

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Má²téh³

*Tsá²haun³² jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús
(Lucas 3:23-38)*

¹ Hi³ lá² bíh¹ cáun² sí² hi³ cha³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús Tsá² lín³ Cristo, jan² Tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. Jáun² né³, ñí¹ lá² má²ja³toh³ hi³ jmái² tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú².

² Há²bran²¹ hí³ jmí¹ lín³ jméi² Isaac, tsá² lín³ jméi² Jacob, tsá² lín³ jméi² Judá la³ má²quionh³ ji³ tsá¹ rainh²¹ ní² siáh³. ³ Judá hí³ quionh³ Tamar ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Fares quionh³ Zara. Jáun² Fares hí³ lín³ jméi² Esrom tsá² lín³ jméi² Aram. ⁴ Aram hí³ lín³ jméi² Aminadab tsá² lín³ jméi² Naasón, tsá² lín³ siáh³ jméi² Salmón. ⁵ Salmón hí³ quionh³ Rahab ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Booz, hi³ jáun² Booz hí³ né³ quionh³ Rut ñí²cuo² jmí¹ lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Obed. Obed hí³ né³ lín³ jméi² Isaí. ⁶ Isaí hí³ lín³ jméi² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jáun² re²¹ Dá²vi²¹ la³ má²quionh³ tsá²mi³ tsá² jmí¹ ñí²cuo² Urías lín³ jméi² mí¹ziú¹³ Salomón.

⁷ Salomón hí³ lín³ jméi² Roboam tsá² lín³ hí³ jméi² Abías, hi³ hí³ né³ lín³ jméi² Asa. ⁸ Jáun² Asa hí³ né³ lín³ jméi² Josafat tsá² lín³ jméi² Joram, tsá² lín³ hí³ jméi² Uzías. ⁹ Jáun² Uzías lín³ jméi² Jotam tsá² lín³ jméi² Acáz, Acáz hí³ né³ lín³ jméi² Ezequías.

10 Jáun² Ezequías lín³ jméi² Manasés tsá² lín³ hí³ jméi² Amón; Amón hí³ né³ lín³ jméi² Josías. 11 Hi³ jáun² Josías lín³ jméi² Jeconías la³ má²quionh³ tsá¹ rainh²¹, jmái¹ hí³ ca³ja³taunh²¹ jáun² tsá² *Israel hí³ tson³ tí³ hué³² Babilonia.

12 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, Jeconías hí³ siáh³ ca³lí³zian² Salatiel jon², tsá² lín³ hí³ jméi² Zorobabel. 13 Jáun² Zorobabel lín³ jméi² Abiud tsá² lín³ hí³ jméi² Eliaquim, tsá² lín³ jméi² Azor. 14 Hi³ Azor hí³ né³ lín³ jméi² Sadoc tsá² lín³ jméi² Aquim, tsá² lín³ hí³ jméi² Eliud. 15 Jáun² Eliud lín³ jméi² Eleazar tsá² lín³ hí³ jméi² Matán, tsá² lín³ jméi² Jacob. 16 Jáun² né³, Jacob lín³ jméi² Sé³² ñí²cuo² Má²réi³; Má²réi³ né³ lín³ mí¹ziú¹³ Jesús Tsá² ca³lín³ Cristo.

17 Hi³ jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ hí³ quia³quiún³ nió³ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ tín³ ca³la³ tí³ jmái¹ hí³ zian² hla¹ Dá²vi²¹, hí³ hla¹ Dá²vi²¹ ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ ca³huén² tsá² Israel hí³ ja³taunh²¹ hí³ tson³ tí³ Babilonia tín³ siáh³ quia³quiún³ nió³ jón²zih¹ jón²cho¹ tsú², hí³ cónh³í¹ quia³quiún³ nió³ jón²zih¹ jón²cho¹ tsú² tín³ la³ tí³ jmí¹ ca³lí³zian² jáun² Cristo.

*Jmái¹ hí³ ca³lí³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo
(Lucas 1:26-38, 2:1-7; Juan 1:14)*

18 La³ lá² bíh¹ lí³ hí³ ca³lí³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo: Má²réi³ jmí¹ má²ná¹lí³ jái¹³ hí³ jenh¹³ cuo² quionh³ Sé³²; tí³la³ ñeh² bíh¹ hí³ jenh¹³ cuo² tsú² má¹ná¹, ca³lí³ lín¹ Má²réi³ hí³ quian² jon², cáun² hí³ lí³ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹. 19 Jáun² Sé³² tsá² nióh³² tsú² hí³ jái¹³ quionh³ né³,

ca³li³hnió³ tsunh³ jái¹³ quionh³ Má²réi³. Ca³lín¹³ tsú² hi³ jmu³ la³ jáun² ta³ tiá² hin² ñi³², qui¹hliá² tsá² hí³ jan² tsá² chun¹ bíh¹ hi³ jáun² tiá² jmí¹ hnió³ yáh³ tsú² chin¹³ hua³heih²¹ Má²réi³. ²⁰ Ti³la³ tá¹la³ lín²³ tsú² jáun² la³ ní² né³, jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí² ca³jnia³ jéinh³² tsú² jui³² qui³ ziú³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Sé³², tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, ha³ lí² jmú² juénh² nú² hi³ hen¹³ nú² Má²réi³ hi³ lín¹³ ñi²cuoh² nú², qui¹ dáin² hi³ quian² tsú² ca³can³ tsú² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ bíh¹. ²¹ Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³li³zian² dáin² hí³, hniáuh³² teh¹ nú² Jesús. La³ ní² bíh¹ lí³ jmái² tsú², qui¹hliá² líón³² tsú² tsá² joh¹ hi³ ca³ti²¹ tso³.

²² La³ ní² bíh¹ ca³li³ hi³ jáun² ca³li³ti³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ Juo¹³ dí² cun³quionh³ jan²*ti³² jē¹ Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

²³ Jan² tsá¹mái¹³, tsá² tiá² hin² má²ca³cáuh³², can³ jon²,

hi³ jáun² ní¹ má¹ca³li³zian² dáin² hí³,

lí³ jmái² Emanuel,

(hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² zenh² quiúnh¹ jnoh¹”).

²⁴ Jmí¹ ñi²¹ jáun² hi³ rá²cuóun¹ Sé³², ca³jmú³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Juo¹³ dí², hi³ ca³hen³ Má²réi³ hi³ lí¹³ ñi²cuo². ²⁵ Ti³la³ cun³ tiá² ca³tiánh³ bíh¹ tsú² cu³tsa³² ta³ ñeh² bí¹ hi³ lí³zian² jon²; jáun² Sé³² né³ ca³teh³ Jesús dáin² hí³.

2

Tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ tsá²jien³ Jesús

¹ Jáun² né³, Jesús hí³ ca³lí³zian² já¹ juú² Belén, hué¹³ Judea, jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹ hué³² jáun². Jmí¹ lí¹cáin² jáun² né³, ca³cha³taunh¹ ma³ jan² tsá²ñuh² já¹ juú² Jerusalén, tsá² já²taunh²¹ tí³juí³² ñí¹ hia³² hiú², tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ hi³ chú² ñih²³ chí¹jmai²¹. ² Hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—¿Ha³ jinh¹ rón³² Tsá² má²ca³lí³zian², Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos? Quí¹ tí³ ñí¹ hia³² hiú² má²ca³neh²¹ jnoh¹ chí¹jmai²¹ hi³ ca³tin¹ tsú², hi³ jáun² jau³ jnoh¹ ñí¹ lá² hi³ ja³ma³tsú¹ ma³joh²¹ jnoh¹ tsú².

³ Jmí¹ ca³lí³ ñi³² re²¹ Herodes jái¹³ ní² né³, ca³la³ lí¹ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ lí³, jí³ la³jín³² tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén ní² siáh³. ⁴ Jmí¹ jáun² ca³teh³ re²¹ hi³ la³jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ jí³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní², jáun² ca³ngái³ dí² tsá² hí³ ha³ jinh¹ ca³tí²¹ hi³ lí³zian² Tsá² lín¹³ Cristo. ⁵ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Já¹ juú² Belén hín¹³ tí³ hué¹³ Judea bíh¹ lí³zian²; quí¹ jan² hla¹ *tí³² jē¹ Dió³² ca³juáh³ la³ lá²:

⁶ Hnú² juú² Belén hín¹³ tí³ hué¹³ Judá, tiá² huen³ yáh³ hnú² ja¹ tsá² ná¹ho² ta²¹ hué³² ní²; quí¹ ñí¹con² hnú² bíh¹ cua³hain³² jan² Tsá² chín¹, Tsá² jmu³ hua³hí¹³ tsá² *Israel tionh² jo³uón³² jná¹³.

⁷ Jáun² ta³máih³ bíh¹ ca³teh³ Herodes tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³ hí³, hi³ jáun² ca³ngái³ dí² hi³ hín² jmáih¹ tí³tsóh³ ca³jnia³ chí¹jmai²¹ jáun². ⁸ Jáun² ca³zen³ dí² tsú² tí³ já¹ juú² Belén hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²taunh¹ náh² ñí¹ zio¹, hi³ cuá²hniah³² náh² re² lín³² dain² hí³; hi³ jáun² ñí¹ má¹ca³chanh²¹ náh², ñá²juah²¹ náh² ñí¹con² jná¹³, hi³ jáun² ja³bí¹ jná¹³ siáh³ uá²jai³² ñe¹ hi³ ñí¹ma³tsú¹ ma³jónh²¹.

⁹ Jmí¹ má²lí²zéih³² jáun² re²¹ tsá² hí³ jái¹³ ní² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ jui³² hi³ tiáunh¹; hi³ jáun² chí¹jmai²¹ hi³ ca³jíe³ tsú² jáun² tí³ ñí¹ hia³² hiú² cuá¹tsau³² chí¹ján³ ta³ ñí¹ tsú² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³háí³² tie³ tá²chí²¹ ñí¹ rón²¹ dain².

¹⁰ Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsá² quia³lín³ hí³ jmí¹ tsí³ hi³ má²he² tie³, jáun² jlánh¹ ca³lí³ hiún² lín³² tsí³; ¹¹ hi³ jáun² jmí¹ taunh²¹ tsú² jáun² ñéih³ né³, ca³jíen³² dain² quionh³ Má²réi³ mí¹ziú¹³. Jmí¹jáun² ca³dí³jñí³² dí² tiáunh¹ hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dain² hí³. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³nia³ tsú² cuó² quioh²¹, hi³ ca³huéh³ cú¹mí¹niau²¹, ziún², jí³ no¹ hi³ lí³ quionh³ há² má²ró³² jmái² mirra ní² siáh³, hi³ lí¹ ca³cuéh³ dí² dain². ¹² Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáun² jui³² qui³ ziú³ hi³ tiú²uú² hniáuh³² tsa³tánh¹ tí³ jui³² ñí¹ cuá³ Herodes, hi³ jáun² jui³² siáh³ bíh¹ ja³tanh²¹ tsú² cú²jueh³² tí³ juú²co¹.

Jmí¹ ca³cuóun³ tsú² tí³ hué³² Egipto

¹³ Jmí¹ má²já²tanh²¹ jáun² tsá² quia³lín³ hí³ jmí¹ tsí³ né³, jáun² jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² ca³jnia³ jéinh³² Sé³² jui³² qui³ ziú³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Náu², jan³² dain² ní² quionh³ mí¹ziú¹³, cuóun³ tí³ hué³² Egipto, ca³la³ ñí¹ cá¹juáh²¹ jná¹³ hi³

cuá¹han² nú² siáh³ hué³² jáun²; quí¹ né³bí¹ ja³hniah² Herodes dáin² hi³ jngih³.

14 Jmí¹jáun² ca³náu² Sé³² hi³ ca³jan³ dáin² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ ja³taunh²¹ ta³ já¹niéi² tí³ hué³² Egipto; 15 jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³tiánh³ tsú² ca³la³ tí³ ñí¹ jun¹ Herodes. La³ ní² ca³li³ hi³ jáun² ca³li³tí³ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ Juo¹³ dí² jmí¹tin² cun³quionh³ jan² hla¹ tí³² jē¹ Dió³²: “Tí³ hué³² Egipto bíh¹ ca³teh³ jná¹³ Jón³²”.

Herodes jmu² héih³² hi³ jngih³ tsú² tsá¹míh¹

16 Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² Herodes hi³ tsá² quia³lín³ hí³ jmí¹ tsí³ lí¹ má²lí²cáuh³² cú²nga¹ bíh¹, jáun² ca³míh³ lín³² tsí³ tsú²; hi³ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ ma³tsan² tsú² la³jín³² tsá¹míh¹ tsá² jmí¹ má²tiáunh¹ tun³ mieh² tí³ la³ hué³² jmí¹ zian² já¹ juú² Belén jí³ juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ní², la³ cun³ tí³ jmái¹ hi³ ca³hie³ jáun² tsá² quia³lín³ hí³ jmí¹ tsí³. 17 La³ jáun² bíh¹ ca³li³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Jeremías tí³² jē¹ Dió³²:

18 Ñí¹ja²¹ cáun² mah¹ tí³ juú² Ramá,

hi³ ñí¹ho¹ lín²¹ tsú² hi³ hú¹ quí² hú¹ jngih³² tsí³;

Raquel bíh¹ hí³ tsá² cuá¹ho² hi³ ca³tin¹ jón²zih¹.

Cun³ tiá² ca³li³hnió³ bíh¹ tsú² hi³ niau²¹ re² tsí³,

quí¹ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ má²ca³hiá² cá²tsan³ jón²zih¹.

19 Hi³ jáun² né³, jmí¹ má²jún¹ jáun² Herodes ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² jéinh³² Sé³² juí³² quí³ ziú³ tá¹la³ cuá³ jáun² hué³² Egipto, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

20 —Náu², jon¹ dain² quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ cuánh² tí³ hué³² Israel, quí¹ má²cá²tsan³ bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ jngih³ dain².

21 Jáun² Sé³² ca³náu² hi³ ca³jón³² dain² la³ má²quionh³ mí¹ziú¹³ hi³ jaunh³ tí³ hué³² Israel.

22 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñi³² Sé³² hi³ Arquelao má²cuá¹ho² siáh³ ta²¹ tí³ Judea cha¹³ hla¹ Herodes jméi², jáun² ca³lí³ cóh³² tsú² hi³ tsánh³² tí³ jáun²; tí³la³ jmí¹ má²lí²héi³ tsú² jáun² héih³² jui³² qui³ ziú³ né³, jaunh³ bíh¹ tí³ hué¹³ Galilea. 23 Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² hué³² jáun² né³, ngau³ hi³ ca³ñí¹cuá² já¹ juú² Nazaret. La³ ní² ca³lí³ hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² jmí¹ ná¹lín³ hí³ tí³² jè¹ Dió³² jmí¹tin² hi³ Jesús téh³ tsú² hná¹ tsá² Nazaret.

3

Juan² tsá² ziau² jmái² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quién²

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-20; Juan 1:6-8,15-34)

1 Jmí¹jáun² cuan³ Juan² tsá² ziau² jmái² tí³ hué³² quién² lí³ tí³ hué¹³ Judea, hi³ hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², 2 hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Za¹ náh² jmí¹ honh², quí¹ má²ja³quián³ ma³jnia² bíh¹ Dió³² Tsá² má²cuá¹hiáun¹ hi³ lín¹³ Re²¹!

3 Hí³ ca³tin¹ Juan² ní² bíh¹ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² hla¹ Isaías *tí³² jè¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: Tí³ hué³² quién² niéih³ cáun² ho³ tsáu², hi³ ñí¹juah²¹:

Jmu³ náh² hua³jan²¹ jui³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²;

jmu³ náh² cáun² jui³² cú²tso².

4 Jáun² ha¹ Juan² hí³ né³ jmi¹ lí³ jñú¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello, lá² hñéih¹ tsú² jmi¹ lí³ láu², hi³ má³² quioh²¹ tsú² né³ jmi¹ lín³ náih² la³ má²quionh³ jmi²toh¹ hi³ zia³² ja¹ náí². 5 Hi³ jáun² tsá² zian² Jerusalén jmi¹ ja³taunh¹ hi³ náí³² jē¹ tsú², la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² hín¹³ tí³ Judea jí³ tsá² zian² hué³² can³² cua³ Jordán ní² siáh³; 6 hi³ jáun² ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²ton³ tsú² tso³ quioh²¹, má¹lí³² jáun² tí² ziau² Juan² jmái² cua³ Jordán jáun².

7 Jáun² ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ cua³taunh²¹ tsá² téh²³ tsú² tsá² *fariseos jí³ tsá² *saduceos, [tsá² tun³ nió³ hín¹³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos]. Jáun² né³, jmi¹ ca³jíe³ Juan² hi³ juóun³² lín³² bíh¹ tsá² hí³ ja³to¹ ja³lín²³ hi³ hnió³ zón³² jmái², jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—iHnoh² dá² jón²zih¹ jón²cho¹ jáh³ hláinh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh² ca³zái³ hnoh² hi³ hniáuh³² cuóunh¹³ náh² ca³tí²¹ uu³mí²tsí³² hi³ má²ja³² má²janh²? 8 Jmu³ náh² lín¹ hi³ tson² má²ca³za² jmi¹ honh² náh², 9 ha³ lí²uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ náh² hi³ lí¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hi³hliá² hnoh² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹; quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ tí³ quín¹ lá² yáh³ lí¹³ jmu³ Dió³² hi³ lán¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹. 10 Quí¹ má²rá¹lí³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³ quiúh³² tsú² la³jí³² hmá² tiá² máí³ chu²¹ háí³², hi³ jáun² tsa³toh³ ja¹ sí². 11 Quí¹ tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmái² hnoh² cun³quionh³ jmi² jma³, cáun² lí²¹ hi³ lín¹ hi³ tson² má²lí²záí³²

tsú² jmí¹ tsí³; tí³la³ né³bí¹ já²¹ yáh³ jan² Tsá² tí³
 jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³
 tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³,
 ca³la³ hí¹juáh³ tiá² ca³tín¹ yáh³ jná¹³ hí³ má¹con²¹
 ná¹ tsú² hí³ cue¹ ná¹ chí² láu² tsi³² ta³. Jáun² Tsá²
 hí³ bíh¹ ziau³ hnoh² jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³
 Chun¹ jí³ cun³quionh³ sí² ní² siáh³. ¹² Má²zianh³²
 bíh¹ Tsá² hí³ cuah²¹ quioh²¹ hí³ chí³² cuú²miih²¹,
 hí³ jáun² tsa³cuí³² má¹qui³². Chá³² tsú² cu³lí²¹
 cuú²miih²¹ má²jí² jáun² ñéih³ hñu³cuí³ quioh²¹; hí³
 jáun² má¹qui³² jáun² né³, tsa³toh³ ja¹ sí² bíh¹, cáun²
 sí² hí³ tiá² tón³² jmái¹ yéi³².

Jmí¹ cáun³ Jesús jmái²
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

¹³ Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús tí³ Galilea, hí³
 ca³chó³² can³² cua³ Jordán ñí¹ jmí¹ dí¹zion² Juan²
 tsáu² jmái², hí³ hnió³ ziau³ Juan² jmái². ¹⁴ Tí³la³ tiá²
 jmí¹ hei³² yáh³ Juan², hí³ jáun² ca³záih³ dí² Jesús:

—Jná¹³ bíh¹ tí³ hniáuh³² zón³² jmái² hí³ ziau¹³
 hnú²; ¿he³ lí³ sa³ hnú² bíh¹ tí³ ñeih³² ñí¹con² jná¹³?

¹⁵ Tí³la³ Jesús né³ ca³juáh³:

—Cuí¹ lí¹³ tín² la³ ní² ta³né³²; quí¹ ca³ta¹ bíh¹ dí²
 jmú¹³ la³jí³² la³ cun³ hí³ hnió³ Dió³².

Jmí¹jáun² né³, ca³ma³tí³² Juan² hí³ ca³zion³ jmái²
 Jesús. ¹⁶ Jmí¹ cáun³ jáun² Jesús jmái² né³, cua³han³
 chu³ jmái². Jmí¹jáun² né³ ca³niá³ hñu³mí³cuú², hí³
 jáun² ca³jién³² tsú² Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² hí³
 má²cuá¹son² ñí¹ quioh²¹ dí², hí³ jniá³ la³jmí¹ jniá³

jan² jái². ¹⁷Jmí¹jáun² ja³ cáun² mah¹ ti³ hñu³mi³cuú²
hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Tsá² ní² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³² ná¹,
Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³ hi³ ca³tin¹.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jan³ Jmí²chí³ Chun¹ Jesús ti³
hué³² quién², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ ca³ lau³ tsá²
hláinh¹ quioh²¹ tsú².

² Ñí¹ jáun² ca³ma³hien²¹ tsú² tun³ló³² jmáí¹ jí³
tun³ló³² nie³, jmí¹ lí²¹ jáun² né³ lí³ ñí¹cuóunh²¹.

³ Jáun² tsá² cá² lau²³ hí³ ca³ma³janh³² ñí¹con² Jesús
hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹
hi³ quín¹ lá² jeinh²¹ *hí³ cuú²miih²¹.

⁴ Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³
jmáh³la³ cun³quionh³ hí³ yáh³ lí¹³ zian²
tsá²mi³cuóun², quí¹ ja³bí¹ cun³quionh³ ca³la³ jí³²
jáí¹³ hi³ hleh³² Dió³² bíh¹ siáh³”.

⁵ Hí³ jáun² tsá² hláinh¹ hí³ ca³jau³ ti³ Jerusalén
juú² híen¹, jáun² ca³di³chin³ dí² Jesús tsáih³ cuáh³²
chín¹, ⁶hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², tanh²
la³ ti³ hué³² ó³² neh²¹; quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²
rá¹juáh³:

Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jmu³ hua³hí¹³ hnú²;
hi³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³ cuo² hmóu³²,

quí¹ ní² lí¹ ca³cuíh³ tanh¹ hnú² cun³quionh³ quín¹.

⁷ Ti³la³ Jesús né³ ca³ngái³:

—Ja³bí¹ ñí¹ Sí² jáun² siáh³ rá¹juáh³: “Ha³ lí² cá² lí² lan³ hnú² Dió³² Juóuh³²”.

⁸ Siáh³ siáh³ cu³ jéin³² ca³ñí¹jau² tsá² hláinh¹ cáun² tsi³ máh³ ñe¹ lín²¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³híeh³ dí² Jesús la³jí³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo² tsá² ná¹ho² ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³ jì³ la³jí³² hi³ zia³² quioh²¹ tsá² hí³ ní² siáh³; ⁹ hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ chá¹³ la³jí³² hi³ jniá³ ní² jo³cuonh² hnú² ní¹juáh³ hi³ dí¹jñih²¹ hnú² ta³ ñí³² jná¹³, jì³ hi³ má¹tsú¹ má¹jauh²¹ nú² jná¹³.

¹⁰ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hláinh¹ la³ lá²:

—Cuánh² quián¹³ *Satanás, quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Ma³tsú¹ ma³jonh²¹ Dió³² Juóuh³², hi³ ñí¹ jí²¹la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ má¹cú¹ má¹hain²¹ nú²”.

¹¹ Jmí¹jáun² ca³náu² tsá² hláinh¹ ti³ có³² ñí¹con² Jesús, hi³ jáun² cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³ma³cón³² Jesús.

*Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)*

¹² Jmí¹ ca³nái³² Jesús hi³ Juan² tsá² ziau² jmái² má²cuá¹hún¹ hñu³mí¹ñí², jáun² ngah³ dí² ti³ hué¹³ Galilea. ¹³ Ti³la³ tiú²uú² ca³cuá³ yáh³ tsú² já¹ juú² Nazaret má¹ná¹, quí¹ já¹ juú² Capernaum bíh¹ ngau³ tsú² cú²jueh³² hi³ ca³ñí¹cuá², cáun² juú² nio² can³² jmái² lí¹ ná¹ho³, ñí¹ má²can³² hué¹³ juú² Zabulón quionh³ juú² Neftalí. ¹⁴ Hi³ jáun² ca³li³ti³

la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *ti³² jē¹ Dió³² jmí¹
ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

15 Tsá² hué³² Zabulón quionh³ tsá² hué³² Neftalí,
tsá² zian² hué³² nio² hú¹ jui³² ti³ can³² jmí²mih²¹,
tsá² zian² jo²¹ cua³ Jordán, jui³² ñí¹ hia³² hiú²,
la³ má²quionh³ tsá² zian² hué¹³ Galilea ñí¹
má²tionh² *tsá²cá²jo²¹,

16 la³jín³² tsá² ní², tsá² qui³ tionh² ní² ñí¹ já¹nié²
ca³jíe³ cáun² joh¹ zín³ lín³²;
hi³ jáun² tsá² ní², tsá² tionh² ñí¹ quian² heinh²¹
quioh²¹ hmú³²,
má²ca³táin³ cáun² joh¹ hi³ lí³ la³jmí¹ lí³ joh¹ quioh²¹
cáun² jmái¹ hmai²¹ hi³ ca³jníá³² siáh³.

17 Hi³ jáun² né³, la³ cun³ jmái¹ jáun² bíh¹
ca³ma³liáu³² Jesús hi³ hleh³² já¹³ quioh²¹ Dió³²
hi³ juáh³:

—Za¹ náh² jmí¹ honh², qui¹ má²ca³ma³jnia² bíh¹
Dió³² Tsá² má²cuá¹hiáun¹ hi³ lín¹³ Re²¹.

Jesús téh²³ quiun³ tsá² zanh²³ jáh³ jmái²
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

18 Jáun² jmí¹ jáun² jmí¹ cuá¹ngi³² Jesús can³² jmái²
lí¹ ná¹ho³ hué¹³ Galilea; ñí¹ jáun² né³ ca³jien³² gon³
tsá² má²tún² rainh²¹, jan² tsá² jmí¹ jmái² Sí¹mu²¹
tsá² ca³lí³ jmái² siáh³ Pé¹, hi³ tsá² jan² né³ jmái²
Tre²¹. Tsá² hi³ jmí¹ lín³ tsá² zanh²³ juo¹³, hi³ jáun²
jmí¹ ná¹tón³² hmá³ quioh²¹ chu³ jmái². 19 Hi³ jáun²
Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ñá²táunh¹ náh² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² la³jmí¹
jáun²³ náh² ní² juo¹³ janh²¹ náh² siáh³ tsá²mí³cuóun²
hi³ tónh³² jo³uón³² jná¹³.

20 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³ chá³ tsá² hí³ tí³ có³² hmá³ jáun² quíoh²¹ hí³ ja³ taunh²¹ cu³ hna²¹ hí³ dí².

21 Tí³ chí¹ ján³ jáun² ca³ lá² ca³ jiēn³² siáh³ Jesús cónh³¹ gon³ tsá² má² tún² rainh²¹: Jacobo jon² Zebedeo quíonh³ Juan² dá¹ jon²¹. Tsá² hí³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ mu² quíonh³ jméi², hí³ ná¹ rauh³² hmá³ quíoh²¹. Hí³ jáun² Jesús ca³ teh³ siáh³ tsá² hí³, 22 hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³ quiú² tsú² mu² quíoh²¹ hí³ ca³ chan³ tsú² siáh³ jméi², hí³ jáun² ja³ taunh²¹ cu³ hna²¹ Jesús.

*Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Marcos 3:7-12; Lucas 6:17-19)*

23 Hí³ jáun² jmí¹ jáun² jmí¹ cuá¹ tí² cuá¹ ngí³² Jesús tá¹ cáun² hué¹³ Galilea hí³ má² tin² tsáu² hñu³ cuáh³² quíoh²¹ tsá² *judíos hí³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú², hí³ hleh³² jú¹ chú³² ca³ tí²¹ hí³ Dió³² má² cuá¹ hinh²³ tsáu² jo³ cuo², jí³ hí³ jmí¹ jmah²³ siáh³ tsáu² ca³ la³ jáh³ dú¹ ñí¹ mí¹ uí³ hí³ ná¹ zian² tsú². 24 Ca³ lí³ ñí³² bíh¹ tsáu² tá¹ cáun² hué³² Siria la³ cun³ ta²¹ hí³ jmu² Jesús, hí³ jáun² ca³ cua³ jan² tsú² la³ jín³² tsá² jmí¹ ná¹ má² tso² tsí³ la³ jáh³ dúh¹ ñí¹ hí³ hlah³, mí¹ uí³, hí³ cúh² hí³ uóu³²; tsá² tiáunh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, tsá² ná¹ jau² mí¹ uí³ tsá¹ lí¹ jún²³ jí³ tsá² hma² ní² siáh³. Hí³ jáun² la³ jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³ jmah³ Jesús.

25 Hí³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³ taunh²¹ cu³ hna²¹ tsú², tsá² zian² Galilea, tsá² zian² la³ cáun² ñí¹ tíoh³ jáun² tá¹ quia³ juú² míh¹ tiá² cu³ tsa³², tsá²

Jerusalén, ji³ tsá² hín¹³ ti³ Judea ní², ji³ tsá² zian² ti³ jo²¹ cua³ Jordán ti³ jui³² ñí¹ hia³² hiú² ní² siáh³.

5

Jái¹³ hi³ ca³ma³ta² Jesús tsi³ máh³

¹ Jmí¹ ca³jien³² jáun² Jesús la³jín³² tsá² hí³ né³, ca³uú³ tsi³ máh³ hi³ jáun² ca³cuá³ ñí¹ jáun². Jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² ca³tiánh³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³; ² hi³ jáun² Jesús ca³ma³liáu³² hi³ má²tin² tsá² hí³ jái¹³ lá²:

Tsá² lí¹³ zian² re² tin²
(Lucas 6:20-23)

³ —Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² má²ca³li³tsin² hi³ tia³mi² jmí²chí³ quioh²¹ ñí¹con² Dió³², qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ tónh³² jo³cu² tsú².

⁴ ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² nio² hlah³ tsí³, qui¹ Dió³² bíh¹ Tsá² chá³² re² tsí³ tsú².

⁵ ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tsí¹jui³, qui¹ hí³ bíh¹ tsa³tiánh² cáun² mi³cuú² ñí¹ má²ca³jmú³ Dió³² jái¹³ hi³ cué³².

⁶ ”Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² dí¹quian¹ hi³ ma³zian² la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³², la³juah²¹ dúh¹ hi³ ñí¹cuóunh²¹ ji³ hi³ hí¹quiéin² tsí³, qui¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³ conh²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú².

⁷ ”Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² ja³² mi³ tsí³ ñí¹con² tsá² siánh³, qui¹ ja³bí¹ Dió³² já³² siáh³ mi³ tsí³ ñí¹con² tsá² la³ hí³.

⁸ ”Jlánh¹ jmí¹ ren² ní¹juáh³ tsá² ji² hñu³ tsí³, qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ jien³² Dió³².

9 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² jmu² hi³ niau²¹ tie³ ja¹ quioh²¹ tsáu², qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ juáh³ Dió³² hi³ jon².

10 "Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² má²tso² tsí³ la³ cun³ hi³ jmoh²³ tsáu² cun³ñí¹ hi³ hnió³ jmu³ la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³², qui¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ tónh³² jo³cuo² Dió³².

11 "Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ jmí¹ quiú² jmí¹ je²³ tsáu², hi³ ca³la³ hi³ hí¹ tsa¹ tsú² hnoh², jí³ ní¹juáh³ jmí¹ hleh³² tsú² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ jú¹ tí¹jái² quián¹³ hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³.

12 Ma³hiún¹³ náh² honh², tsinh¹ náh² jmu³, qui¹ hñu³mí³cuú² hián¹³ náh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²; qui¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmúh³² tsú² uá²jai³² tsá² lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³², tsá² ca³lí³zian² jmí¹tin² la³ cónh³ bíh¹ hnoh².

Ñí¹, jí³ joh¹ sí² hi³ ca³tin¹ hngá¹máh³

(Marcos 4:21-23; 9:50; Lucas 8:16-17; 14:34-35)

13 "Hnoh² bíh¹ lín³ ñí¹ ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá². Tí³la³ ní¹juáh³ la³ ca³lí³ máh³ bíh¹ ñí¹ né³, ¿jlánh³ yáh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú² hi³ jáun² lí³ ñeh¹ siáh³? Tiú²uú² lín¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ hí¹ cáun² yáh³; cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ñí¹ jáun² ha³ zóh³² tsáu².

14 "Hnoh² bíh¹ lín³ joh¹ sí² ñí¹con² tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá². Jáun² né³, jmú¹³ jái¹³: Cáun² juú² nio² ñí¹ lí³ tsáih³ máh³, tiá² lí¹³ yáh³ hính³². 15 Sa³jun³ héinh²³ yáh³ tsú² cáun² sí² hi³ jáun² zih³² tí³ ñeh² cáun² tsí¹ cuó²; tí³la³ ñí¹ ñe¹ bíh¹ dí²chí³ tsú², hi³ jáun² tain²¹ joh¹ la³jín³² tsá² tionh² ñéih³. 16 Ja³bí¹

la³ jáun² hnoh² uá²jai³², jmu³ náh² hi³ tai²¹ joh¹
 quián¹³ náh² ñí¹con² tsáu², hi³ jáun² ní¹ má¹ca³jíe³
 tsáu² la³jí³² hi³ chu²¹ hi³ jmu³h³² hnoh² jáun²,
 hi³ jáun² ma³quien² tsú² Ñeh² hnoh² Tsá² cuá³
 hñu³mi³cuú².

Jesús má²ta² lánh³ lí³ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés

17 "Ha³ lí² cuí¹ lín¹³ hnoh² hi³ jná¹³ cuan³ hi³
 má¹tau²¹ ná¹ héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés, sa³jun³
 hi³ ja³ma³tau²¹ jná¹³ jái¹³ hi³ ca³ma³ta² jáun² tsá²
 ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² yáh³; quí¹ jun³juáh¹³
 hi³ ja³ma³tau²¹ yáh³ jná¹³ jái¹³ jáun², quí¹ tí³
 ja³ma³tson¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hnió³ juáh³ bíh¹.
 18 Quí¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³
 uá¹ cun³ má²já²hín³ la³jí³² hi³ jniá³ chí³cuú² la³
 má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tiá² lí¹³ yáh³ tsa³hín³ hí¹
 cáun² huéh³ quioh²¹ liei²¹, sa³jun³ hí¹ cáun² má³
 pih²¹ quioh²¹ huéh³ jáun², ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹
 jmái¹ hi³ lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³tí²¹ lí¹³. 19 Cun³ñí¹
 hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ tsá² tiá² ta²¹ haih²¹ lí³ua³
 cáun² héih³² hi³ rá¹lí³ jáun², uá¹jinh¹ cáun² hi³ tiá²
 lin¹ nga³ quien², hi³ záih³² tsú² siáh³ tsáu² hi³ tiá²
 hniáuh³² tónh³² ta²¹, hi³ jáun² má²lín³ bíh¹ tsú² jan²
 tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ la³jín³² tsá²
 tónh³² jo³cuo² Dió³². Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² má²tí³²
 héih³² jáun² né³, jí³ hi³ hieh³² siáh³ tsá² siánh³ hi³
 jmu³ la³ jáun², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ jan² tsá² quien²
 ja¹ quioh²¹ la³jín³² tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³². 20 Quí¹
 juah³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ ní¹juáh³ tiá² tí³jlánh¹
 bí¹ re² jmúh¹³ náh² hi³ tí³² tsí³ Dió³² la³ cónh³ bíh¹

tí³² liei²¹ jì³ tsá² *fariseos, hi³ jáun² jmí¹ líh³ bíh¹ tiá² lí¹³ tonh²¹ náh² jo³ cuo² Dió³².

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³ tìn¹ tsá² mih²³ tsí³
(Lucas 12:57-59)*

21 "Hnoh² má² ca³ niéih² hi³ hiauh³ tsá² haun³² dí¹ hio³ ñú² deh³ dí² héih³² hi³ lí³ la³ lá²: "Ha³ lí² jngih³ tsáu², qui¹ lí³ ua³ jan² tsá² jngih² tsáu² ca³ tìn¹ tá¹ tsin¹ héih³²". 22 Tí³ la³ jná¹³ juah³², hi³ lí³ ua³ jan² tsá² jmu² hian² ñí¹ con² rainh²¹, cun³ tá¹ tsin¹ bíh¹ tsá² la³ hí³ héih³². Ní¹ juáh³ tsá² tú² hió³² rainh²¹, jáun² ñí¹ con² tsá² ná¹ ho² ta²¹ hi³ chín¹ bíh¹ tá¹ tsin¹ tsú² héih³²; hi³ ní¹ juáh³ tsá² zaih³² rainh²¹ tsá² lín¹ ja³ juón¹, háinh¹³ tsó³² ja¹ sí² quiu³ juóu³² bíh¹ tsú².

23 "Hi³ jáun² né³, ní¹ juáh³ jmí¹ zia³² hi³ cuá¹ cánh¹ hnú² ñí¹ hiú¹³ hi³ cuá¹ cuéh³ nú² Dió³², hi³ tá¹ la³ má² zenh² nú² ñí¹ jáun² né³ tsau³ honh² hnú² hi³ zian² jan² renh² hnú² hi³ hau² nú², 24 chá¹ tìn² hi³ quiánh¹ jáun² có³² ñí¹ hiú¹³ jáun², hi³ cuánh² tìn² hi³ cuá¹ jmuh³ nú² hi³ niau²¹ tie³ ja¹ quián¹³ nú² quiúnh¹ renh². Má¹ jáun² má² ñeih²¹ hnú² siáh³ ñí¹ hiú¹³ hi³ ñá¹ ma³ jnia¹³ nú² hi³ quiánh¹ jáun².

25 "Ní¹ juáh³ zian² tsá² ca³ hna³ hnú² ñí¹ ta²¹, hi³ jáun² jau³ tsú² hnú² ta³ ñí¹ tsá² tan²¹, ma³ ré¹³ náh² jái¹³ tá¹ la³ hí¹ cua³ táunh¹ náh² jáun² hú¹ jui³² quiúnh¹ tsú², hi³ jáun² tiá² tsa³ jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá² lín³ jue²¹; qui¹ ní² lí¹ ca³ cue³ hnú² jue²¹ hí³ tsá² tú² jái¹³ hi³ tsa³ tiaunh² tsú² hnú² hñu³ mí¹ ñí². 26 Juanh³² jná¹³ hi³ tiá² cáun² lí¹ liáun³ yáh³ hnú², ca³ la³ tí³ ní¹ má¹ ca³ ma³ hmah²¹ hnú² jì³ lí³² máh³.

Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³ tìn¹ tsá² juón¹

27 ”Hnoh² má²ca³niéh² hi³ ca³juáh³ tsú² la³ lá²:
 “Ha³ lí² lí¹ jmú² lí¹ cuó³”. 28 Ti³la³ jná¹³ juanh³²
 hi³ lí³ua³ jan² tsá² jien³² tsá²mi³ hi³ hu²¹ hlah³ tsí³,
 má²lí²jmú³ bíh¹ tsú² tso³ hñu³ tsí³ quionh³ tsá²mi³
 hí³.

29 ”Ní¹juáh³ mí¹máh¹ tí³ cuá² chu²¹ nú²
 má²lí²jmú³ hi³ ca³tánh³ nú² tso³, chí³ cú²jueh³²
 hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; qui¹ tí³ re² bíh¹ hi³
 tsa³hín³ cá² má³ mí¹máh¹ nú² la³ cónh³ bíh¹ hi³
 tsa³hái³ nú² tá¹ jan² quiu³juóu³². 30 Hi³ ní¹juáh³
 cuá² chu²¹ quián¹³ nú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² hnú²
 tso³, hná¹ cú²jueh³², hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³;
 qui¹ tí³ re² bíh¹ hi³ tsa³hái³ cáun² cuonh² hnú² la³
 cónh³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ hnú² tá¹ jan² quiu³juóu³².

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² hnió³ tun³ ñí²cuo²
 (Mateo 19:3-11; Marcos 10:2-12; Lucas 16:18; 1
 Corintios 7:10-16)*

31 ”Ja³bí¹ jái¹³ lá² siáh³ juáh²³ tsáu² la³ cun³
 jmí¹tin²: “Lí³ua³ jan² tsá² hnió³ tsáun³ quionh³
 tsá²mi³ ñí²cuo², hniáuh³² bíh¹ cuéh³² tsú² ñí²cuo²
 cáun² sí² hi³ lin¹ hi³ ca³tsáun³ tsú²”. 32 Ti³la³ jná¹³
 juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ lí³ua³ jan² tsá² hnió³
 tun³ tsá²mi³ ñí²cuo² ta³ tiá² lin¹ zia³² jái¹³ he³ tso³
 lí²jmú³ quionh³ tsá²ñuh² siánh³, cun³quionh³ la³
 jáun² má²cueh³² tsú² tsú² jái¹³ hi³ jmu³ juón¹ bíh¹;
 hi³ ní¹juáh³ tsá² jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mi³ tsá²
 má²ca³tsáun³ quionh³ ñí²cuo² né³, jáun² tsá² la³ hí³
 má²lín³ jan² tsá² juón¹ bíh¹ siáh³.

Jesús hie³² ca³tin¹ tsá² lí¹ hien² Dió³²

33 ”Ja³bi¹ má²ca³niéih² hnoh² hi³ tsá²haun³² hi-
 auh³ héih³² lá² jmí¹tin²: “Ha³ lí² tsunh²¹ jái¹³
 hi³ má²lí²jmuh³ ñí¹con² Dió³², la³ cun³ jái¹³ hi³
 má²lí²ma³tson¹³ nú² jáun² ñí¹con² tsú²”. 34 Ti³la³
 jná¹³ juanh³² hi³ hí¹ cáun² bíh¹ hi³ tiá² hniáuh³²
 hieh¹ náh². Ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ jái¹³ quián¹³
 cun³quionh³ hi³ hieh³² náh² hñu³mi³cuú², qui¹ ñí¹
 jáun² bíh¹ ñí¹ cuá¹quien² Dió³²; 35 sa³jun³ hniáuh³²
 má¹tson¹³ náh² jái¹³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ hieh³²
 náh² hngá¹máh³ lá², qui¹ ñí¹ hué²¹ lá² dá² lí³ la³jmí¹
 lí³ cáun² ñí¹ ná¹tsin¹ ta³ bíh¹ Dió³²; hi³ sa³jun³
 hniáuh³² má¹tson¹³ náh² jái¹³ quián¹³ cun³quionh³
 hi³ hieh³² náh² juú² Jerusalén, qui¹ ñí¹ jáun² dá²
 ca³tin¹ Re²¹ Tsá² chín¹ bíh¹. 36 Ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³
 jái¹³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ hieh³² hnú² chñh³²,
 qui¹ hí¹ cá² máih³² yáh³ jñú² chñh³² hnú² tiá² lí¹³
 tiáu² ho³ liáh² hi³ jmúh¹³ nú² huen². 37 Ñí¹ jí²¹la³ ti³
 hniáuh³² juáh¹³ hnú²: “Ján³”, ho³lá²dá²: “Já¹han²¹”
 bíh¹; qui¹ la³jí³² jái¹³ hi³ lí¹ má²ná²tsin³ tsú² ñí¹ jái¹³
 ní² ja³² ñí¹con² tsá² hláinh¹ bíh¹.

Jesús hie³² ca³ti²¹ hi³ jeinh³² tsú²
(Lucas 6:29-30)

38 ”Hnoh² má²ca³niéih² náh² jái¹³ hi³ qui³ juáh²³
 tsú² jáun² la³ cun³ jmí¹tin²: “Hniáuh³² jeinh³² tsú²
 la³ cun³ rón³² lí³ hi³ ca³quiúnh³², uá¹la³ cun³ mí¹ñí¹
 tsú², ní¹juáh³ ca³hlih³ tsú² mí¹ñí¹ rainh²¹, ja³bi¹ la³
 jáun² hi³ ca³ti²¹ ján¹ tsú² uá²jai³²”. 39 Ti³la³ jná¹³
 juanh³² ñí¹con² hnoh²: Ha³ lí² jeinh¹ náh² ñí¹con²
 tsá² hian² tsí³; ti³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² pá²³ cá² jo²¹

máh¹ náh², tí³ cuéh³ tsú² siáh³ tí³ cá² jo²¹ cáun² cuí¹ pá¹³. 40 Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ hna³ hnú² ñí¹ta²¹, hí³ hnió³ tsú² quin³ hanh² nú², cuéh³ tsú² la³ jí³ hmih³² cháu³ quián¹³. 41 Ní¹juáh³ zian² tsá² dí²quiaun³ hnú² jmáí¹ hí³ cánh¹ hnú² lío²¹ ñí¹ tí³ cú² mei²¹ quin² ta³ tsú², tí³ re² quián² ñí¹ tí³ tenh³ cu³ jáun². 42 Lí³ua³ jan² tsá² zia³² hí³ mī³² ñí¹con² hnú², cuéh³ tsú², hí³ ha³ lí² ma³zian¹³ siáh³ ñí¹con² tsá² zia³² hí³ chí² ñí¹con² nú².

Hniáuh³² hnió³ tsú² tsá² hau²
(Lucas 6:27-36)

43 ”Ja³bí¹ má²ca³niéih² hnóh² hí³ juáh²³ tsú² la³ cun³ jmí¹tin²: “Ma³hno¹ tsá² re² juónh³² quiúnh¹, tí³la³ hon² nú² jmu³ ní¹juáh³ tsá² hau² nú²”. 44 Tí³la³ jná¹³ juah³²: Ma³hno¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³ ñí¹con² náh², [hí³ chu²¹ jéinh¹ náh² ñí¹con² tsá² chú² juóu³², jmu³ náh² hí³ chú³² ñí¹con² tsá² hau²,] Dió³² lienh¹ quioh²¹ [tsá² quiú² je²³ jí³] tsá² jmu² hian² tsí³ ñí¹con² nú². 45 Jáun² la³ ní² bíh¹ lí³ lin¹ hí³ tson² lín³ hnóh² jon² Dió³² Ñeh² náh², Tsá² cuá³ hñu³mī³cuú²; quí¹ hí³ dá² jmu² hí³ tain³² hiú² tsá² chun¹ la³ jí³ tsá² hláih¹ ní² siáh³, hí³ zen² tsú² siáh³ jmí³ ñí¹con² tsá² zian² la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ dí², la³ jí³ ñí¹con² tsá² zian² cun³ tin² tsí³ hmóu³² ní² siáh³. 46 Su³uú² lí¹ lín²³ náh² hí³ zia³² hí³ hián¹³ cun³ñí¹ hí³ hno³ náh² jmáh³la³ tsá² hniau³ náh² hmóu³². Quí¹ hí¹ la³ tí³ *tsá² chí² hmah²¹ yáh³ jmu² la³ jáun². 47 Hí³ ní¹juáh³ cuen²³ hnóh² Dió³² jmáh³la³ tsá² juónh³² náh² re² quiúnh¹, ¿he³ dá² hí³ chu²¹ jmu³² náh² ní¹juáh³ la³ jáun²? Quí¹ hí¹ la³

ti³ tsá² tiá² cuóun³² Dió³² yáh³ ná¹jmu² la³ jáun².
 48 Jmu³ náh² chun¹ la³jmí¹ chun¹ Ñeh² náh² Tsá²
 cuá³ hñu³mi³cuú².

6

Jesús hie³² he³ lánh³ lí³ ta²¹ chu²¹

1 "Ha³ lí² lí¹ ma³ti²¹ náh² cuáh³² jmáh³la³ ñí¹ jie²³
 tsáu² cun³ñí¹ hi³ hniá¹ náh² hi³ jie³ tsáu² lánh³
 jmu³² náh². Quí¹ hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ hián¹³
 náh² ñí¹con² Ñeh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú², ní¹juáh³
 la³ jáun² la³ jmu³² náh².

2 "Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ jmí¹ ma³hon¹
 hnú² tsá² lí³hniauh²³ ñí¹con², ha³ lí² jmu² hnú²
 chú¹ja²¹ ñí¹con² ca³la³ jánh³ dú¹ tsáu², tsá² zian² ja¹
 hñú³ jí³ tsá² tiáunh¹ hñu³ cuáh³² ní² la³jmí¹ jmu²
 tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹, cun³ñí¹ hi³ hnió³ hi³
 hléh³² tsáu² re² quioh²¹. Jú¹ tson² juanh³² jná¹³,
 hi³ jí³²la³ jú¹ chu²¹ hi³ hléh³² jáun² tsáu² bíh¹ jéi³²í¹
 hiáuh³ tsú², ha³ tiú²uú² hi³ siáh³ zia³² yáh³. 3 Tí³la³
 ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³ma³hon¹ hnú² tsá² lí³hniauh²³
 ñí¹con², jmu³ la³ cun³ lí³ lí¹³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² lí³
 ñí³², uá¹jinh¹ tsá² jlánh¹ re² juónh³² náh² quiúnh¹.
 4 Ta³máih³ bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú², hi³ jáun²
 hián¹³ nú² la³ cun³ hi³ cué³² Ñeh² nú², Tsá² jie²³ la³
 cun³ hi³ jmu³² nú² jáun².

Jesús má²ta² he³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²

(Mateo 7:7-11; Lucas 11:2-4)

5 "Ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³lien¹ hnoh² Dió³², ha³ lí²
 jmú² náh² la³jmí¹ jmu² tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹, hi³

zain³² liéinh³² Dió³² ta³ ná¹ táun³ ñí¹ lí³ hñu³ cuáh³²
 quiú¹³ dí² jí³ ñí¹ lí³ cuoh¹ ja¹ hñú³ ní² siáh³, hi³
 jáun² jie³ tsáu². Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³ jí³² la³
 jú¹ chu²¹ hi³ hléh³² jáun² tsáu² bíh¹ jéi³² í¹ hiáuh³
 tsú², ha³ tiú² uú² hi³ siáh³ zia³² yáh³. 6 Tí³ la³ ní¹
 má¹ ca³ lienh¹ hnú² Dió³² né³, hen² ñéih³ quián¹³ hi³
 jná¹ ho³ hñú¹³, hi³ jáun² ñí¹ zenh² nú² jáun² huen²
 lienh¹ Ñeh². Hi³ jáun² la³ jáun² zia³² hi³ hián¹³ nú²
 ñí¹ con² Ñeh², Tsá² jie²³ hi³ jmuh³² hnú² jáun² ta³
 conh¹.

7 ”Ní¹ má¹ ca³ lienh¹ nú² Dió³², ha³ lí² hléh² cú² hiú²
 cú² cuóh³² jái¹³ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ la³ jmí¹ jmu²
 tsá² tiá² Dió³² má² cuóun³², qui¹ tsá² hí³ lí¹ lín²³ hi³
 cun³ quionh³ hi³ hleh³² jáun² hliáun³ jái¹³ lí¹³ ne³
 Dió³². 8 Lí² jmú² náh² la³ jmí¹ jmu² tsá² hí³; qui¹ ñeh²
 bí¹ hi³ mih¹³ náh² má² ñí³² bíh¹ Ñeh² náh² ní¹ juáh³
 he³ lí³ hniauh²³ ñí¹ con² náh². 9 Hi³ jáun² né³, lienh¹
 náh² Dió³² la³ lá²:

Hnú² Tia²¹, Tsá² ñih³ nú² hñu³ mí³ cuú²,

cá² ñí¹ hi³ chu²¹ cuí¹ ná¹ chan¹ hi³ jmái² hnú².

10 Cuí¹ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ la³ jín³² tsáu² tónh³²
 jo³ cuonh² hnú².

Cuí¹ lí¹³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú²
 jmúh¹³,

la³ jmí¹ lí³ hñu³ mí³ cuú².

11 Cué¹ tiá³ má³² hi³ hniauh³² ñí¹ con² jnoh¹ né³²,
 la³ cun³ hi³ qui³ hniauh³² quiú¹³ jnoh¹ cun³ jmá²
 cun³ jnia³².

12 Chin³² tiá³ honh² ca³ tí²¹ hi³ má² ca³ hliáuh² jnoh¹,

la³jmí¹ chin²³ jnoh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ má²ca³hliánh²
tsáu² ñí¹con² jnoh¹.

13 Ma³hau¹ tiá³ jnoh¹ hi³ tiá² ca³ tiá² lau³ jnoh¹ tsá²
hláinh¹,

liau¹ tiá³ jnoh¹ ñí¹con² pí³ quioh²¹ tsú².

[Quí¹ hnú² bíh¹ Tsá² hauh³² nú² jái¹³ ñí¹con² ca³la³
jǐ³lǐ³²,

Tsá² pin³ cun³ tán¹ cun³ hián²,

Tsá² cuá¹quien² la³ cun³ jmí¹hi³nio².

Tson² bíh¹ la³ jáun²].

14 ”Jáun² né³, ní¹juáh³ hnoh² chíh¹ honh² tsáu¹³
tsá² jmu² hlah³ ñí¹con² náh², jáun² Ñeh² náh² Tsá²
cuá³ hñu³mi³cuú² chí¹³ uá²jai³² tsí³ tsáuh³ hnoh²;

15 tí³la³ ní¹juáh³ tiá² chin²³ yáh³ hnoh² honh² tsáu¹³
tsáu², jáun² sa³jun³ Ñeh² yáh³ hnoh² chin¹³ tsí³
tsáuh³ hnoh².

Jesús hie³² ca³tí²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²

16 ”Ní¹ má¹ca³ma³hien²¹ hnoh², ha³ lí² hái² náh²
hlah³ máh¹ la³jmí¹ jmu² tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹;
quí¹ tsá² jmu² hí³ la³ jáun² dá² hnió³ jie³ tsáu² hi³
hí³ dí² ná¹má²hien²¹. Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³
cun³ ní² bíh¹ má²ca³tauh³ la³ cun³ hi³ hiáuh³ tsá²
la³ hí³ ní¹juáh³ la³ jáun². 17 Tí³la³ hnú² má¹na²¹,
ní¹ má¹ca³ma³hien²¹ nú², ráin² máh¹ hi³ siáu¹ siáh³
re² chih³², 18 hí³ jáun² tiá² lí³lieih²¹ tsáu² hi³ hnú²
ñí³ma³hien²¹ nú². Jí³²la³ Ñeh² hnú², Tsá² zenh²
quiúnh¹ hnú² ta³ tiá² jniá³ jáun² bíh¹ lí³ ñí³²; hí³
jáun² hí³ bíh¹ zia³² hi³ cué³² ca³tí²¹ la³ cun³ hi³
jmuh³² hnú² jáun² ta³máih³.

*Tsá² má²nióh³² hi³ quioh²¹ hñu³mi³cuú²
(Lucas 12:33-34)*

19 "Ha³ lí² jmú² dí¹quiaunh²¹ honh² hi³ lí³ zian² náh² hliáun³ ñí¹ hué²¹ lá², ñí¹ lí¹³ tsa³hín³ hi³ quián¹³ cun³quionh³ hi³ cuh³ mí¹cháu² jì³ hi³ hiá³² juóuh³² ní², jì³ ñí¹ lí¹³ hí³ háin² hi³ han³. 20 Tí³ re² jmu³ náh² pí³ hi³ lí³ zian² náh² hliáun³ hñu³mi³cuú², ñí¹ tiá² lí¹³ hí³ mí¹cháu² hi³ cuh³, sa³jun³ hiá³² juóuh³² siáh³, hi³ sa³jun³ háin² lí¹³ tónh³² siáh³ hi³ han³. 21 Quí¹ ní¹juáh³ ñí¹ nio¹ hi³ quián¹³ náh², ñí¹ jáun² bíh¹ uá²jai³² cua³ jmí²chí³ quián¹³ náh².

*Mí¹ñí¹ tsú² cue³² joh¹ quioh²¹ tá¹ jan²
(Lucas 11:34-36)*

22 "Mí¹ñí¹ tsú² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² quioh²¹ tá¹ jan² tsú²; jáun² né³ ní¹juáh³ chu²¹ mí¹máh¹ hnú², jáun² ñí¹con² tá¹ jan² bíh¹ nú² zia³² joh¹; 23 tí³la³ ní¹juáh³ jlánh¹ la³ hláih¹ mí¹máh¹ nú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹ nú² zenh² já¹niéi². Hi³ ní¹juáh³ cha³ jmí¹ lí³ joh¹ quián¹³ nú² cáun² já¹niéi² bíh¹ la³ lí³, icónh³ bíh¹ tiá² la³ lí³ cáun² já¹niéi² hmíh² ní¹juáh³ la³ jáun²!

*Dió³² jì³ quie³ ní²
(Lucas 16:13)*

24 "Hí¹ jan² tsáu² tiá² lí¹³ ma³tí³² ñí¹con² gon³ juo¹³, quí¹ tiá² tí²¹ yáh³ tsí³ tsú² tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tí³² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²; re² lín³² bíh¹ ma³tí³² tsú² héih³² quioh²¹ jan², hi³ tsá² jan² né³, tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú². Jáun² né³, cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ hno³

náh² Dió³² cu³tsa³² quionh³ hi³ hniá¹ náh² hi³ zia³²
 ñí¹ hue²¹ lá².

Dió³² nióh³² hua³hí¹³ tsá² ná¹lín³ jon²
(Lucas 12:22-31)

²⁵ ”Juo³ jná¹³ hnoh²: Ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh²
 ha³ lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh², ca³ti²¹ ha³ jinh¹ já³²
 má³² hi³ cúh¹³ náh² ho³ jmái² hi³ húh¹³ náh², ji³
 ha³ jinh¹ já³² hmih³² hi³ quíh¹³ náh² siáh³. ¿Há¹
 jun³juáh¹³ jmí²chí³ quioh²¹ bíh¹ tsú² ti³ jlánh¹ bíh¹
 quien² la³ cónh³ bí¹ má³² dúh¹; hi³ ngú³ quioh²¹
 bíh¹ tsú² siáh³ ti³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹
 ha¹ tsú²? ²⁶ Sá¹ní² jie³ ha³ lánh³ zian² quiuh²¹ tan³²,
 jáh³ tiá² lin¹ hi³ jñí³² hí¹ cáun², sa³jun³ zia³² bíh¹
 cáun² hi³ lau³² quioh²¹ jáh³, hi³ sa³jun³ zeh² bíh¹
 siáh³ hñu³cuí³ quioh²¹, ti³la³ cun³ jáun² zia³² bíh¹
 má³² hi³ cue³² Ñeh² náh² hi³ cúh² jáh³. ;Ti³la³ hnoh²
 má¹ná¹, ti³ jlánh¹ bíh¹ quien² náh² la³ cónh³ bíh¹
 tan³²! ²⁷ ¿Hin² yáh³ hnoh² tin² jmúh¹³ hi³ cuóun¹³
 cónh³í¹ cá² lí², uá¹jinh¹ hen² lín³² honh² náh² hi³
 cuóun¹³ náh²?

²⁸ ”Hi³ ¿he³ láih³² hi³² honh² náh² ca³ti²¹ hmih³²
 hi³ quíh¹³ náh²? Sá¹ní² jie³ náh² ha³ lánh³ rón³²
 cuóun² lí¹³ hi³ tsi²¹ ñí¹ náí², lí¹³ jáun² tiá² lin¹ jáu²
 zeh³² yáh³, hi³ sa³jun³ ta³² siáh³ tá³; ²⁹ ti³la³ cun³
 jáun² ta³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón yáh³ tiá² chú³² jmí¹
 jniá³ la³jmí¹ jniá³ lí¹³ ní², uá¹jinh¹ jmí¹ zioh² lín³²
 tsú². ³⁰ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² jmu² hi³ ca³la³
 chú³² lín³² jniá³ náí², cáun² hi³ tsi²¹ ñí¹ náí² né³²,
 hi³ jáun² tsa³háu² má²jín³² bíh¹ tsú² ti³ ñeh² cáun²
 pieh¹ ní¹ má¹ca³lí³ quiéin², jáun² ní¹juáh³ ta³ bí¹ náí²

yáh³ jmu² Dió³² hi³ chú³² jniá³, icónh³ bíh¹ tiá² jmu³ Dió³² hi³ zia³² hanh² hnoh², hnoh² tsá² cáun² lí¹ hi³² honh² náh²! ³¹ Hi³ jáun² ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh², hi³ juáh¹³ náh²: “¿He³ dá² cúh¹³ dí²?”; hi³: “¿He³ dá² hnáih¹³ dí²?” ho³ hi³: “¿He³ dá² quíh¹³ dí²?” ³² Quí¹ la³ jín³² tsá² tiá² Dió³² má² cuóun³² ná¹ hi³² tsí³ ca³ tí²¹ la³ jí³² hi³ ní²; tí³ la³ hnoh² má¹ ná¹, zian² bíh¹ jan² Neh² hnoh², Tsá² cuá³ hñu³ mí³ cuú², Tsá² cuá¹ ñi³² la³ jí³² hi³ lí³ hniauh²³ quián¹³ náh². ³³ Ní¹ jí²¹ la³ tí³ chan¹³ náh² hmóu³² jo³ cuo² Dió³² bíh¹ hi³ má¹ tíh²¹ náh² re² ñí¹ con² tsú², jí³ hi³ má¹ zían¹³ náh² re² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ hián¹³ náh² ca³ la³ jí³ lí³² hi³ jáun². ³⁴ Ha³ lí² jmú² náh² hi³² honh² ca³ tí²¹ he³ lí¹³ tsa³ háu², quí¹ zia³² bíh¹ jmái¹ tsa³ háu² hi³ lí¹³ hi³² honh² hnoh² ca³ tí²¹ hi³ quíoh²¹ tsa³ háu². Quí¹ ma³ quin³² ma³ cú² jmái¹ bíh¹ má² zia³² uu³ mí² tsí³² quíoh²¹.

7

Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu²
(Lucas 6:37-42)

¹ ”Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu² hi³ jáun² tiá² ra³ tsa² náh² Dió³² héih³² la³ jáun². ² Quí¹ la³ jáun² bíh¹ ra³ tsí³² tsú² héih³² ñí¹ con² hnoh², la³ jmí¹ rá² tsíh³² hnoh² jáun² héih³² ñí¹ con² tsáu² bíh¹. La³ cun³ rón³² lí³ héih³² hi³ chah³² náh² hi³ cueh³² náh² ñí¹ con² tsáu², héih³² la³ jáun² bíh¹ siáh³ chá³² Dió³² hi³ cué³² ñí¹ con² hnoh². ³ ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jieh²¹ hnú² má¹ quí³² píh²¹ hi³ hu²¹ mí¹ ñí¹ renh², ní¹ juáh³ tiá² lí² tsín² yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹

hná¹ hmá² mí¹ máh¹ huen²? 4 ¿Ha³ lánh³ rón³² hó³² honh¹ hnú² hi³ juoh¹ nú² renh²: “¡Cuí¹ chí¹³ ná³ má¹qui³² hu²¹ mí¹ máh¹ hnú²!”, hi³ ní¹juáh³ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² bíh¹ la³ hu²¹ quián¹³ hnú² huen² má¹lí³² jáun²? 5 ¡Hnú² tsá² lín³ nú² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, la³ñí¹ tín² chí³ hná¹ hmá² pa²¹ hi³ hu²¹ mí¹ máh¹ huen², hi³ jáun² má¹jáun² lí¹³ jieh²¹ hnú² re² hi³ chíh¹ nú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh².

6 “Ha³ lí² lí¹ cué² hi³ híen¹ ñí¹con² tsá² zian² la³jmi¹ zian² tsái², qui¹ ní² lí¹ ca³qui³ ca³jme³ tsú² hi³ chau³ náh² tsú² cú²tiú² cú²jóh³² hó³². Ha³ lí² lí¹ ma³jnia¹³ hi³ quien² quián¹³ ñí¹con² tsá² zian² la³jmi¹ zian² mí²ñí³, qui¹ ní² lí¹ ca³ha³ ca³zauh³ tsú².

Mí¹ náh², hniah², hi³ hléh¹ siáh³ ho³hñú¹³
(Lucas 11:9-13)

7 “Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³² hi³ jáun² hian³ náh², hniah² náh² hi³ jáun² chanh¹ náh², hléh¹ náh² ho³hñú¹³ hi³ jáun² niá³² tsú². 8 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² mi³² ñí¹con² tsú², hiáuh¹³ bíh¹ tsú²; ní¹juáh³ tsá² hnauh², choh¹³ bíh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hleh³² ho³hñú¹³ né³, niá³ bíh¹.

9 “Qui¹ ¿hin² yáh³ tsánh² hnoh² tiá³ honh² hi³ cueh¹ cá² má³ quín¹ jónh³² ní¹juáh³ hí¹miih²¹ bíh¹ la³cuá¹mi³²? 10 Ho³ ní¹juáh³ cuá¹mi² jan² juo¹³, ¿hí¹ tiá³ honh² náh² hi³ cuen¹³ jan² jáh³ hláinh¹? 11 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tu³ bí¹ hnoh² yáh³ tsá² tiá² chun¹ náh², tín² bíh¹ náh² cuéh¹ hi³ chu²¹ ñí¹con² jónh³², ¡tiá¹³ bíh¹ tiá³ Ñeh² náh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² tiá² cué³² hi³ chu²¹ ñí¹con² tsá² hiú² mi³²!

12 "Jáun² jmu³ náh² la³jí³² jmái¹ ñí¹con² tsáu² ní¹juáh³ he³ lánh³ hnáu² náh² jmu³ tsú² ñí¹con² náh² hmóu³²; quí¹ la³ jáun² bíh¹ lí³ héih³² hi³ jmu² jáun² lei²¹ quíoh²¹ hla¹ Moisés jí³ ñí¹ Sí² quíoh²¹ tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² ní² uá²jai³².

*Ho³jní¹³ jái³²
(Lucas 13:24)*

13 "Tíonh³² náh² tí³ jui³² ho³jní¹³ tsái². Hú³ bíh¹ ho³jní¹³, hi³ ca³la³ hi³ jáu² lín³² bíh¹ jui³² hi³ chau²¹ ñí¹ lí¹³ tsa³hín³ tsú², hi³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² tsá²táunh¹ jui³² jaun³²; 14 tí³la³ ho³jní¹³ jí³ jui³² hi³ chau²¹ ñí¹ lí¹³ zian² tsú² né³, jái³² lín³² bíh¹ hi³ tiá² lí³ tí¹ lí³ jenh¹, hi³ jáun² cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ tsá² choh²³ jui³² jaun³².

*Lin¹ bíh¹ he³ ñí¹ hmá² cun³quionh³ máí³ hi³ háí³²
(Mateo 12:34-35; Lucas 6:43-45)*

15 "Hua³hín¹³ náh² ñí¹con² tsá² lí¹ juáh²³ hi³ lín³ tí³² jē¹ Dió³². Tsá² hí³ dá² ja³táunh¹ ñí¹con² hnoh² hi³ ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh², tí³la³ tí³ ñeh² má¹ná¹ ná¹lín³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsí² náí¹ jín¹. 16 Hnoh² lí¹³ lí³ cuóun³² náh² tsú² cun³quionh³ ha³ lánh³ jmu² bíh¹ tsú²; quí¹ tiá² cun³² yáh³ tsú² mī³ uóun²jieh¹³ ja¹ tan³ mī³juíh², hi³ sa³jun³ cun³² yáh³ tsú² mī³ sí² co² tsi³ hmá² ton². 17 La³ ní² bíh¹ lí³ hi³ la³jí³² hmá² chu²¹ háí³² máí³ chu²¹, hi³ la³jí³² hmá² hlah³ né³, háí³² mī³ hlah³. 18 Ní¹juáh³ hmá² chu²¹, tiá² lí¹³ yáh³ hi³ ha³ máí³ hlah³, sa³jun³ hmá² hlah³ lí¹³ ha³ máí³ chu²¹. 19 La³jí³² hmá² tiá² máí³ chu²¹

háí³², quiéih³² bíh¹ tsú² hmá² jáun², hi³ jáun² jín³² tsú². ²⁰ Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí³ cuóun³² hnoh² tsáu² cun³ quionh³ lánh³ jmu² tsú².

Tiá² la³ jín³² tsáu² lí¹³ yáh³ tónh³² jo³ cuo² Dió³²
(Lucas 13:25-27)

²¹ ”Jun³ juáh¹³ la³ jín³² yáh³ tsá² záí³² jná¹³: “¡Hnú² bíh¹ lín³ Juóu³² jná¹³!” lí¹³ tónh³² jo³ cuo² Dió³²; tí³ la³ jí³² la³ tsá² jmu² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Nuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³ mi³ cuú² bíh¹ lí¹³ tónh³². ²² Ní¹ má¹ cá² chó³² jmái¹ jáun², juóun³² lín³² tsáu² záí³² jná¹³: “Hnú² Juo¹³ jnoh¹, jnoh¹ ca³ hléh¹³ cun³ ñí¹ hi³ ca³ tin¹ hnú² jáí¹³ hi³ ca³ hi³ hñu³ tsí³ jnoh¹, hi³ cun³ ñí¹ hi³ ca³ tin¹ hnú² bíh¹ ca³ huen¹³ jnoh¹ jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², hi³ cun³ ñí¹ hi³ ca³ tin¹ hnú² siáh³ ca³ jmú¹³ jnoh¹ hliáun³ hua³ jueh³²”. ²³ Tí³ la³ jná¹³ né³ nga¹ la³ lá² má¹ jáun², hi³ juo¹³ ná¹: “Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² ca³ lí³ cuóu³² jná¹³ hnoh². ¡Tí³ có³² quin³² náh² ñí¹ con² jná¹³, hnoh² tsá² jmuh³² náh² hi³ hlah³ hi³ hó³²!”

Jmíh¹ hiah³² pin³, jí³ hi³ tiá² pin³
(Marcos 1:22; Lucas 6:47-49)

²⁴ ”Hi³ jáun² né³, lí³ ua³ jan² tsá² má² tí³² la³ cun³ jáí¹³ hi³ juah³² jná¹³, tsá² la³ hí³ lín³ la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quia³ lín³ jmí¹ tsí³, tsá² ca³ zih³ hñú¹³ cáun² tsí³ hláu². ²⁵ Hi³ jáun² uá¹ jinh¹ tsau³ jmí³, hi³ ca³ lí³ hliáun³ bíh¹ siáh³ cua³, hi³ ja³ bíh¹ siáh³ chí³ tiá² hi³ jmí¹ hnió³ quíh³ hñú³ jáun², tí³ la³ tiá² cá² quíh³² yáh³, quí¹ ñí¹ hláu² bíh¹ jmí¹ chí¹ hliáun³² jmíh¹ hiah³². ²⁶ Tí³ la³ lí³ ua³ jan² tsá² tiá² má² tí³² la³ cun³

jái¹³ hi³ juah³² jná¹³ má¹ná¹, tsá² la³ hí³ lín³ la³jmi¹ lín³ jan² tsá²ñuh² cáun¹ bíh¹, tsá² ca³zih³ hñú¹³ ñí¹ záí¹ táh¹. ²⁷ Hi³ jáun² jmi¹ tsau²¹ jmi³, hi³ ca³li³ hliáun³ bíh¹ jmi² cua³, hi³ ja³ bíh¹ siáh³ chí³ hi³ hnió³ quíh³ hñú³ jáun², jáun² hñú³ jáun² né³, ca³quí² cá²cuon³ bíh¹.

²⁸ Jmi¹ má²ca³táuh³ hi³ hleh³² jáun² Jesús, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ bíh¹ tsá² jmi¹ ná¹nái³² hi³ ca³ti²¹ jái¹³ hi³ má²ta² tsú² jáun²; ²⁹ quí¹hliá² jmi¹ cuá¹hie³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² ho² jái¹³, jun³juáh¹³ la³jmi¹ jmu² tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ yáh³.

8

Jesús jmah²³ jan² tsá² lín³ mi³ho²¹ péin³
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

¹ Jmi¹ ca³son² jáun² Jesús tsí³ máh³, juóun³² lín³² tsáu² ja³taunh²¹ cu³hna²¹. ² Hi³ jáun² cuan³ jan² tsá²ñuh² lín³ mí¹uí³ *mi³ho²¹ péin³, hi³ ca³di³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², ní¹juáh³ hnáuh² hnú², tin² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ li³ jin² jná¹³.

³ Jáun² né³, Jesús ca³ti³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnó³² jná¹³. Hi³ jáun² jcuí¹ lan² hnú²!

Jmi¹ má²lí²juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, la³jui³² ca³hin³ bíh¹ mí¹uí³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³. ⁴ Hi³ jáun² ca³juáh³ Jesús hi³ ca³záih³ tsá² hí³:

—Sá¹ní² jie³, ha³ lí² hin² juouh³² hí¹ jan² ha³ lánh³ rón³² lí³ hi³ má²lain³² nú²; jí³² la³ ti³ cuánh² hi³

cuá²ma³jnia¹³ ñi¹con² mí²tsáu² bíh¹, hi³ cuá²cuen²¹ siáh³ jáh³ ñi¹con² Dió³² la³ cun³ hi³ qui³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Moisés, hi³ jáun² la³ jáun² lí³ ñi³² tsáu² hi³ má²lain³² nú².

Jesús jmah²³ tsá² quian²¹ hliáu³ tsá² chín¹
(Lucas 7:1-10)

⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³ Jesús já¹ juú² Capernaum. Jáun² jan² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano ja³ ñi¹con² tsú² hi³ ca³hiu³ ca³mí³, ⁶ hi³ juáh³ la³ lá²:

—Tí³², tsá² lín³ quian²¹ jná¹³ rón³² rá²tsáun¹ hi³ hma², jí³ hi³ má²tso² tsí³ hi³ cú² uóu³².

⁷ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ñe¹ bíh¹ jná¹³ hi³ ñi¹jmah²¹ ná¹ tsú².

⁸ Tí³la³ hliáu³ tsá² chín¹ hí³ né³ ca³ngái³:

—Tí³², jun³ lin¹ tsáu² yáh³ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ hnú² cuóh¹³ hñu³² ná¹; ñi¹ jí²¹la³ tí³ jmúh¹³ hnú² héih³² bíh¹ hi³ jáun² tsá² quian²¹ jná¹³ lan¹³. ⁹ Quí¹ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ zian² juóu³², hi³ ja³bí¹ lín³ jná¹³ siáh³ hi³ chín¹ ñi¹con² hliáu³. Jáun² ní¹ má¹cá²jmú³² jná¹³ héih³² ñi¹con² lí³ua³ jan² tsá² hí³ hi³ tsó³², jáun² tsau³² bíh¹; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ jan²: “¡Ña³²!” jáun² ja³²; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ tsá² lín³ quian²¹ ná¹: “¡Jmu³ hi³ lá²!” jáun² jmu² bíh¹ tsú².

¹⁰ Jmí¹ má²lí²niéi³² Jesús jái¹³ ní² né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³záih³ tsá² jmí¹ hí¹já²táunh¹ hí³ cu³hna²¹ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnóh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² má²ca³chanh²¹ jná¹³ ja¹ tsá² *Israel lá², tsá² nio² cáun² tán¹ tsí³ la³jmí¹ nio² cáun² tsí³ tsá²ñuh² *tsá²cá²jo²¹ lá². ¹¹ Jná¹³ juanh³² ñi¹con²

hnoh², hi³ juóun³² lín³² tsáu² ja³táunh¹ ti³ jui³² ñí¹ hia³² hiú² ji³ ti³ jui³² ñí¹ tá²tsi²¹ hiú² ní² siáh³, hi³ tsa³cuú² tsa³hính² cu³li²¹ quionh³ hla¹ Há²bran²¹, hla¹ Isaac ji³ hla¹ Jacob ní² hñu³mi³cuú² ñí¹ cuá¹quien² Dió³²; ¹² ti³la³ tsá² jmí¹ ca³tin¹ hi³ tsa³tiánh² ñí¹ cuá¹quien² Dió³² né³, tsá² hí³ dá² chu³ huen³ bíh¹ tsú² hi³ ziu³ cun³ tsú² ñí¹ lí³ já¹niéi² ti³ cheih³², ñí¹ jáun² tsa³ti² tsa³hoh³² hi³ má²zian² hi³ chéi³ hi³ uóu³².

¹³ Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús ñí¹con² hliáu³ tsá² chín¹ hí³:

—Cuánh² hñuh³², cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ táunh²³ hnú² ní² ta²¹.

Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ tsá² quian²¹ tsú².

Jesús jmah²³ mi³ziú¹³ Pé¹

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús hñu¹³ Pé¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jién³² tsú² mi³ziú¹³ Pé¹ hi³ rá¹tsin² ñí¹ jen³ hi³ rá²tsáun¹ hi³ chéin³. ¹⁵ Jáun² ca³ti³ dí² cuo² cuo² tsá²mi³ hí³, jáun² la³jui³² ca³quin³ hi³ jmí¹ chéin³ tsú²; jmí¹jáun² ca³náu² tsá²mi³ hí³, hi³ ca³jmú³ má³² hi³ cuh³ tsú².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹

(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ Jmí¹ ca³niéi² jáun² né³, cua³jan² tsú² juóun³² lín³² tsá² tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ñí¹con² Jesús; jáun² cun³quionh³ cá² jon¹ já¹³ bíh¹ ca³huen³ tsú² la³jín³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², ja³bí¹ ca³jmah³ tsú² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹tsáun¹ mí¹uí³ siáh³

siáh³. 17 Cun³quionh³ la³ jáun² ca³li³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *ti³²jë¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Hi³ bíh¹ ca³caun² hi³ jmí¹ lín³ jnoh¹ jáun², ji³ hi³ ca³caun² tsú² siáh³ mí¹uí³ quiú¹³ dí²”.

*Tsá² jmí¹ hnió³ tsa³taunh¹ quionh³ Jesús
(Lucas 9:57-62)*

18 Jmí¹ ca³jíe³ jáun² Jesús hi³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² tionh² cu³ jéin³ quioh²¹, jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ hán³² tsú² cú²jueh³² ti³ jo²¹ jmái¹ lí¹ ná¹ho³ jáun². 19 Jmí¹ jáun² jan² tsá² lín³ ti³² liei²¹ ja³ hi³ cua³lien³ Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Ti³², ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnú² lí³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³ hnú².

20 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáh³ zia³² tá² hláu² quioh²¹ bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³ záí² quioh²¹ tan³²; ti³la³ Jon² tsá²mi³cuóun² má¹ná¹, tiá² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ jnioh¹³.

21 Siáh³ siáh³ jan² tsá² má²hen² ti³ con² tsú² ca³juáh³:

—Ti³², cué¹ tín² jái¹³ hi³ ñí¹hón²¹ jná¹³ ñuh³² [ní¹ má¹jún²].

22 Ti³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² hí³:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³, hi³ jáun² tsá² ná¹jún¹ [ñí¹con² Dió³²] cuí¹ cha³hón³² hla¹ rainh²¹.

*Jesús jmu² hi³ niau²¹ tie³ jmái² ji³ chí³
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)*

23 Jmí¹ jáun² ca³hi³ Jesús cáun² mu², hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² já¹taunh²¹ siáh³ quionh³. 24 Hi³ jáun² hú¹ juí³² jáun² né³, cu³diá²jan²

ca³ja³ cáun² chí³ tiá³ lín³² hi³ hí¹ ca³la³ tí³ jmí¹
 má²hí¹conh³² yáh³ jmái² hñu³ mu², hi³ jmí¹
 má²jlái²³ siáh³ mu² ma³ quin³² ma³ cu³ tsin¹
 jmí²miih²¹. Ti³la³ Jesús má¹ná¹, jmí¹ má²rá²cuóun¹
 bíh¹. ²⁵ Jáun² ca³ñí¹ñí¹³ tsú² Jesús, hi³ ca³záih³ dí²
 la³ lá²:

—jTi³², liau¹ jnoh¹! jHénh³ máh³ má²tsá²hanh³²
 dí² hñu³ jmái²!

²⁶ Jáun² hí³ né³ ca³ngái³:

—¿He³ láih³² ja³²lí³ ná¹juenh²¹ náh²? jJlánh¹ tiá²
 cáun² la³ nio² honh² náh²!

Hi³ jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³jin³ chí³ ji³
 jmí²miih²¹ ní²; hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³hná³ chí³
 hi³ ca³ta³no¹ tie³pih²¹. ²⁷ Hi³ jáun² tsá²jmí¹ tiáunh¹
 hí³ hñu³ mu² quionh³ Jesús né³, lí¹ ca³ja³cáun² tsí³
 bíh¹, hi³ ca³juánh³ la³ lá²:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní² hi³ hí¹ la³ tí³ chí³ ji³
 jmí²miih²¹ máh³ taunh² ta²¹?

*Tsá²ñuh² tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí²chí³ hláinh¹
 hñu³ tsí³*

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³
 né³, ñí¹ má²lí³ hué³² quioh²¹ tsá² Gadara, jáun²
 ca³huén² gon³ tsá²ñuh² ñí¹ táun³ jéin³ lo¹ ñí¹
 ná¹hón²¹ hla¹, hi³ jáun² ca³ja³taunh²¹ ñí¹ zenh¹
 Jesús. Tá¹ gon³ bíh¹ tsú² jmí¹ tiáunh¹ jmí²chí³
 hláinh¹ hñu³ tsí³; tsá² hí³ jmí¹ hian² lín³² tsí³ hi³
 ca³la³ hí¹ jan² tiá² hin² jmí¹ lí³ ngá¹³ hú¹ juí³² jáun².

²⁹ Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² hóh³² tiá³ lín³² hi³ juáh³:

—¿He³ ca³tin¹ hnú² quiúnh¹ jnoh¹, hnú² Jesús Jon² Dió³²? ¿Hí¹ ñeh³ hnú² ñí¹ lá² hi³ ña³jmu³ nú² hi³ má¹tso¹ jnoh¹ tsí³ ta³ ñeh² bíh¹ hi³ chau²¹ jmái¹?

³⁰ Ñí¹ má²janh² jáun² jmí¹ ñi³táunh¹ juóun³² mí²ñí³ hi³ ñi³cúh¹³ háu²; ³¹ hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Ñí¹juáh³ hi³ hue¹³ nú² jnoh¹, cué¹ tiá³ jái¹³ hi³ tsá¹tauh²¹ jnoh¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³ ó³².

³² Jáun² Jesús ca³juáh³:

—¡Huen³ náh²! ¡Cuá²tiónh³² náh²!

Hi³ jáun² ca³huén² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsá²ñuh² hí³ hi³ ca³ñí¹tiónh²¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³; la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³cuóun³ mí²ñí³ hí³ tí³ jui³² dí¹ji²³ ñí¹ hlah³, hi³ jáun² ca³sunh³ chu³ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun², hi³ ca³tsan³.

³³ Tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ mí²ñí³ hí³ né³, ca³cuóun³ bíh¹ hi³ ca³ñí¹chá² já¹ juú² la³ cun³ hi³ má²lí³², ji³ la³ji³² hi³ má²lí³² jáun² ñí¹con² tsá²ñuh² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³. ³⁴ Jmí¹jáun² ca³huén² la³jín³² tsá² juú² hi³ ca³ñí¹ma³jéinh³ Jesús; jmí¹ ca³jién³² dí² jáun² né³, ca³hiu³ ca³mí³ dí² ñí¹con² tsú² hi³ cua³han² tsú² hue³² jáun² quioh²¹ dí².

9

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³hi³ Jesús hñu³ mu², hi³ ca³han³ tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun² hi³ ca³chánh³²

ti³ juú²co¹. 2 Ñí¹ jáun² ca³ñí¹jan² tsáu² jan² tsá²ñuh² tsá² hma², hi³ rá¹tsin² cáun² ñí¹ jmu². Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹tioh³ tsí³ tsá² ca³cha³táunh¹ hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² tsáun¹ hí³ lá³ lá²:

—Hnú² jón³, tiá³ chá¹ honh²; má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

3 Jmí¹jáun² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ca³lín¹³ lá³ lá² hñu³ tsí³: “Tsá²ñuh² ní² cáun² lí¹ chú² lí¹ lén³² Dió³² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹”. 4 Ti³la³ Jesús jmí¹ ñí³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² hlaih³ lín²¹ ná¹tioh³ honh² hnoh²? 5 ¿Hín² jái¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí³ lí³ lín¹ hi³ zia³² pí³ quioh²¹ tsá² hleh³², hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “¿Tso³ quián¹³ hnú² má²cá²hin³!” ho³ hi³ juáh³ tsú²: “¿Náu², ngí¹!”? 6 Re² bíh¹, cuí¹ má¹jnia¹³ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² ho² ná¹ jái¹³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hma² hí³:

—¿Náu², quiaun² jmu² quián¹³, cuánh² hñuh³²!

7 Jmí¹jáun² ca³náu² tsá² jmí¹ hma² hí³ hi³ ngah³ hñú¹³. 8 Jmí¹ má²lí²jíe³ tsáu² hi³ lí³ lá³ jáun², lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³² Tsá² ca³cué³ pí³ lá³ jáun² ñí¹con² tsá²mi³cuóun².

Jesús téh²³ Má²téh³

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

9 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús ñí¹ jáun² hi³ ngau³ ñí¹ siáh³, jáun² ca³jien³² tsú² jan² tsá²ñuh²

jmái² Má²téh³, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹cai³²
hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos], hi³ jáun² ca³záih³
dí²:

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³.

Jmí¹jáun² ca³náu² Má²téh³ hi³ ngau³ cu³hna²¹
Jesús.

10 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, Jesús jmí¹ cuá¹jmu² má³²
hñú¹³ Má²téh³ hi³, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³
con². Ja³bí¹ ca³tiánh³ siáh³ juóun³² lín³² *tsá² cai³²
hmah²¹ ñí¹ mesa jáun² quionh³ tsú², la³ má²quionh³
tsá² juáh²³ tsáu² hi³ tiá² chun¹. 11 Jáun² jmí¹ ca³jíe³
tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² *fariseos hi³ jáun² né³, jáun²
ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú²:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² sa³ tí³² juóuh³² hnoh² cáun²
cuú² hính²³ cu³lí²¹ quionh³ tsá² cai³² hmah²¹ jí³ tsá²
ren² tso³ ní²?

12 Jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—Ha³ tiá² tí³² mí³ hniah³ yáh³ ñí¹con² tsá² chun¹,
tí³la³ ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. 13 Cuá²tánh¹
náh², hi³ cuá²ma³tín¹³ náh² la³ cun³ hi³ hnió³
juáh³ Sí² tío³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ la³
lá²: “Jná¹³ hnó³² hi³ já³² mĩ³ honh² bíh¹ náh²,
jun³juáh¹³ hi³ hnó³² jná¹³ hi³ jngih¹³ náh² jáh³ yáh³
ñí¹con² jná¹³”. La³ ní² bíh¹ rá¹juáh³, quí¹ tiá² ja³
yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ ná¹ tsá² chun¹, quí¹ hi³ ja³te³
tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³.

*Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús ca³tí²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²
(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)*

14 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² hain²¹ tí³ con² Juan²
tsá² ziau² hí³ jmái² ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ ca³ngái³:

—¿He³ láih³² ma³hien²¹ lín²¹ jnoh¹, ji³ tsá² fariseos ní² siáh³, tí³la³ tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² né³, sa³ tiá² má²hien²¹ yáh³?

15 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ hi³ tsá² ná¹tén¹ ní¹ jmu² tsú² jmái¹ hi³ jenh² cuo² tsáu² tiánh³ hi³ ná¹hai²¹ hlah³ tsí³ tá¹la³ má²ná¹má²hiún² tsú² tsí³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hi³ cuo² dúh¹? Tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ quín³ tí³ có³² tsá²ñuh² jenh¹³ hi³ cuo²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hien²¹ tsá² hí³.

16 "Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² taun³² cáun² hmih³² tseh¹ quionh³ cá² cuonh²¹ hmih³² hmai²¹; quí¹ tsáuh³² bíh¹ hná¹ hmih³² hmai²¹ jáun², hi³ jáun² cáí³² bíh¹ hmih³² má²tseh¹, hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ ní¹ jueh³² má²cái³² má¹lí³² jáun². 17 Hí³ sa³jun³ tah³² tsú² siáh³ mu² ráu³ cun³ ní¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cái³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³, hi³ jáun² tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ la³ má²quionh³ chí² láu² tseh¹ jáun². Hí³ jáun² bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ní¹ dí¹jaun³² hñu³ chí² láu² hmai²¹, hi³ jáun² tiá² hi³ láih¹³ tá¹ tun³ hi³ jáun².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ jui³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mi³ tsáun¹

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

18 Tá¹la³ jmí¹ cuá¹juáh²³ Jesús jái¹³ ní² né³, jan² tsá² chín¹ ní¹con² tsá² *judíos cuan³, hi³ jáun² ca³dí³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ní¹ dí², hi³ ca³juáh³:

—Mí¹míh¹ jón³² jná¹³ cun³ jun³; tí³la³ ní¹juáh³ hnú² ñeih²¹ hí³ ñá¹ra³tsih³² cuonh² ñí¹ quioh²¹ tsú², jenh¹³ bíh¹ tsú².

19 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² tsá² hí³ la³ ní², ca³náu² Jesús hí³ ngau³ quionh³ tsá² hí³, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². 20 Hí³ jáun² hú¹ jui³² jáun² né³ ja³ jan² tsá²mi³ tsáun¹ má²janh² cu³hna²¹ Jesús hí³ ca³tí³ cuo² zéi¹ ha¹ tsú². Tsá²mi³ hí³ né³ má²tí³ cun³ quia³tún³ mii² hí³ jmí¹ má²tso² tsí³ hí³ zian² jmí²hán¹. 21 Jáun² tsá²mi³ hí³ né³ ca³lín¹³ hñu³ tsí³ la³ lá²: “Ní¹juáh³ jí³²la³ tí³ tí¹³ jná¹³ uón³² zéi¹ ha¹ bíh¹ tsú², cun³ jáun² bíh¹ má²lan¹³ jná¹³”. 22 Tí³la³ Jesús ca³jinh³ tí³ cu³hna²¹ hí³ ca³jíe³ tí³ ñí¹ cuá¹ja³² tsá²mi³ hí³, hí³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Jón³, tiá³ chá¹ honh²; má²lain³² nú² quí¹hliá² lí²cháh¹ cáun² honh².

Hí³ jáun² dá² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ tsú².

23 Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús hñú¹³ tsá² chín¹ hí³ né³, ca³jíe³ hí³ má²tionh² tí³² tsá² hainh³² [hí³ má²tiáunh¹ hua³jan²¹ hí³ tsa³hón³² hla¹], hí³ tsáu² né³ má²tiáunh¹ tiá³ siaun³² ca³la³ cú²tiú² cú²jan³² nio². 24 Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—¡Huen³ náh² ñí¹ lá²! Quí¹ mí¹míh¹ lá² tiá² rá²jún¹ yáh³, quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

Tí³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³ ca³ngái³ bíh¹ quioh²¹ Jesús. 25 Jmí¹ má²lí²huen³ Jesús tsá² hí³ né³, ca³hí³ ñeih³ ñí¹ rón²¹ mí¹míh¹ hí³ hí³ ca³zanh³ dí² cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³, hí³ jáun² ca³náu². 26 Hí³ jáun² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ca³lí³ ñí³² tsáu² la³ cun³ hí³ lí³ jáun².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³han³ Jesús ñí¹ jáun², jáun² hú¹ jui³² ja³taunh²¹ gon³ tsá² ten³ cu³hna²¹ tsú² hí³ hí¹hóh³², hí³ hí¹juáh²³:

—Hnú² Tsá² jón²zíh¹ jon²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, i^{cuí¹} já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

28 Jmí¹ hí²¹ jáun² Jesús ñéih³, jáun² tsá² ten³ hí³ taunh³ siáh³ ñéih³, jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³:

—¿Nió¹ cáun² honh² hnóh² hí³ lí¹³ jmu¹ jná¹³ la³ cun³ hí³ mih³² náh² ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Ján³, Tí³².

29 Jmí¹ jáun² ca³tí³ Jesús cuo² mí¹ñí¹ tsá² hí³, hí³ ca³záih³ dí²:

—La³ cun³ hí³ táunh²³ hnóh² ní² ta²¹ cuí¹ lí¹³ ñí¹con² náh².

30 Jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³niá³ mí¹ñí¹ tsá² hí³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jlánh¹ ca³jmú³ Jesús héih³² ñí¹con² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³:

—Jmu³ náh² tion³ hí³ hí¹ jan² tsáu² lí² cuí¹ lí³ ñí³² hí³ ní².

31 Tí³la³ cun³ rón³² ná¹huen³² bíh¹ tsú² ñí¹ jáun², la³jui³ ca³chá³ bíh¹ tsú² ñí¹con² tsá² juú² la³ tán¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun² la³ cun³ hí³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ jan² tsá² tiá² hleh³²

32 Tá¹la³ hí¹huen³² jáun² tsá² hí³ cua³taunh²¹ ma³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hí³ ná¹ján² jan² tsá²ñuh² tsá² tiá² hleh³² hí³ jmí¹ hún¹ jan² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. 33 La³ cun³ jmí¹ ca³chin² jáun² Jesús jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú², ca³ma³liáu³² hleh³².

Jáun² tsáu² né³, lí¹ ca³ja³caún² tsí³ bíh¹, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hí¹ cónh³ yáh³ tiá² má²ca³neh²¹ dí² hué³² *Is-rael lá² la³ cun³ hi³ má²lí³² ní².

³⁴ Tí³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, jmí¹ ná¹juáh²³:

—Tsá²ñuh² ní² dá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ tsá² hláinh¹ juo¹³ jmí²chí³ hláinh¹ bíh¹.

Jesús ja³² mií³ tsí³ ñí¹ con² tsáu²

³⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³tí³ ca³ngí³ Jesús la³jí³² juú², jí³ juú² míh¹ juú² siún¹ hi³ má²tin² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hi³ táun³ ma³ quin³² ma³ caun³² juú², hi³ ñí³hle²¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², jí³ hi³ jmah²³ tsáu² jí³lí³² ní¹ mí¹uí³ hi³ zian² tsú², jí³ hi³ cú² hi³ uóu³² ní² siáh³. ³⁶ Jmí¹ ca³jien³² tsú² tsá² juóun³² lín³² hí³ né³, ca³ja³ mií³ tsí³ quioh²¹ tsá² hí³, quí¹hliá² jmí¹ ná¹hai²¹ hlah³ tsí³ tsú² jí³ hi³ ná¹lín³ tsú² tsá² tiá² hin² zian² hi³ lí¹³ ma³hau³, la³jmí¹ ñí³táunh¹ *já¹ziáh² tiá² juo¹³ zian². ³⁷ Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

—jHliáun³ cu³tí³ bíh¹ hi³ má²ca³láu², tí³la³ pih²¹ lín²¹ bíh¹ tsá² jmu² ta²¹ zian²! ³⁸ Hi³ jáun² né³, hiú¹ mí¹ náh² ñí¹con² Tsá² quioh²¹ hi³ má²ca³láu² jáun², hi³ cuí¹ zen¹ tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu² jáun² quioh²¹.

10

*Jesús téh²³ tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)*

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús tán¹ quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³cuéh³ dí² pí³ hí³ lí¹³ huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², jì³ hí³ jmah³ tsú² tsá² ná¹tsáun¹ la³jí³² ñí¹ mí¹uí³ jì³ hí³ cú² hí³ uóu³² ní² siáh³.

² Hí³ lá² bíh¹ hí³ jmái² tán¹ quian³tun³ *tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³²; la³ñí¹ Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ jmái² siáh³ Pé¹, jì³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² ní²; Jacobo jon² Zebedeo la³ má²quionh³ Juan² dá¹jon²¹; ³ Pí²liéi¹, Bartolomé, Tú¹ma²¹ jì³ Má²téh³ ní², tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tsá² cai³² hmah²¹; Jacobo jon² Alfeo; jì³ Tadeo; ⁴ Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista ní², jì³ Judas tsá² zian² juú² Queriot, tsá² ca³ñí¹jienh¹³ hí³ Jesús.

*Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)*

⁵ Jesús ca³zen³ tsá² quian³tun³ hí³ cun³quionh³ héih³² lá²:

—Ha³ lí² cua³táunh¹ náh² hué¹³ *tsá²cá²jo²¹, sa³jun³ cuá¹tíonh³² náh² juú² hín¹³ tí³ Samaria; ⁶ tí³la³ hniáu³² cuá¹táunh¹ náh² ñí¹con² tsá² *Israel lá² bíh¹, tsá² ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ *já¹²ziáh² má²já²cuín³. ⁷ Cuá²táunh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsú² hí³ Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo². ⁸ Jmah²¹ náh² tsá² ná¹lín³ mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³ jì³ tsá² ná¹lín³ mí¹uí³ siáh³ siáh³; jmu³ náh² hí³ jenh¹³ tsá² má²jún¹; huen³ náh² siáh³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³

tsáu². Qui¹ hnoh² lí¹ má²hian² bí¹ náh² pí³ ní² ta³ tiá² hmah²¹ quien², jáun² jmuh²¹ náh² ta²¹, tí³la³ ha³ lí² cán² náh² hmah²¹ má¹ná¹.

9”Ha³ lí² ñi³quián¹ náh² hí¹ cú¹pih²¹ quie³, uá¹ hi³ cú¹mí¹niau²¹, uá¹ hi³ *cú¹tiáu², hí¹ cáun² cú¹dáin³ yáh³. 10 Sa³jun³ hniáu^{h32} cánh¹ náh² tuh³² hi³ tloh³ hi³ hniáu^{h32} hú¹ jui³². Ha³ lí² cán² náh² tun³ hanh², sa³jun³ tuh³² tloh³ tanh¹, hi³ sa³jun³ cánh¹ náh² siáh³ hmá²hu²¹; qui¹ tsá² jmu² ta²¹ cun³ ca³tin¹ bíh¹ hiáu^{h3} la³jí³² la³ cun³ hi³ lí³ hniáu^{h32} quioh²¹.

11 ”Ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh² cáun² juú² ho³lá²dá² lí³ua³ cáun² ñí¹nái², hniáh³² náh² jan² tsá² chú³² tsí³ ñí¹ jáun² hi³ jáun² tianh³ náh² hñú¹³ tsá² hí³ ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³ huen¹³ náh² ñí¹ jáun². 12 Ní¹ má¹ca³tiónh³² náh² hñú³ jáun², zéih³ tsá² tionh² ñí¹ jáun² hi³ cuí¹ tionh² tsú² cáun² hi³ re² hi³ tin². 13 Ní¹juáh³ hi³ ca³tin¹ tsá² hí³ hi³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tin², lí³ quien² bíh¹ hi³ má²lí²zéih³ náh² tsá² hí³, tí³la³ ní¹juáh³ tiá² ca³tin¹ tsá² hí³ hi³ tiánh³ cáun² hi³ re² hi³ tin², jáun² jái¹³ hi³ má²lí²zéih³ náh² tsú² jáun² jáuh³ bíh¹ siáh³ ñí¹con² náh² hmóu³². 14 Hi³ ní¹juáh³ lí³ua³ cáun² hñú³ ho³ juú² ñí¹ ca³cha³táunh¹ náh² tiá² ca³he³ náh² tsú², hi³ sa³jun³ hnió³ tsú² ne³ jái¹³ quián¹³ náh², hi³ jáun² né³, súh³ náh² hliáu² quian²¹ tanh¹ ní¹ má¹tí³ ñí¹ huen¹³ náh² hñú³ jáun² ho³ juú² jáun². 15 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ní¹ má¹cá²chó³² jmá¹ hi³ ra³tsí³² Dió³² héih³², tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ ma³tson¹³ Dió³² tsá² juú² la³ hí³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³quiúnh³² jáun² tsá² jmí¹ zian² juú² Sodoma jí³

Gomorra.

Tsá² tanh² ta²¹ Dió³² zian² ja¹ hniéi²

16 ”j³sá¹ní² jie³! Jná¹³ zei²¹ hnoh² hi³ ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh² tionh² ja¹ tsí² náí¹. Tí³la³ jmu³ náh² jan²¹ lín²¹ la³jmí¹ lín³ jáh³ hláinh¹; tí³la³ tá¹la³ jáun² né³, jmu³ náh² hi³ chú³² honh² náh² má¹ná¹ la³jmí¹ lín³ chí³ jái². 17 Hua³hín¹³ náh², quí¹ hnoh² jienh³ tsú² jo³cuo² tsá²tan²¹, jí³ hi³ quiu³ po³ tsú² hnoh² la³ tí³ hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí². 18 Hi³ hí¹ ca³la³ tí³ ní¹con² tsá² ná¹ho² ta²¹ jí³ tsá² ná¹lín³ re²¹ yáh³ tsa³jau² tsú² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³; má¹jáun² bíh¹ má²lí¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³tin¹ jná¹³ ní¹con² tsá² hí³ jí³ ní¹con² tsá²cá²jo²¹ ní² siáh³. 19 Tí³la³ ní¹ má¹ca³zeh³ tsú² hnoh² ní¹ ta³ ní¹ tsá²tan²¹ né³, ha³ lí² jmú² náh² hí³² honh² ní¹juáh³ he³ juáh¹³ náh² ho³ ní¹juáh³ he³ lánh³ rón³² hléh¹³ náh²; quí¹ ní¹juáh³ ní¹ má¹ca³tí³ ní¹ hléh¹³ náh², Dió³² bíh¹ cué³² jái¹³ hi³ cuá¹hléh¹ náh². 20 Quí¹ jun³juáh¹³ hnoh² yáh³ tsá² cuá¹hléh¹ náh², quí¹ Jmí²chí³ joh¹ Ñeh² bíh¹ náh² Tsá² hléh³² cun³quionh³ honh¹ náh².

21 ”Hí¹ la³ tí³ tsá² jan² jméi² mí¹ziú¹³ quionh³ yáh³ tsú² jienh³ hi³ jngah³ tsáu², jí³ tsá² má²lieih²¹ siáh³ jienh³ jon²; jon² tsáu² jmu³ hniéi² quionh³ jméi² mí¹ziú¹³, hi³ hí¹ ca³la³ tí³ jienh³ yáh³ tsú² tsá² má²lieih²¹ hi³ jngah³ tsáu². 22 Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lí³ hau² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² ca³tion³ tsí³ ca³la³ tí³ ní¹ cá¹táuh³ jmái¹ quioh²¹ hi³ zian² ní¹ hue²¹ lá² né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ liáun³. 23 Ní¹juáh³ ca³hí¹

ca³tsa¹ tsú² hnoh² cáun² juú², huen³ náh² ñí¹ jáun² hi³ cuá¹ táunh¹ náh² cáun² juú² siáh³; quí¹ jú¹ tson² juah³² jná¹³ hi³ jná¹³ Jon² tsá² mi³ cuóun² jáunh¹³ ná¹ ñeh² bíh¹ hi³ táunh³ hnoh² la³ jí³² juú² co¹ juú² hñú¹³ tsá² Israel.

24 ”Hí¹ jan² yáh³ tsá² má² tin³² tiá² lí¹³ lí³ tin² tí³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ tí³² joh¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² lín³ quian²¹ tiá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ tsá² lín³ juo¹³ tsú². 25 Tsá² cuá¹ má² tin³² hí³ dá² ca³ tin¹ ma³ hiún² tsí³ cun³ jí³² la³ tí³ hi³ chau²¹ jmái¹ hi³ lín¹³ la³ jmí¹ lín³ tí³² joh¹ bíh¹, hi³ tsá² lín³ quian²¹ né³ ca³ tin¹ ma³ hiún² tsí³ hi³ lín¹³ la³ jmí¹ lín³ juo¹³. Quí¹ ní¹ juáh³ ta³ bí¹ tsá² chín¹ cáun² hñú³ yáh³ ca³ juáh³ tsáu² hi³ lín³ Beelzebú [tsá² chín¹ juo¹³ jmí² chí³ hláinh¹], ícónh³ bíh¹ tiá² tu³ hión³² tsú² tsá² hñú¹³ tsú² ñí¹ hná¹ ní²!

Hin² ñí¹ con² hniáuh³² jmú¹³ dí² juénh²
(Lucas 12:4-7)

26 ”Hí³ jáun² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ jmúh¹³ náh² juénh² ñí¹ con² tsáu². Quí¹ lí³ ua³ cáun² hi³ jlí²³ tsú², chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ jñéih²³, hi³ lí³ ua³ cáun² hi³ ná¹ hmá¹ né³, chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ lí² jnia² siáh³. 27 La³ jí³² hi³ juo³ jná¹³ hnoh² ta³ hñú³ niéi², ma³ jnia¹³ náh² jái¹³ jáun² ta³ jma²; hi³ lí³ ua³ cáun² hi³ juah³² jná¹³ ñí¹ con² hnoh² ñí¹ ná¹ conh¹ né³, cuá² tí¹ cuá² hoh³ náh² ca³ la³ tí³ tsáih³ hñú³ hi³ cháh¹³ náh² hi³ jáun². 28 Ha³ lí² juenh³ náh² tsá² jngih² jmáh³ la³ ngú³, hi³ má¹ lí³² jáun² né³, tiá² tin² yáh³ tsú² jngih³ jmí² chí³ quián¹³ náh²; tí³ re² juenh³

náh² ñí¹ con² Tsá² lí¹³ jngah³ náh², hi³ má¹lí³² jáun² né³ lí¹³ zen³ tsú² jmí² chí³ quián¹³ náh² quiu³ juóu³².

29 ”¿Há¹ tiá² cuen² tsú² gon³ tan³² pih²¹ la³ cun³ cá² héih³² quie³ dúh¹? Tí³ la³ cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ jáh³ pih²¹ la³ hí³ tiá² jún²³ tá¹ la³ tiá² má² lí² cué³² Ñeh² náh² jái¹³. 30 Hi³ hí¹ ca³ la³ tí³ jñú² chih³² yáh³ hnoh² ná¹ hí¹³ siáh³ ma³ quin³² ma³ cá² máih³². 31 Jáun² né³, ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tan³² ná¹ juón²¹.

Tsá² ton² hi³ hain²¹ tí³ con² Jesús
(Lucas 12:8-9)

32 ”Hi³ jáun² né³, la³ jín³² tsá² má² quien² jná¹³ ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu², ja³ bí¹ jná¹³ siáh³ má¹ quien¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹ ta³ ñí¹ Ñuh³² ná¹, Tsá² cuá³ hñu³ mí³ cuú²; 33 tí³ la³ lí³ ua³ jan² tsá² tiá² hnió³ má² quien² jná¹³ ñí¹ con² tsáu² né³, ja³ bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² má¹ quien¹³ tsá² la³ hí³ ñí¹ con² Ñuh³² Tsá² cuá³ hñu³ mí³ cuú².

Jesús jmu² hi³ tiú² uú² tiáunh¹ tsáu² cá² hon³
(Lucas 12:51-53)

34 ”Su³ uú² lí¹ cuí¹ lín¹³ hnoh² hi³ jná¹³ ja³ jmú³² hi³ niau²¹ tie³ ñí¹ hué²¹ lá²; qui¹ jun³ juáh¹³ hi³ ja³ chá³ jná¹³ tie³ yáh³, tí³ la³ jná¹³ dá² ja³ hí³ chá¹³ ná¹ hniéi² qui³² bíh¹. 35 Ja³ jná¹³ hi³ ja³ jmú³² hi³ tsá² ñuh² ná¹ háun³ quionh³ jméi², tsá² mí³ ná¹ háun³ quionh³ mí¹ ziú¹³, hi³ ló³² tsú² ná¹ háun³ siáh³ quionh³ mí³ ziú¹³; 36 jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³ ma³ quin³² ma³ jan³² tsú² ná¹ hniei²¹ quionh³ má² tún² tsá² hñú¹³.

37 ”Ñí¹ juáh³ tsá² ja³² lí³ hnio³ jméi² jí³ mí¹ ziú¹³ cha³ jmí¹ ma³ hniau³ tsú² jná¹³, tsá² la³ hí³ tiá²

ca³tin¹ hen² ti³ con² jná¹³. Hi³ ní¹juáh³ tsá² ja³li³
 hnio³ tsá²mi³ tsá²ñuh² jon² cha³ jmí¹ ma³hniau³ tsú²
 jná¹³, tsá² la³ hí³ siáh³ tiá² ca³tin¹ yáh³ hen² ti³
 con² jná¹³. 38 Ja³bí¹ tiá² lí¹³ han³ tsú² ti³ con² jná¹³
 ní¹juáh³ tsá² tiá² hnió³ cán³ crei²¹ hi³ ma³zian² tsú²
 la³jmí¹ zian² jná¹³ lá². 39 Ní¹juáh³ tsá² hnió³ liáu³
 jmí²chí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ ti³ tsa³hín³ bíh¹; ti³la³
 ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ jmí²chí³ quioh²¹ cun³ñí¹ hi³
 ca³tin¹ jná¹³ né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ ti³ liáu³.

La³ cun³ hi³ joh¹³ tsú² ñí¹ con² Dió³²
(Marcos 9:41)

40 "Li³ua³ jan² tsá² he³ hnoh², ja³bí¹ má²lí²he³ ji³
 jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³²; hi³ li³ua³ jan² tsá² ca³he³
 jná¹³ né³, ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² la³ ji³ Tsá²
 ca³ze³ bí¹ jná¹³. 41 Li³ua³ jan² tsá² hen² jan² *ti³²
 jē¹ Dió³² quí¹ cun³ñí¹ hi³ ja³ tsú² hi³ ja³hléh² jē¹
 Dió³², ja³bí¹ tsá² hí³ hiáuh¹³ la³ cun³ hi³ hiáuh³ jan²
 ti³² jē¹ Dió³²; hi³ ní¹juáh³ tsá² hen² jan² tsá² zian²
 la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³² cun³ñí¹ hi³ zian² tsú² la³
 jáun², ja³bí¹ hí³ dí² hiáuh³ la³ cun³ hi³ hiáuh¹³ tsá²
 zian² hí³ la³ cun³ hi³ ti³² tsí³ Dió³². 42 Li³ua³ jan² tsá²
 cué³² uá¹jinh¹ cáun² vaso jmí² jma³ cuóuh³ ñí¹con²
 li³ua³ jan² tsá² hain²¹ ti³ con² jná¹³, uá¹jinh¹ jan²
 tsá² tsí¹juí³, ti³la³ cun³ñí¹ hi³ hen² tsú² ti³ con² jná¹³
 bíh¹, ja³bí¹ tsá² hí³ uá²jai³² hiáuh³ cáun² hi³ chu²¹ la³
 cun³ hi³ ca³tin¹ hiáuh³.

11

Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái² zen² tsáu² ñí¹ con²

*Jesús**(Lucas 7:18-35)*

¹ Jmí¹ cá¹tsan³ jái¹³ hi³ ca³záih³ jáun² Jesús tán¹ quian³tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² né³, cua³han³ ñí¹ jáun² hi³ ca³ñí¹hieh¹ dí² tsá² tiáunh¹ juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hi³ ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³².

² Tá¹la³ jmí¹ cuá¹hún¹ jáun² Juan² tsá² ziau² hí³ jmái² hñu³mí¹ñí² ca³lí³ ñí³² la³ cun³ hi³ jmu² Cristo. Jáun² ca³zen³ dí² gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hi³ tsa³jien³ Jesús, ³hi³ tsa³ngái³ tsú² la³ lá²:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ Tsá² ca³tín¹ já³², ho³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá² siánh³?

⁴ Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Cuá²tánh¹ nánh², cuá²zéih³ nánh² Juan² la³ cun³ hi³ ná¹jíeh³² nánh² jí³ hi³ ná¹nai³² nánh².

⁵ Cuá²zéih³ nánh² tsú² hi³ tsá² ten³ má²jniá³ ñí¹, tsá² hma² má²ñí³táunh¹, hi³ má²lain³² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹lín³ mí¹uí³ *mí³ho²¹ péin³, hi³ tsá² jmí¹ te³ cuá¹ né³ má²nái³² bíh¹, má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsá² jmí¹ má²ná¹jún¹, hi³ tsá² tia³mii² né³, má²ná¹nái³² bíh¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³. ⁶ Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tiá² lí¹ cha³² hliáun³ ñéih³ tsí³ hi³ ca³tín¹ jná¹³!

⁷ Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ ca³ma³liáu³² Jesús hleh³² ñí¹con² tsá² tionh² hí³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹ hi³ ca³tín¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² jaun³² ca³ñí¹jíeh¹³ hnóh² ñí¹ lí³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jíeh¹³ hnóh² cáun² hmá² tá² náí² hi³ lí¹ qui² lí¹ jíeh²³ cun³quionh³ chí³ juáh¹³?

8 Hi³ ní¹juáh³ tiá²la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jieh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jien¹ náh² jan² tsá²ñuh² quih³² hmih³² jlánh¹ bí¹ huá¹? Sá¹ní² dú¹ jie³ náh², tsá² ná¹quih³² hmih³² hi³ jlánh¹ bí¹ huá¹ tionh² re² tin² ñéih³ hñú¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ bíh¹. 9 Hi³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jieh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jien¹ náh² jan² *ti³² jē¹ Dió³²? Qui¹ tson² bíh¹ cu³tí³, tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ jan² tí³² jē¹ Dió³². 10 Qui¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ja³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hi³ juáh³ la³ lá²:

Sá¹ní² jie³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jái¹³ ta³ tin² la³ cun³ bíh¹ hnú²,

tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ jui³² ñí¹ cuóh¹³ hnú².

11 Jmí¹ má²lí²chá³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² ja¹ la³jín³² tsá² ca³lí³zian² ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái²; tí³la³ cun³ jáun² tsá² tiá² lín¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ Juan².

12 ”Hi³ jáun² ca³la³ cun³ jmí¹ cuan¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái² hi³ la³ tí³ ta³né³², héih³² quioh²¹ Dió³² cáun² cuá²zá² cuá²tsó³ bíh¹ ja¹ hnié² hi³ tí³ lí³mí¹ tsá²lí³quien², hi³ tsá² jlánh¹ ná¹cueh³² pí³ né³, má²ná¹cah²³ bíh¹ jmái¹ hi³ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².

13 Jmí¹ tí² quien² bíh¹ la³jí³² hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², jí³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés siáh³, ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³

cuan³ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái²; 14 jáun² Juan² hí³ bíh¹ lín³ Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² ca³tín¹ hí³ já³² ní¹juáh³ hí³ hnáuh² hnoh² táunh¹³ ta²¹. 15 Ní¹juáh³ tsá² tsi²¹ cuá¹, cuí¹ nie¹³.

16 ”¿He³ ñí¹ tsáu² lí¹³ cunh²¹ jná¹³ quionh³ tsá² zian² jmái¹ hí³ ziáun² dí² lá²? Lí¹³ juáh¹³ lá³ lá²: Jmu² tsú² la³jmí¹ jmu² tsá¹míh¹ ñí³co¹ ja¹ hmah²¹. Ná¹hóh³² tsú² hí³ jéinh³² hlah³, hí³ zaih³² rainh²¹ la³ lá²: 17 “Sa³ tiá² ca³lí³ hnáuh² yáh³ hnoh² tsan¹³ jmí¹ lí¹jiéi¹³ jnoh¹ jáun² hmá² tá² le²; hí³ sa³jun³ lí²uoh³ yáh³ hnoh² jmí¹ lí¹jmú¹³ jnoh¹ siáh³ sun¹ ca³tí²¹ jmái¹ hí³ nio² hlah³ tsí³ tsú²”. 18 Juanh³² jná¹³ la³ ní², quí¹ cuan³ Juan² tsá² tiá² cú² tiá² hính²³, hí³ jáun² tsáu² né³ juáh³: “Tsá² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ bíh¹ hí³”. 19 Jáun² né³, cuan³ siáh³ jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun², tsá² cú² tsá² aih³² ná¹, tí³la³ má¹lí³² jáun² né³ juáh²³ siáh³ tsáu²: “¿Tsá² jlién³ bíh¹ ní³², hí³ hính²³ siáh³ jmái², tsá² juónh²³ re² quionh³ tsá² ren² tso³ jí³ *tsá² chí² hmah²¹ ní² siáh³!” Tí³la³ cun³quionh³ la³jí³² hí³ ná¹lí²³ bíh¹ lí² lín¹ hí³ Dió³² jan² Tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³.

Tsá² juú² tiá² nieh³

(Lucas 10:13-15)

20 Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² Jesús jí²³ hí³ ca³tín¹ tsá² juú² ñí¹ má²ca³jmú³ tsú² hliáun³ hua³jueh³², quí¹ cun³ñí¹ hí³ tsá² hí³ tiá² má²ca³za³ yáh³ jmí¹ tsí³. Hí³ ca³juáh³:

21 —¿lánh¹ juon²³ hnoh² tsá² juú² Corazín! ¿lánh¹ juon²³ siáh³ hnoh² tsá² juú² Betsaida! Quí¹

sá¹jmí¹ hi³ ca³li³ la³jí³² hua³jueh³² já¹ tsá²jmí¹ zian²
 juú² Tiro jì³ juú² Sidón dúh¹, la³jmí¹ má²li³² ní² ja¹
 quián¹³ hnoh², hi³ jáun² má²hia³ jáun¹³ máh³ jmí¹
 má²ca³za³ tsú² jmí¹ tsí³, hi³ jmí¹ má²ca³jmú³ tsú²
 lin¹ cun³quionh³ hi³ jmí¹ quíh²¹ tsú² jáun² tú²cho¹,
 jì³ hi³ jmí¹ sén²¹ tsú² siáh³ juá² hmóu³². ²² Hi³ jáun²
 tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ má¹tsoh¹ hnoh² honh²
 má¹tí³ ñí¹ ra³tsí³² Dió³² héih³², la³ cónh³ bíh¹ tsá²
 jmí¹ zian² jáun² jmí¹tin² já¹ juú² Tiro quionh³ juú²
 Sidón. ²³ Hi³ hnoh² siáh³ tsá² juú² Capernaum, ÷hí¹
 ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuá¹tánh¹ náh² hñu³mí³cuú²?
 Hnoh² dá² cuá¹tánh¹ la³ tí³ quiu³juóu³² bíh¹. Qui¹
 sá¹jmí¹ hi³ ca³li³ hua³jueh³² la³ ní² já¹ juú² Sodoma
 jmí¹tin² la³jmí¹ lí²¹ ní² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun²
 jmí¹ nio² bíh¹ juú² jáun² la³ tí³ ta³né³² dúh¹ sá¹jmí¹
 hi³ lí³ la³ jáun². ²⁴ Hi³ jáun² jná¹³ né³ juanh³², hi³
 tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ má¹tsoh¹ hnoh² honh²
 jmá¹ hi³ ra³tsí³² Dió³² héih³² la³ cónh³ bíh¹ tsá² jmí¹
 zian² jáun² juú² Sodoma jmí¹tin².

*Ñá²táunh¹ náh² ñí¹con² jná¹³, jáun² tianh¹³ náh²
 tie³*

(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jmá¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, Tsá² lín³ nú² Juo¹³ tsá² zian²
 hñu³mí³cuú² jì³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³,
 cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ qui¹hliá² ca³hmáh¹ hnú² jú¹
 tson² hi³ jáun² tiá² lí¹³ há¹ ngí¹³ tsá² quia³lín³ jmí¹
 tsí³, jì³ tsá² ñí² tsá² lieih²¹ ní² siáh³; tí³la³ ñí¹con²

tsá² tsí¹ tsá² juí³ bíh¹ ca³niah²¹ hnú² jú¹ tson² jáun².
 26 Ján³, quí¹ la³ jáun² jlánh¹ re² tí³ honh² hnú² Tia²¹.

27 "Sá¹ní² jie³ náh², jo³uón³² jná¹³ má²ca³chá³
 Ñuh³² jná¹³ ca³la³ ji³lí³². Hnga² bíh¹ Dió³² cuón³²
 re² Jon², hi³ hnga² bíh¹ siáh³ Jon² Dió³² cuón³²
 re² Jméi²; hi³ lí³ua³ jan² tsá² hnió³ dí² ma³jnia²
 Jméi² ñí¹con² siáh³, lí³ cuón³² bíh¹ tsú² Jméi² dí².

28 Ná²táunh¹ náh² ñí¹con² jná¹³, la³jín³² náh² tsá²
 má²cá²huon³ náh² hi³ ná¹jmu³² náh² ta²¹ ji³ hi³
 ná¹quiánh¹ náh² lío²¹, hi³ jáun² jná¹³ chau²¹ tie³.

29 Hen³ náh² hi³ ñí¹táunh¹ náh² ná¹cunh² quiúnh¹
 jná¹³ la³jmí¹ ñí³táunh¹ cuá¹juí² quiáh² hué³², hi³
 jáun² cuí¹ lí³ tin² náh² la³ cun³ hi³ tin² jná¹³, quí¹
 jná¹³ jan² tsá² juen² tsí³ bíh¹, jan² tsá² tiá² jmu²
 quien² hnga², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ niau²¹ tie³
 jmí¹ honh² náh². 30 Qui¹ la³ cun³ ta²¹ hi³ jmúh¹³
 náh² ta³ ná¹cunh² náh² quiúnh¹ jná¹³ lí³ cáun² ta²¹
 huá¹ bíh¹, hi³ sa³jun³ héi² yáh³ lío²¹ hi³ cué¹³ jná¹³
 siáh³.

12

*Tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmái¹
 nio² tie³*

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

1 Jmí¹jáun² né³ jmí¹ cuá¹ngi³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³
 jná¹ quioh²¹ tsáu² cáun² *jmái¹ nio² tie³. Jáun² tsá²
 hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³lí³ ñí¹cuóunh²¹, hi³ jáun²
 ca³ma³liáu³² tsú² hi³ cai³² chí² hieh² cuú²miih²¹ hi³
 jná¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² hí¹cúh² dí² mái³ jáun². 2 Jmí¹

ca³jíe³ tsá² *fariseos hi³ jáun² né³, jáun² ca³záih³ tsú² Jesús la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² jmu² ta²¹ hi³ tiá² ca³tí²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³.

³ Tí³la³ hí³ má¹ná¹, ca³juáh³:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ní¹ Sí² quioh²¹ Dió³², ní¹ rá¹juáh³ hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lí²¹ ní¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³? ⁴ Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmih³² hi³ ca³ñí¹cúh² *hí³ cuú²miih²¹ hien¹ quionh³ tsá² quionh³, cáun² hi³ tiá² jmí¹ ca³tin¹ cuh³, qui¹ hí³ jáun² dá² jmí¹ ná¹chan¹ hi³ cuh³ jmáh³la³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² bíh¹. ⁵ Ho³ ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés ní¹ rá¹juáh³ hi³ mí²tsáu² tsá² jmu² ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ tiá² tianh³² yáh³ tie³ ní¹juáh³ jmái¹ nio² tie³, tí³la³ cun³ jáun² tiá² tso³ yáh³ hi³ jáun²? ⁶ Tí³la³ jná¹³ juanh³² hi³ ní¹ lá² zia³² cáun² hi³ tí³jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ cuáh³² chín¹. ⁷ Tiá² la³ má²ca³ngí¹³ máh³ hnoh² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ní¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ jáun² la³ lá²: “Jná¹³ dá² hnó³² hi³ já³² mi³ honh² bíh¹ hnoh², jun³juáh¹³ hi³ jngih¹³ náh² jáh³ ní¹con² jná¹³ yáh³”. Sá¹jmí¹ hi³ má²ca³ngí¹³ náh² jái¹³ ní² dúh¹, jáun² tiá² cáun² lí¹ jmí¹ cueh¹ yáh³ náh² tso³ tsá² tiá² hi³ lí²jmú³ hí¹ cáun². ⁸ Qui¹ uá¹ hi³ jmái¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mi³cuóun² jái¹³.

*Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³nái³ cáun² cuo²
(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)*

⁹ Jmí¹jáun² cua³han³ Jesús ní¹ jáun², hi³ jáun² ca³ñí¹hi³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos zeh² já¹

juú² jáun². 10 Ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá² ñuh² jmí¹ má² ca³ náí³ cáun² cuo²; tí³ la³ tsá² tionh² ñí¹ jáun² má¹ ná¹, jmí¹ hnió³ choh¹³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú², hí³ jáun² ca³ ngáih³ dí²:

—¿Hí¹ lí¹³ jmah³ tsú² jan² tsá² tsáun¹ ní¹ juáh³ jmái¹ nio² tie³ juáh¹³?

11 Jáun² Jesús ca³ ngáí³ ñí¹ con² tsá² hí³:

—¿Hin² dá² lí³ ua³ jan² hnoh², ní¹ juáh³ hí³ ca³ tánh³ jan² *já¹ ziah² joh² náh² cáun² ñí¹ hlah³, há¹ tiá² cuá¹ chin³² náh² jáh³ hí³ joh² uá¹ jinh¹ jmái¹ nio² tie³?

12 Tí³ la³ íti³ jlánh¹ bíh¹ quien² jan² tsáu² la³ cónh³ bíh¹ jan² já¹ ziah²! Jáun² né³, zia³² bíh¹ já¹³ hí³ jmu³ tsú² hí³ chu²¹ jmái¹ nio² tie³.

13 Jmí¹ jáun² ca³ záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo² la³ lá²:

—Ñéih¹ cuonh².

Jmí¹ jáun² ca³ ñeh³ tsá² hí³ cuo², hí³ jáun² la³ bíh¹ la³ cun³ rón³² lí³ cuá² cáun². 14 Jmí¹ jáun² ca³ huén² tsá² fariseos tí³ cheih³², hí³ ca³ juu³ ca³ hlénh³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngih³ dí² Jesús.

Jái¹³ hí³ ca³ juáh³ jan² tí³² jě¹ Dió³² jmí¹ tin² hí³ ca³ tin¹ Jesús

15 Jmí¹ ca³ lí³ ñí³² Jesús jái¹³ jáun² né³, cua³ han³ bíh¹ cú² jueh³² ñí¹ jáun²; jmí¹ jáun² ja³ taunh²¹ juóun³² lín³² tsáu² cu³ hna²¹ tsú². Jesús ca³ jmah³ la³ jín³² tsá² jmí¹ ná¹ tsáun¹, 16 hí³ jáun² jmu² dí² héih³² hí³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsáu² hí³ hin² tsánh² hí³ dí².

17 La³ ní² lí³, hí³ jáun² ca³ lí³ tí³ la³ cun³ hí³ ca³ juáh³ hla¹ Isaías *tí³² jě¹ Dió³², jmí¹ ca³ juáh³ jáun² la³ lá²:

18 Tsá² lá² bíh¹ Tsá² lín³ quian²¹ jná¹³,

Tsá² má² cá² quiánh³² jná¹³,
 Tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³
 ji³ hi³ jlánh¹ tsah¹ jná¹³ hi³ ca³ tin¹ tsú².
 Cuen²¹ jná¹³ Jmí² chí³ joh² ñí¹ con² tsú²,
 jáun² ngái³² tsú² ñí¹ con² tsá² zian² tá¹ cáun²
 hngá¹ máh³ jái¹³ he³ lánh³ rón³² rá¹ tsi³² jná¹³
 héih³².

19 Tiá² hniéi² jmu³ yáh³ tsú²,
 sa³ jun³ ti³ hóh³² tsú²,
 hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ne³ hi³ jmu² tsú² tiá³
 siaun³² ja¹ hñú³.

20 Hi¹ juáh³ cáun² hmá² tá² má² ca³ jñáh³ yáh³ tiá²
 jau³ tsú²,
 sa³ jun³ ye³ tsú² cáun² sí² jmí² cau³² pih²¹ hi³ tion³
 chí¹ hún¹,
 ca³ la³ ti³ ñí¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ jmu³ tsú² hi³ jú¹
 tson² cah¹³ jmái¹ la³ tán¹.

21 Hi³ jáun² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹ máh³ ha³ tsí³
 ñí¹ con² Tsá² hí³.

*Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá²
 hláinh¹*

(Marcos 3:20-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

22 Jmí¹ jáun² ca³ ñí¹ jan² tsú² ñí¹ con² Jesús jan²
 tsá² ñuh² ten³ ji³ hi³ tiá² hleh³² siáh³, hi³ jmí¹ hún¹
 jmí² chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. Jáun² Jesús ca³ jmah³ tsá²
 hí³, hi³ jáun² tsá² ñuh² hí³ ca³ jnia³ ñí¹ ji³ hi³ ca³ lí³
 siáh³ hléh³². 23 Jáun² la³ jín³² tsáu² ca³ ja³ cáun² tsí³,
 hi³ jáun² ca³ juáh³.

—¿Hí¹ hí³ dá² jón² zih¹ jón² cho¹ hla¹ Dá² ví²¹ tsá²
 ní² juáh¹³, [tsá² qui³ ná¹ jan²³ dí² hí³]?]

24 Tí³la³ jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² fariseos jái¹³ jáun² né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² ní² dá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú tsá² hláinh¹ tsá² chín¹ bíh¹.

25 Tí³la³ Jesús jmí¹ dí¹ñi³² bíh¹ ha³ lánh³ jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zia³² hniéi² ja¹ cu³ nió³ má²tún² hmóu³² tsá² ná¹lín³ ta²¹, jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² tsa³hín³; ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³ cáun² juú², ho³lá²dá² tsá² má²tún² cáun² hñú³ ní¹ tionh¹ lí³ ná¹tsoh³ ja¹ má²tún² hmóu³² hí³ ná¹quiú² ná¹tín²³, ha³ tiá² lí³ uén³ yáh³ tsá² la³ hí³. 26 Jáun² ja³bí¹ la³ jáun² bíh¹ siáh³ lí³ uá²jai³² ní¹juáh³ *Satanás la³ chin² cheih³² hnga², jáun² ñí¹con² hnga² bíh¹ tsú² má²jmu² hniéi²; jáun² né³ ħha³ ya³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³hie² pí³ quioh²¹ tsú²? 27 Hnoh² juánh³ náh² hí³ jná¹³ huen² ná¹ jmí²chí³ hláinh¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú; jáun² ní¹juáh³ la³ ní² né³, ħhin² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ huen² tsá² hain²¹ tí³ con² hnoh² jmí²chí³ hláinh¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³ tsáu²? Hí³ jáun² né³, cun³quionh³ ta²¹ hí³ jmu² ní² tsá² hain²¹ ní² tí³ con² bí¹ náh² má²lí²lin¹ hí³ lí¹ ná¹tsá²con² bí¹ náh². 28 Tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, huen² ná¹ jmí²chí³ hláinh¹ cun³quionh³ Jmí²chí³ joh¹ Dió³² bíh¹; hí³ jáun² la³ ní² né³ má²lí²lin¹ hí³ jná¹³ bíh¹ tsá² ca³hiáu³² Dió³² hí³ lín¹³ ná¹ Re²¹, Tsá² qui³ ná¹jan²³ hnoh² hí³.

29 ”Né³² né³, ħlánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ hí³ jan² tsáu²

hñú¹³ jan² tsá² pin³ lín³² hi³ quin³ tsú² la³jí³² hi³
nio² hñú¹³ tsú², ní¹juáh³ tiá² la³ hñe³ yáh³ tsú² tín²
tsá² hñú¹³ hí³? Quí¹ jí³²la³ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ quin³
tsú² hi³ quioh²¹ tsú².

30 "Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² tiá² hen² tí³ con²
jnë¹³, tsá² la³ hí³ tiá² hún¹ yáh³ cá²hon³ quiúnh¹
jnë¹³; hi³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² cha³² cu³lí²¹ quiúnh¹
jnë¹³, tsá² la³ hí³ tí³ toh² tiú² jón³² bíh¹.

31 "Hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jné¹³ hi³ zia³² bíh¹
uu³ⁱ³tso³ quioh²¹ la³jí³² tso³ hi³ jmu² tsá²mí³cuóun²,
jí³ la³jí³² jú¹ hlah³ hi³ hleh³² tsú² ní² siáh³; tí³la³
ní¹juáh³ tsá² tú² hió³² Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, ha³
tiú²uú² uu³ⁱ³tso³ zia³² yáh³ quioh²¹. 32 Lí³ua³ jan²
tsá² tú² hiáu³² jné¹³ Jon² tsá²mí³cuóun², zia³² bíh¹
uu³ⁱ³tso³ quioh²¹ tsú²; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² ca³tu³
ca³hió³² Jmí²chí³ Chun¹ né³, tiú²uú² uu³ⁱ³tso³ zia³²
yáh³ quioh²¹ tsá² la³ hí³, sa³jun³ mí³cuú² lá² hi³
sa³jun³ mí³cuú² cáun².

*Cun³quionh³ má³ hi³ há³² bíh¹ hmá² lí²lin¹
(Mateo 7:17-20; Lucas 6:43-45)*

33 "Né³² né³, má³ chu²¹ bíh¹ há³² ní¹juáh³ hmá²
chu²¹; jáun² ní¹juáh³ hmá² hlah³ né³, mí³ hlah³ bíh¹
há³². Quí¹ cun³quionh³ má³ hi³ há³² bíh¹ hmá² lí¹³
lí³ cuoh² tsú². 34 ĩHnoh² dá² jón²zih¹ jón²cho¹ jáh³
hláinh¹ bíh¹! ĩHa³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ hléh¹³ hnoh²
já¹³ chu²¹ ní¹juáh³ chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² tiá²
chun¹ náh²? Quí¹ lí³ua³ cáun² hi³ ná¹canh² hñu³
jmí¹ hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ hue³² ho³ tsú².
35 Tsá² chun¹ hleh³² jú¹ chu²¹ quí¹hliá² hi³ chu²¹

zia³² hñu³ tsí³; tí³la³ tsá² hláih¹ tsá² hon² má¹ná¹,
 hleh³² hi³ hlah³ qui¹hliá² hi³ jáun² bíh¹ zia³² hñu³
 tsí³ tsú². 36 Hi³ jáun² jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh²
 hi³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ ra³tsi³² Dió³² héih³²,
 la³jín³² tsáu² bíh¹ tsa³jienh¹ jú¹ tson² quioh²¹ ca³tí²¹
 la³jí³² jái¹³ tiá² tsú²ta²¹ hi³ má²lí²tá² lí²hí³² tsú².
 37 Qui¹ la³ cun³ lí³ jái¹³ quián¹³ bíh¹ nú² tá¹tsin¹ nú²
 héih³², má¹jáun² lí³ lin¹ ní¹juáh³ tá¹can¹ nú² tso³ ho³
 tiá² tso³ hauh³² nú².

Tsá² hláih¹ mí³² cáun² lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³²

(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

38 Jáun² né³, ma³ jan² tsá² fariseos quionh³ tsá²
 ná¹lín³ tí³² liei²¹ ca³juáh³ ñí¹con² Jesús la³ lá²:

—Tí³², hnáu² jnoh¹ neh²¹ hi³ jmúh¹³ hnú² cáun²
 lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³².

39 Tí³la³ Jesús né³ ca³ngái³:

—Tsá² hláih¹ hon², tsá² tiá² má²tí³² jē¹ mí³²
 cáun² lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³²; tí³la³ tiú²uú² lí²¹ siáh³
 hiáuh³ yáh³ tsú², jí³²la³ lí²¹ hí³ ca³jíe³ jáun² tsáu²
 hi³ ca³tín¹ hla¹ Jonás bíh¹, tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³² jē¹
 Dió³². 40 Qui¹ la³jmí¹ ca³hí³ jáun² hla¹ Jonás hñi³²
 jmái¹ hñi³² nie³ hñu³ héin¹ jan² jáh³ jmái² pan¹
 lín²¹, ja³bí¹ la³ jáun² hniáuh³² tsa³hí³² siáh³ Jon²
 tsá²mí³cuóun² hñi³² jmái¹ hñi³² nie³ hñu³ hué³².

41 Jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹
 tson² ñí¹con² la³jín³² tsáu², má¹jáun² nu³ tiánh³ tsá²
 jmí¹ zian² juú² Nínive hí³ chá³² tso³ hí³ ca³tín¹ tsá²
 zian² né³², qui¹ hí³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tso³
 quioh²¹ jmí¹ ca³nái³² jái¹³ quioh²¹ hla¹ Jonás. Ján³,

chá³² tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² zian² né³², qui¹ ñí¹ lá²
zenh² jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹
hla¹ Jonás hí³. 42 Ja³bí¹ hla¹ tsá²mi³ tsá² jmí¹ chín¹
hué³² tí³ la³ quián³ nó³² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hí³
cán³ Dió³² jú¹ tson², hí³ jáun² tsá²mi³ hí³ chá³² tsáu¹³
tsá² zian² né³²; qui¹ hla¹ tsá²mi³ hí³ ja³ cáun² hué³²
ñí¹ jlánh¹ bíh¹ uóunh³ hí³ cua³niéi³ jái¹³ quioh²¹
hla¹ re²¹ Salomón tsá² jlánh¹ jmí¹ quia³lín³ hí³ jmí¹
tsí³. Ján³, tsá²mi³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³²,
quí¹ ñí¹ lá² zenh² jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³
cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón hí³.

Jmí²chí³ hláinh¹ jáunh²³ siáh³ hñu³ tsí³ tsáu²
(Lucas 11:24-26)

43 "Ní¹juáh³ má¹cuá²han³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³
tsí³ tsáu², jáun² tsá²ngí² ñí¹ quiéin², hí³ tsá²hniauh²
ñí¹ lí¹³ cuá³² tie³; hí³ jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³choh¹³
né³, jáun² lín²³ la³ lá². 44 "Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³²
hñu³² ñí¹ cuá¹han³ ná¹". Jáun² ní¹ má¹cá²chánh³²
tsú² jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hí³ hí³ má²lín³
la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ má²jáu², hí³ má²rá²hiah¹³ jí³
hí³ má²dí¹lí³ re² tin² lín³² ñéih³. 45 Má¹jáun² tsau³²
hí³ tsá²quian³ cónh³í¹ quiaun³ jmí²chí³ hí³ tí³ jlánh¹
bíh¹ hláinh¹ la³ cónh³ bí¹ hnga², hí³ jáun² la³jín³²
jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsí³ tsá² hí³, hí³ jáun² tí³
jlánh¹ bíh¹ hla¹ih³ má²lí²³ quioh²¹ tsá² hí³ ní¹ má¹lí³²
jáun² la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin². La³ ní² bíh¹ lí¹³ ñí¹con²
tsá² hláih¹ tsá² hon² zian² jmái¹ hí³ ziáun² dí² lá².

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jie³ quionh³ tsá¹ ra¹inh²¹
(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

46 Tá¹la³ dí¹liéinh³² jáun² tsá² hí³ bíh¹ Jesús, cuan³ mí¹ziú¹³ la³ má²quionh³ tsá¹ rainh²¹ dí². Jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² cheih³² hí³ jmí¹ hnió³ liéinh³² Jesús.

47 Jmí¹jáun² ca³juáh³ tsáu² ñí¹con² Jesús la³ lá²:

—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² nú² tionh² cheih³² ní² hí³ hnió³ liéih³² hnú².

48 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² má²lí²ngái³² hí³ jái¹³:

—¿Hin² dá² tsánh² hí³ mí²zia³² jná¹³ dúh¹, hí³ hin² dá² tsánh² hí³ renh² jná¹³?

49 Jáun² né³ ca³hien³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá² lá² bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jì³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³. 50 Quí¹ lí³ua³ jan² tsá² jmu² la³ cun³ hí³ hnió³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³ mí³cuú², tsá² la³ hí³ bíh¹ lín³ tsá² mí³ tsá² ñuh² renh² jná¹³, jì³ mí²zia³² jná¹³ ní² siáh³.

13

*Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²
(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)*

1 Jmái¹ jáun² cua³han³ Jesús hñú³ jáun² hí³ ca³ñí¹cuá² can³² jmái² lí¹ ná¹ho³. 2 Tí³la³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³cuú² ca³ngih³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ cuá³ Jesús, hí³ jáun² ca³hí³ tsú² cú²jueh³² cáun² hñu³ mu², hí³ jáun² ca³cuá³ tsú² tí³ ñeh² jáun², hí³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ta³tonh¹ can³² jmái². 3 Jmí¹jáun² ca³ma³tin² dí² tsáu² hliáun³ ñí¹ lín²¹ jái¹³ cun³quionh³ jái¹³ hí³ jmu² dí², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹nái² quioh²¹. 4 Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³,

la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ jui³², hi³ jáun² cua³taunh²¹ quiuh²¹ tan³² hi³ ca³cúh². ⁵ Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lí³ ja¹ quín¹, ñí¹ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ tón²¹; hi³ jáun² tia³jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jún² jáun² quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ cuáh¹ jmí¹ zia³². ⁶ Tí³la³ jmí¹ cá¹chéi²¹ hiú² né³, ca³lí³ quiéin² bíh¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ñí¹ ñe¹ jmí¹ tloh³ chí² jmu² quioh²¹. ⁷ Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², tia³jui³² lín³² bíh¹ ca³quí² cá²cuon³ ton² jáun², hi³ jáun² lí¹ ca³juón³ bíh¹ jún² jáun² jmí¹ ca³hiá². ⁸ Tí³la³ la³jí³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² re² lín³² bíh¹ ca³láu²; ma³ cá² máí³ jún² jáun² ca³cué³ ma³ hñá³láu³ máí³, ma³ cá² máí³ ca³cué³ ma³ hñai³² nio² quiú³ máí³, hi³ zia³² ma³ cá² máí³ né³, ca³cué³ ma³ quiu³quia³ máí³. ⁹ Ní¹juáh³ tson² tsi²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh².

Jesús jmu² na²¹ he³ láih³² hleh³² dí² cun³quionh³ hi³ jmu² dí² jái¹³

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

¹⁰ Jmí¹ jáun² ca³ma³janh³² tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús ñí¹ cuá³ jáun², hi³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²:

—¿He³ lí³ sa³ cá² ñí¹ jmuh³² jái¹³ bíh¹ hnú² ní¹ máí³tí³ ñí¹ lienh¹ hnú² tsáu²?

¹¹ Jáun² hí³ né³ ca³ngáí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hi³ lí³ ñíh¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ hi³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tí³la³ tsá² ñí¹ hná¹ ní² né³, tiá² lí¹³ yáh³ hi³ há¹ ngí¹³. ¹² Jáun² né³, ní¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, tí³ hiáuh³ bíh¹ tsú² hná¹ jáun²; hi³

jáun² lí³ zia³² hliáun³ quioh²¹ ca³la³ hi³ lí¹ má²tú² má²ziáun²³. Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tí³ quin³ bíh¹ la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú². ¹³ Hí³ jáun² bíh¹ lienh¹ jná¹³ tsáu² cun³ quionh³ jái¹³ hi³ jmu² ná¹. Quí¹ tsá² ní² dá² jie²³ bíh¹, hi³ má¹lí³² jáun² tá²tonh¹ la³jmí¹ lí³ tiá² hi³ lí²jie³ bíh¹; náí³² bíh¹ tsú², tí³la³ tiá² ngí²³ yáh³, la³jmí¹ lí³ tiá² lí²niéi³² bíh¹ tsú² lí²³. ¹⁴ La³ cun³ hi³ ná¹lí²³ ñí¹con² tsá² ní² má²lí³tí²³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Isaías *tí³² jē¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

Lí³ dá² náih¹ náh² re² lín³², tí³la³ tiá² ngí¹³ yáh³ náh²;
Lí³ dá² jieh²¹ náh² siáh³, tí³la³ tiá² lí³tsin² yáh³ náh²
he³ jaun³² ná¹jieh³².

¹⁵ Cún¹tio¹ bíh¹ má²cá²jéinh³² tsí³ tsá² lá², hi³ jáun² tiá² ngí¹³ tsú²;

má²ca³jní³ bíh¹ tsú² cuá¹, hi³ jáun² tiú²uú² ne³;

má²ca³jní³ bíh¹ tsú² siáh³ ñí¹, hi³ jáun² tiá² lí¹³ jie³;

Cónh³ tiá² jeinh³² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³ hi³ jmí¹ lí³ jmah²¹ jná¹³.

¹⁶ "Tí³la³ hi³ ca³tin¹ hnoh² má¹ná¹, jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², quí¹hliá² jieh³² hnoh² cun³quionh³ mí¹máh¹, jí³ hi³ naih³² hnoh² siáh³ cun³quionh³ cuáh³. ¹⁷ Quí¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juóun³² tsá² ca³lin³ *tí³² jē¹ Dió³² jí³ tsá² jmí¹ ná¹zian² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³² ní² siáh³ jmí¹ hniá¹ jie³ la³ cun³ hi³ jieh³² hnoh² lá², tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ jie³ tsú², hi³ jmí¹ hniá¹ siáh³ ne³ la³ cun³ hi³ naih³² hnoh² la³, tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ ne³ tsú².

*Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²
(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)*

18 "Sá¹ní² niéi² hnoh² he³ hnió³ juáh³ jái¹³ hi³ má²lí²jmu³² jná¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² súh²³ jún².
19 Ní¹juáh³ tsá² náí³² jái¹³ ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³², hi³ ní¹juáh³ tiá² ngí²³ yáh³ tsú² má¹lí³² jáun², jáun² tsá² la³ hí³ lín³ la³jmi¹ lí³ hú¹ jui³² ní¹ ca³súh³² jáun² jún²; jáun² ja³² tsá² hláinh¹ hi³ quin²³ jú¹ chú³² hi³ má²jná¹ jáun² hñu³ tsí³ tsú². 20 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³jui³² lín³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hí³ dá² lín³ la³jmi¹ lí³ ja¹ quín¹ ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmi¹ ca³hiá², 21 ti³la³ cun³ní¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lí³ uén²³. Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³lí³ zia³² uu³mí²tsí³², ho³ zian² tsá² hnió³ jmoh³ hian² tsí³, jáun² ti³ có³² bíh¹ nau³² tsú² cú²jueh³². 22 Ja³bí¹ zian² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² lín³ la³jmi¹ lí³ hué³² ní¹ ca³hiau² ton² ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Quí¹ cun³ní¹ hi³ jlánh¹ lí¹ quí² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ néih³ tsí³ ca³ti²¹ hi³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², ji³ hi³ lí¹ lí²can² tsú² siáh³ hi³ lí²hniá¹ hi³ lí³ zioh² hliáun³, hi³ jáun² tiú²uú² lí²quien² yáh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun² tiú²uú² hi³ lau³² yáh³ ní¹con² tsá² la³ hí³. 23 Ti³la³ tsá² ngí²³ jái¹³ quioh²¹ Dió³² má¹ca³náí³² né³, lín³ la³jmi¹ lí³ hué³² chu²¹ ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún², hi³ jáun² ca³láu² bíh¹ re². Ma³ jan² tsáu² lín³ la³jmi¹ lí³ ní¹ ca³cué³ ma³ hña³láu³ máí³ máí³ la³ cun³ cá² máí³, ma³ jan² lín³ la³jmi¹ lí³ ní¹ ca³cué³ ma³ hnaíh³² nio² quiú³

mái³ mái³, hi³ ma³ jan² né³ lín³ la³ jmí¹ lí³ ñí¹ ca³ cué³
ma³ quiu³ quia³ mái³ mái³ la³ cun³ cá² mái³ jún².

Jái¹³ hi³ ca³ tin¹ náí² hlah³ hi³ tsi²¹ ja¹ cuú² miih²¹

²⁴ Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ siáh³ Jesús cónh³ í¹ cáun² jáí¹³
hi³ lí³ la³ lá²:

—Jmái¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quioh²¹ tsáu²
lí¹³ la³ jmí¹ lí²¹ jmái¹ hi³ ca³ jñí³ jan² tsá² ñuh² jún²
chu²¹ hué³² quioh²¹, ²⁵ tí³ la³ tá¹ la³ má² ná¹ cuóun¹
tsú² la³ jín³² né³, ca³ ñí¹ hi³² jan² tsáu² ñí¹ náí² jáun²,
tsá² hau² tsá² quioh²¹ ñí¹ náí² jáun², hi³ ca³ jñí³
náí² hlah³ ja¹ cuú² miih²¹, hi³ jáun² jmí¹ lí²¹ jáun²
ngah³. ²⁶ Ca³ cuon³ bíh¹ cuú² miih²¹ jmí¹ cá¹ cuon³,
hi³ jáun² ca³ hiá² mih³, ja³ bí¹ la³ jáun² ca³ cuon³ siáh³
náí² hlah³ ja¹ jáun². ²⁷ Jmí¹ jáun² né³, tsá² quian²¹
ca³ ñí¹ zeh¹ tsá² quioh²¹ ñí¹ náí²: “Tí³², já² jún² chu²¹
bíh¹ ca³ jñíh³ hnú² ñí¹ náí² quián¹³, ¿ha³ yáh³ jinh¹
ja³ náí² hlah³ hi³ má² tsi²¹ ja¹ jáun²?” ²⁸ Jáun² tsá²
quioh²¹ ñí¹ náí² ca³ juáh³: “Cun³ zian² tsá² hian² tsi³
ca³ jñí³ bíh¹ náí² hlah³ jáun²”. Jáun² tsá² quian²¹
hí³ ca³ ngái³: “¿Hnúh¹ hnú² hi³ tsá¹ cáí¹³ jnoh¹ náí²
hlah³ jáun²?” ²⁹ Tí³ la³ tsá² quioh²¹ ñí¹ náí² ca³ juáh³:
“Tiá² jáun² yáh³, quí¹ ní² lí¹ ca³ quiéih² yáh³ náh²
cu³ diá² jan² cuú² miih²¹ ní¹ má¹ ca³ quiéih² náh² náí²
hlah³ jáun². ³⁰ Tí³ re² cáun² ní² cuí¹ cuóun² tín²
cu³ tsa³² ca³ la³ tí³ ñí¹ ca³ láu² mái³; má¹ jáun² zein²¹
jná¹³ tsá² jmu² ta²¹ hi³ tsa³ quiéí³ tín² náí² hlah³
jáun², hi³ jáun² hñe³ tsú² ma³ cá² tsu²¹, hi³ jáun²
tsa³ toh³ ja¹ sí² hi³ có³², hi³ jáun² má¹ lí³² jáun² né³

tiú³² tsú² cuú²miih²¹, jáun² caun¹³ tsú² hi³ tóh³²
ñeih³ hñu³cuí³ quion²¹ jná¹³”.

*Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ jún²
mostaza*

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

³¹ Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ lá²:

—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá²
mái³ jún² mostaza hi³ ca³jñí³ jan² tsáu² ní¹nái²
quioh²¹. ³² Máí³ jáun² bíh¹ máí³ hi³ jlánh¹ bíh¹ pih²¹
la³ cónh³ bíh¹ ní¹ jì³lí³² jún²; tí³la³ ní¹ má¹cá²cuon³
né³, lí²³ cáun² náí² má²ró³² tí³ jlánh¹ bíh¹ pa²¹, hi³
lí²tí³ la³ cun³ jmí¹ tí³ cáun² hmá², hi³ hí¹ ca³la³ tí³
quiuh²¹ tan³² yáh³ ja³táunh¹ hi³ ná²tsí³ za³ ja¹ chí²
cuoh² hmá² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³

(Lucas 13:20-21)

³³ Já³bí¹ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² jái¹³ la³ lá²:

—Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³
ca³jan³ jan² tsá²mí³ quia³ hmá² jui²¹ cuú²miih²¹, hi³
jáun² tá¹ cá² pienh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

He³ ca³tí²¹ jmúh³² Jesús ta²¹ jái¹³ hi³ jmu²

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Jáun² né³, Jesús ca³ma³tín² tsáu² jmáh³la³
cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu², hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³
jmí¹ zaih³² tsú² tsáu² ta³ tiá² quionh³ cáun² jái¹³ hi³
jmu² tsú². ³⁵ La³jí³² hi³ ní² ca³lí³, hi³ jáun² ca³lí³tí³
la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ ca³juáh³
jáun² la³ lá²:

Cun³quionh³ hi³ jmu¹ jái¹³ bíh¹ jná¹³ hléh¹³ ní¹
 má¹tí³ ñí¹ hléh¹³;
 juo¹³ jná¹³ tsáu² la³jí³² la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹
 ca³la³ cun³ jmí¹tin²,
 jmí¹ ca³jmú³ Dió³² hngá¹máh³ lá².

*Jesús jmu² na²¹ jái¹³ hi³ ca³tin¹ náí² hlah³ hi³ tsi²¹
 ja¹ cuú²mih²¹*

³⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hah² Jesús jái¹³ ñí¹con² tsá²
 hí³, hi³ jáun² ngau³ siáh³ ñéih³, hi³ jáun² ñí¹ jáun²
 ja³taunh²¹ tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² tsú² hi³ ca³ñí¹zeh¹
 dí² la³ lá².

—Jmu³ tiá³ na²¹ ñí¹con² jnoh¹ jái¹³ hi³ ca³tin¹
 náí² hlah³ hi³ hia³² jáun² ñí¹nái².

³⁷ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² bíh¹ lín³ tsá² jñí³² jún²
 chu²¹ jáun², ³⁸ hngá¹máh³ lá² bíh¹ dá² jaun³² niéih¹
 jái¹³ hi³ lí³ ñí¹nái². Tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² bíh¹ hí³
 hi³ niéih¹ jái¹³ jún² chu²¹, náí² hlah³ jáun² né³ niéih¹
 jái¹³ tsá² joh¹ tsá² hláinh¹ bíh¹. ³⁹ Hi³ jáun² tsá²
 hian² tsí³ hi³ ca³jñí³ náí² hlah³ jáun² né³, hnga² bíh¹
 tsá² hláinh¹ hí³. Jmái¹ hi³ ló³² jáun² máí³ né³ niéih¹
 jái¹³ jmái¹ hi³ tsa³hín³ hngá¹máh³ lá² bíh¹, hi³ jáun²
 tsá² caun¹³ máí³ hi³ ló³² jáun² né³, tsá²cuú² tsá²ta³
 Dió³² bíh¹ hí³. ⁴⁰ Jáun² la³jmí¹ caun² tsú² náí² hlah³
 jáun² hi³ tóh³² ja¹ sí² hi³ jáun² có³², la³ jáun² bíh¹ lí¹³
 ní¹ má¹tí³ ñí¹ tsa³hín³ hngá¹máh³ lá². ⁴¹ Jná¹³ Jon²
 tsá²mi³cuóun² zein²¹ ná¹ tsá²cuú² tsá²tán² tá¹ cáun²
 ñí¹ hu²¹ uón³² ná¹ hi³ quianh³ la³jín³² tsá² jmu² hi³
 tsá² siánh³ jmu³ tso³, jí³ tsá² jmu² hi³ hlah³ hi³ hó³².
⁴² Jáun² tsa³tionh³ dí² ñí¹ nio² sí² chéi³ lín³², ñí¹ jáun²

tsa³tí² tsa³hoh³² hi³ tsa³ma³zian² cáun² hi³ chéi³ hi³
uóu³². ⁴³ Tí³la³ tsá² zian² la³ cun³ hi³ tí³² tsí³ Dió³²
má¹na²¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ lí¹³ jnia³ la³jmí¹ jniá³ joh¹
hiú² ca³la³ cú²tú¹ cú²lí¹³ ñí¹ cuá¹quien² Dió³² Jméi²
tsú². Ní¹juáh³ hnoh² chi²¹ cuáh³, jáun² niéi² náh².

Jái¹³ hi³ ca³tín¹ cú¹mí¹níau²¹ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹

⁴⁴ "Hi³ taunh³² tsú² jo³cuo² Dió³² lí³ cáun² hi³
quien² lín³² bíh¹, la³jmí¹ lí²¹ ñí¹con² jan² tsá²
ca³choh¹³ cú¹mí¹níau²¹ hi³ tíoh³ hñu³ hué³² ñí¹ lí³
ñí¹nái² quíoh²¹ tsáu²; hi³ jáun² tí³ ca³jlá² bíh¹ tsú²
siáh³ ñí¹ tíoh³ jáun². Ca³la³ má²hiún² lín³² tsí³ tsú²
ngah³ hi³ ca³ñí¹hnáih¹ la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quíoh²¹,
hi³ jáun² ca³lau² hué³² jáun².

*Jái¹³ hi³ ca³tín¹ máí³ zín³ hu²¹ hñu³ cuáh¹ jáh³
jmái²*

⁴⁵ "Ja³bí¹ hi³ taunh³² tsú² jo³cuo² Dió³² lí³ cáun²
hi³ quien² lín³², la³jmí¹ lí²¹ ñí¹con² jan² tsá²ñuh² tsá²
ca³tí³ ca³ngí³ tí³ hlá² tí³ ní² hi³ hnauh² máí³ zín³
hi³ téh²³ tsú² jáun² perla, máí³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹,
ní¹juáh³ hin² zia³² quíoh²¹; ⁴⁶ jáun² jmí¹ ca³choh¹³
tsú² jáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ hmuh²¹ né³, ngah³ hñú¹³
hi³ ca³ñí¹hnáih¹ la³jí³² hi³ zia³² quíoh²¹, hi³ jáun²
ca³lau² máí³ zín³ jáun².

Jái¹³ hi³ ca³tín¹ hmá³

⁴⁷ "Ja³bí¹ jmái¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² quíoh²¹
tsáu² lí¹³ la³jmí¹ lí³ jmái¹ hi³ ñeih³² tsú² hmá³ hñu³
jmí²miih²¹, hi³ jáun² jáun²³ la³jáh³ dúh¹ ñí¹ jáh³
jmái². ⁴⁸ Jáun² ní¹ má¹ca³canh² jáh³ hmá³ jáun² né³,

tsá² zanh²³ jáh³ jmái² chí² hmá³ tí³ can³² jmái² hí³
 jáun² tiánh²³ hí³ quianh²³ jáh³; jáun² jáh³ chun¹
 tónh³² tsú² mǐ² tá², hí³ jáun² cuín²³ bíh¹ tsú² jáh³ tiá²
 chun¹. 49 La³ ní² bíh¹ lí¹³ ñí¹ táuh³ jmái¹ ñí¹ hué²¹
 lá²; hí³ ja³ táunh¹ tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³² hí³ ja³ quianh³
 ja¹ tsá² hláih¹ tsá² chun¹, 50 hí³ jáun² tsá² hláih¹
 tónh³² tsú² ja¹ sí² chéi³ lín³², hí³ jáun² ñí¹ jáun² ho³
 jngih³ jí³ hí³ lí¹³ zian² cáun² hí³ chéi³ hí³ uóu³².

*Cun³ quien² bíh¹ jú¹ tson² uá¹ hí³ yeh³ uá¹ hí³
 hmaí²¹*

51 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³ ngái³ Jesús ñí¹ con² tsá² hí³.
 —Ǿ Má¹ ca³ ngí¹³ hnoh² la³ jí³² jái¹³ hí³ má² lí² jmú³²
 jná¹³ ní²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³:

—Ján³ Tí³².

52 Jmí¹ jáun² né³ ca³ záih³ dí² siáh³ tsú² la³ lá²:

—Lí³ ua³ jan² tí³² liei²¹, tsá² má² lí² hí³ jo³ cuo²
 Dió³², tsá² hí³ lín³ la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² hánh³, hí³ tìn²
 huéh³ hí³ quien² ja¹ hí³ quioh²¹, uá¹ hí³ yeh³ uá¹ hí³
 hmaí²¹.

*Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ñí¹ cá¹ cuon³
 (Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)*

53 Jmí¹ má² ca³ táuh³ hí³ jmu² Jesús la³ jí³² jái¹³
 ní² né³, cua³ han³ ñí¹ jáun² 54 hí³ jáun² ca³ chánh³²
 juú² co¹. Ñí¹ jáun² né³ ca³ ma³ liáu³² tsú² hí³ hieh³²
 tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos hí³ zeh² juú²
 jáun², hí³ jáun² tsáu² né³ jmí¹ ná¹ tsá² cáun² tsí³ hí³
 juáh³ la³ lá²:

—¿Ha³ dá² jinh¹ ca³ñí¹ma³tín³² tsá²ñuh² ní², hi³ jáun² sa³ jlánh¹ yáh³ quiáh¹ jmí¹ tsí³? ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² tín² tsú² siáh³ jmu² hua³jueh³²? ⁵⁵ Já² jon² hla¹ tí³² hmá² bíh¹ ní³², hi³ Má²réi³ bíh¹ mí¹ziú¹³ tsú². ¿Há¹ jun³juáh¹³ rainh²¹ Jacobo bíh¹ ní³² quionh³ Sé³², Sí¹mu²¹ ní², jì³ Judas ní² siáh³ dúh¹? ⁵⁶ Ja³bí¹ tsá²mi³ rainh²¹ tsú² siáh³ tionh² já¹ juú² lá². Jáun² né³ ¿jinh¹ dá² ca³ñí¹ziú¹ ñí¹liáuh¹ tsá² ní² jái¹³ hi³ jlánh¹ ñí³² ní²?

⁵⁷ Jáun² cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ tiá² ca³quiú¹ ca³jeín¹³ dí² tsú². Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³:

—Jí³²la³ ja¹ quioh²¹ tsá²co¹ jì³ ja¹ quioh²¹ tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ bíh¹ jan² *tí³² jē¹ Dió³² tiá² lí³ quien².

⁵⁸ Hi³ jáun² tiá² hliáun³ hua³jueh³² ca³jmú³ yáh³ Jesús ñí¹ jáun², qui¹ tiá² ta²¹ jmí¹ taunh² yáh³ tsá² hí³ quioh²¹ tsú².

14

*Jmí¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmái²
(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)*

¹ Jmái¹ jáun², Herodes tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hue¹³ Galilea ca³lí³ ñí³² hi³ ca³tín¹ Jesús, ² hi³ jáun² ca³záih³ tsú² tsá²cuú² tsá²ta³ la³ lá²:

—Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái² bíh¹ ní³², hi³ má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹. Hi³ jáun² bíh¹ zia³² pí³ jáun² quioh²¹ tsú² hi³ jmu² hua³jueh³².

³ Qui¹hliá² Herodes jmí¹ má²ca³tanh² Juan² hñu³mí¹ñí² hi³ cuá¹tson³, hi³ cuá¹hñei²¹ quionh³ cá²den¹ná¹ cun³ñí¹ hi³ tsáu¹³ tsá²mi³ Herodías, tsá² jmí¹ ñí²cuo² Pí²liéi¹ rainh²¹ tsá² lín³ ta²¹ hí³.

4 Ca³tan^h tsú² Juan² hñu³ mí¹ ñí² quí¹ cun³ ñí¹ hi³ Juan² hi³ jlánh¹ chí¹ ñí¹ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Tiá² ca³ tin¹ yáh³ hnú² hi³ ján³ nú² tsá² mi³ ní².

5 Herodes jmí¹ hnió³ jngih³ Juan², ti³ la³ cun³ ñí¹ hi³ la³ jín³² tsáu² bíh¹ jmí¹ ná¹ juáh²³ hi³ Juan² lín³ jan² *ti³² jē¹ Dió³², jáun² jmí¹ juénh² tsú² ñí¹ con² la³ jín³² tsá² hí³. 6 Ti³ la³ jmí¹ ca³ jmú³ Herodes jmái¹ hi³ ca³ tsin¹³ mieh² né³, ñéi¹ tsá¹ mái¹³ jon² tsá² mi³ Herodías hí³ hi³ ca³ ñí¹ tsan³² ñí¹ ta³ ñí¹ ji³ lín² tsá² ná¹ tén¹ jmái¹ jáun², hi³ jáun² Herodes né³ jlánh¹ ca³ tí³ lín³² tsí³. 7 Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ dí² jái¹³ ca³ la³ hi³ hien² Dió³² hi³ cuéh³² dí² mí¹ hí³ li³ ua³ cáun² hi³ mí³². 8 Jáun² mí¹ hí³ né³, cun³ ñí¹ hi³ ca³ ma³ cau³ tín² mí¹ ziú¹³, hi³ jáun² ca³ ñí¹ zeh¹ Herodes la³ lá²:

—Mí³ chí¹ Juan² tsá² ziau² hi³ jmái² bíh¹ hnó³² jná¹³ cuéh¹ nú², hi³ ná¹ hu²¹ cáun² hñu³ uon².

9 Hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ ta³ no¹ tsí³ re²¹ jmí¹ jáun²; ti³ la³ Dió³² yáh³ má² lí² hien³ tsú², hi³ hí¹ ca³ la³ ti³ tsá² ná¹ tén¹ yáh³ má² lí² niéi³² jái¹³ jáun². 10 Jáun² ca³ jmú³ dí² héih³² hi³ tsa³ quiéih³ tsú² láí¹ Juan² hñu³ mí¹ ñí². 11 Jáun² quiaun² bíh¹ tsú² mi³ chí¹ Juan² hi³ ná¹ hu²¹ cáun² uon² hi³ ca³ cuéh³ dí² mí¹ hí³, hi³ jáun² ca³ ñí¹ jienh¹³ tsú² mí¹ ziú¹³.

12 Jáun² cua³ taunh²¹ tsá² jmí¹ hain²¹ ti³ con² Juan² hi³ cua³ quión³² hla¹, hi³ jáun² ca³ ñí¹ hón²¹ dí²; jmí¹ li²¹ jáun² ja³ taunh²¹ dí² hi³ ca³ ñí¹ zeh¹ dí² Jesús.

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

13 Jmí¹ ca³li³ ñi³² Jesús hi³ li³ la³ jáun², jáun² cua³han³ ñi¹ jáun² hi³ hi³ cáun² mu² hi³ ngau³ ñi¹ ti³ có³² ñi¹ lí¹³ cuá³ hnga². Ti³la³ ca³li³ ñi³² bíh¹ tsáu² hín² juih³² ngau³ tsú², hi³ jáun² tsá² zian² juú² la³ cu³ la³ jéin³ jáun² ca³huén² hi³ já¹taunh²¹ jui³² ta³ ti³ ñi¹ ngau²¹ tsú². 14 Cua³han³ bíh¹ Jesús hñu³ mu² jmí¹ cuá¹han³, ti³la³ jmí¹ ca³jé³ tsú² hi³ sa³ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² má²tionh² ñi¹ jáun², hi³ jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ dí² ñi¹con² tsá² hí³ hi³ ca³jmah³ dí² tsá² tsáun¹ hi³ jmí¹ ná¹jan² tsú². 15 Ti³la³ jmí¹ má²ca³hláu³ bíh¹, hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² Jesús ca³ma³janh³² ñi¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Já² má²ca³hláu³ bíh¹ la³², hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñi¹ má²janh² lá². Jáun² chú³² juoh¹ nú² tsá² ní² hi³ tsa³tánh¹, hi³ jáun² cuí¹ cha³lia³² má³² cuh³ ñi¹ táun³ hñú³.

16 Ti³la³ Jesús ca³juáh³:

—Tiá² lin¹ li³ hniáuh³² yáh³ tsa³tánh¹ tsú²; hnoh² bíh¹ hniáuh³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.

17 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Tiá² hi³ zia³² yáh³ quiú¹³ jnoh¹, jí³²la³ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ quionh³ gon³ hma²¹ bíh¹ zia³².

18 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ñá²cán¹ ñi¹ lá².

19 Jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ chan³ tsú² tsáu² hué³² ja¹ mí¹ñéi². Jmí¹jáun² ca³zanh³ dí² tá¹ hñá³ hí³ jáun² quionh³ tá¹ gon³ hma²¹, hi³ jáun² ca³jé³ tsú² ti³ hñu³mi³cuú² hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ tsú² hí³ cuú²miih²¹ jáun², hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² tsá² hain²¹ ti³ con², hi³ jáun² tsá²

hí³ siáh³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³. 20 La³jín³² bíh¹ tsáu² ca³cúh² ca³la³ lah³ má³² re²; jmí¹ má²lí³² jáun² né³ ca³cóh³² quia³tún³ mí²tá² chí² juoh¹ hí³ ca³ziaun³. 21 La³ cun³ tsá² ca³cúh² má³² jáun² né³ jmí¹ tín³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh², tí³la³ tiá² ná¹hín¹³ yáh³ tsá²mi³ quionh³ tsá¹míh¹.

Jesús cuá¹ngí³² ñí¹ jmái²

(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hí³ tónh³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hñu³ mu² hí³ hán³² tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ ta³ tin² tá¹la³ dí¹hah² dí² jái¹³ ñí¹con² tsá² ná¹ngih³² hí³. 23 Jmí¹ má²lí²heh² tsú² jáun² jái¹³ quionh³ tsá² tionh² hí³ né³, ca³uú³ tsi³ máh³ hí³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² hnga² tán¹; jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ jmí¹ cuá³ tsú² cú² hnga² pih²¹ la³ ñí¹ ca³nié². 24 Tá¹la³ jáun² né³ má²hí¹tsau³² mu² ñí¹ chu³ jo² jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun². Jmái² hí³ ja³² ma³ cu³ tsin¹ jáun² jmí¹ má²hí¹hlia³² mu² tí³ hlá² tí³ ní² quí¹hliá² jmí¹ ja³² chí³ tí³ jui³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun². 25 Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³ ngau³ Jesús jui³² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², hí³ chí¹ngí³² ñí¹ jmái². 26 Jmí¹ ca³jíe³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ cuá¹ngí³² dí² ñí¹ jmái², jáun² ca³hiá²han¹ lín²¹ bíh¹ tsú², hí³ jáun² ta³ juénh² jáun² bíh¹ tsú² ca³hóh³² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Jan² tsá² le¹ bíh¹ ó³²!

27 Tí³la³ Jesús ca³liéinh³² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Tiá³ chá¹ náh² honh²; ha³ lí² juénh³ náh², quí¹ jná¹³ bíh¹ la³²!

28 Hi³ jáun² Pé¹ né³ ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—Tí³², ní¹juáh³ hnú² bí¹ ní³², jmu³ héih³² hi³ lí¹³ ngí¹³ jná¹³ uá²jai³² ñí¹ jmái² hi³ ñe¹ ná¹ la³ tí³ ñí¹ hí¹ñeih³² hnú² ní².

29 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ña³² jaun³².

Jáun² Pé¹ cua³han³ hñu³ mu² hi³ ca³ma³liáu³² hi³ ca³ngí³ ñí¹ jmái² hi³ ngau³ tí³ jui³² ñí¹ cuá¹ja³² Jesús.

30 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³lieih²¹ tsú² hi³ tiá³ lín³² bíh¹ he² chí³, jmí¹jáun² ca³juénh²; hi³ jáun² ca³ja³hanh³² bíh¹ tsú² hñu³ jmái². Tá¹la³ má²hí¹tsá²hanh³² tsú² jáun² né³, ca³hóh³² hi³ ca³juáh³:

—iLiau¹ tiá³ Tí³²!

31 La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³zanh³ Jesús cuo² tsú², hi³ ca³juáh³:

—iJlánh¹ tiá² re² la³ nio² cáun² honh² hnú²! ¿He³ láih³² lí²cháh¹ hnú² tun³ honh²?

32 Jmí¹ taunh²¹ tsú² jáun² hñu³ mu² né³, ca³hná³ bíh¹ chí³. 33 Hi³ jáun² tsá² ñí¹ hná¹ jmí¹ tiáunh¹ hí³ hñu³ mu² né³, ca³ma³tsu³ ma³jáuh³² dí², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—iTson² bíh¹ cu³tí³, hi³ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hnú²!

*Jesús jmah²³ tsá² ná¹tsáun¹ hué³² Genesaret
(Marcos 6:53-56)*

34 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hán² bíh¹ tsú² tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun², hi³ ca³cha³táunh¹ hué³² Genesaret.

35 Jmí¹ ca³lí³ cuóun³² tsá² zian² hué³² jáun² Jesús, ca³nga³ tsú² jái¹³ la³ tá¹ cáun² hué³² jáun², hi³ jáun² ca³cua³jan² tsú² la³jín³² tsá² ná¹tsáun¹ ñí¹ jmí¹ zenh¹ Jesús. 36 Hi³ jáun² ca³hiu³ ca³mí³ tsú² ñí¹con² dí² hi³

cué³² dí² jái¹³ hi³ hliéih³ tsá² tsáun¹ cuo² uá¹jinh¹
jmáh³la³ zéi¹ ha¹ bíh¹ dí²; hi³ jáun² la³jín³² tsá² ca³tí³
hí³ cuo² ha¹ tsú² né³, lan³ bíh¹.

15

Hi³ jmu² hi³ tiá² jin² tsá² mī³ cuóun²
(Marcos 7:1-23)

¹ Jmí¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *fariseos
ní¹ con² Jesús quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹; tsá² hí³
má² já² taunh²¹ já¹ juú² Jerusalén, hi³ jáun² ca³ngáih³
dí² Jesús:

² —¿He³ láih³² tiá² má²tí³² tsá² hain²¹ ní² tí³ con²
hnú² la³ cun³ hi³ ná¹ngí²³ tsá² daun³²? Quí¹ tiá²
má²tí³² yáh³ tsú² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² sí³
ren³ tsú² cuo² la³ cun³ ca³tí²¹ ní¹ má¹tí³ ní¹ jmu³
tsú² má³².

³ Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Hi³ he³ láih³² sa³ tiá² ma³tih²¹ siáh³ hnoh²
uá²jai³² héih³² quioh²¹ Dió³²? Já² ma³tih²¹ bí¹ náh²
cáun² hi³ ná¹héh³ chính³² náh² hmóu³². ⁴ Quí¹ Dió³²
ca³juáh³ la³ lá²: “Tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”.
Hi³ juáh³ siáh³: “Lí³ua³ jan² tsá² chú² juóun³² jméi²
mí¹ziú¹³, tsá² la³ hí³ ca³tín¹ jún³ bíh¹”. ⁵ Tí³la³
hnoh² né³ juánh³ hi³ lí¹³ bí¹ néh¹ hi³ záih³² tsáu²
jméi² mí¹ziú¹³ la³ lá²: “Tiú²uú² lí¹³ yáh³ má¹hau¹
jná¹³ hnú², quí¹ ní¹con² Dió³² bíh¹ má² ná¹chan¹
la³jí³² hi³ zia³² quion²¹ jná¹³”. ⁶ Hi³ jáun² ní¹juáh³
lí³ua³ jan² tsá² má²lí²juáh³ la³ ní² néh¹, tiú²uú² tion³
hniáuh³² yáh³ ma³hon³ tsú² jméi² mí¹ziú¹³. Jáun²
cun³quionh³ la³ ní² bíh¹ má² ná¹jmu³² hnoh² hi³

tiá² quien² cu³ti¹³ héih³² quioh²¹ Dió³², cun³ quionh³
 hi³ ná¹jmu^{h32} náh² quien² la³ cun³ hi³ jlánh¹
 ná¹hēh³ chính³² náh² hmóu³². 7 jHnoh² tsá² lín³
 náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Jú¹ tson² cu³ti³ bíh¹ ca³juáh³
 hla¹ Isaías *ti³² jē¹ Dió³² hi³ ca³tin¹ hnoh² jmí¹
 ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

8 Tsá² ní² dá² má²quien² jná¹³ cun³ quionh³ jmáh³la³
 ho³ bíh¹,
 ti³la³ jun³juáh¹³ la³ jonh³ jmí¹ tsí³ yáh³ tsú² hniau³
 jná¹³.

9 Hí¹ cáun² tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ hi³ má²tsú²
 má²jáuh³² tsú² jáun² jná¹³,
 qui¹ héih³² quioh²¹ tsá²mi³cuóun² bíh¹ jaun³² hieh³²
 tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ héih³² quion²¹ jná¹³.

10 Jmí¹jáun² ca³teh³ tsú² tsá² tionh² hí³ hi³
 ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Niéi² náh² jái¹³ lá², ji³ hi³ cuí¹ ngi¹³ náh² ní²
 siáh³: 11 Jun³juáh¹³ hi³ tsá²toh³ ho³ yáh³ tsú² jmu²
 hi³ tiá² jin² tsú². Qui¹ la³ji³² hi³ hue³² hñu³ tsí³ bíh¹
 tsú² jmu² hi³ hliánh².

12 Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con²
 Jesús ñí¹ zenh¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Cá¹lí³tsin² hnú² hi³ jlánh¹ ca³míh³ tsí³ tsá²
 fariseos jmí¹ lí¹niéi²¹ jái¹³ hi³ lí²juah²¹ hnú² jáun²?

13 Ti³la³ hí³ dí² né³ ca³juáh³:

—Lí³ua³ cáun² hmá² hi³ tiá² lí²jñi³² Ñuh³² jná¹³,
 hniáuh³² tsa³ca³ bíh¹ ca³la³ ti³ chí² jmu². 14 Ha³ lí²
 hí¹³ cán² he³jmu² tsá² ní²; qui¹ tsá² ten³ bíh¹ ní³² hi³
 lín³ tsá² quian³² ñí¹ jui³² ñí¹con² te³ rainh²¹. Qui¹
 ní¹juáh³ jan² tsá² ten³ la³ hieh³² jui³² jan² tsá² ten³

rainh²¹, jáun² né³, chau²¹ jmái¹ hi³ tán¹ gon³ bíh¹
tsú² sunh³ cu³tsa³² ní¹juáh³ ñí¹ hó²¹ táu².

¹⁵ Jáun² Pé¹ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jmu³ tiá³ na²¹ jái¹³ jáun² ñí¹con²
jnoh¹.

¹⁶ Jesús ca³juáh³:

—¿Hí¹ chín¹dí¹ hnoh² uá¹ tiá² la³ ngí²³ náh² siáh³?

¹⁷ ¿Tiá¹ má²ñíh¹ hnoh² hi³ la³jí³² hi³ tsá²toh³ ho³
tsú² chau³² hñu³ héin¹ bíh¹ tsú², ní¹ má¹lí³² jáun²
né³ hue³² tí³ cheih³²? ¹⁸ Tí³la³ hi³ hue³² ho³ tsú²
má¹ná¹, ja³² la³ tí³ hñu³ tsí³ bíh¹ tsú²; hi³ jáun² bíh¹
ján¹ tson² jmu² hi³ hliáh² jmí¹ tsí³ tsú². ¹⁹ Qui¹
hñu³ tsí³ bíh¹ tsú² ja³² la³jí³² hi³ hlah³, uá¹la³ cun³
hi³ lí¹ chin² tsú² chí¹, hi³ jngih² tsú² tsáu², hi³ lí¹
jmu² tsú² juón¹ quionh³ tsá² hlá² tsá² ní², hi³ jmu²
hi³ hlah³ hi³ hó³², hi³ lín³ tsú² tsá² háin² siáh³,
hi³ jmu² tsú² jú¹ tí¹jái², jí³ hi³ lí¹ tú² lí¹ hión³² tsú²
tsáu² ní² siáh³. ²⁰ Hi³ ní² bíh¹ jmu² hi³ tiá² jin²
tsú² ta³ ñí¹ Dió³². Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² ca³cúh² ta³
tiá² má²lí²ma³tí³² hi³ ma³jí² tín² cuo² la³ cun³ hi³
ná¹ngí²³ tsáu² né³, jun³juáh¹³ hi³ jáun² yáh³ jmu² hi³
hliánh² tsú².

*Jan² tsá²mi³ tsá²cá²jo²¹ tanh² ta²¹ Jesús
(Marcos 7:24-30)*

²¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³han³ Jesús ñí¹ jáun² hi³
ngau³ la³cáun² juú² Tiro jí³ juú² Sidón. ²² Jáun²
hue³² jáun² né³ jmí¹ cuá³ jan² tsá²mi³ tsá² hue³²
Canaán. Tsá² hi³ né³, ja³ ñí¹con² Jesús hi³ hí¹hóh³²
hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Hnú² Ti³², jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³! Mí¹míh¹ jón³² jná¹³ hún¹ jan² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, hi³ jáun² má²tso² lín³² tsí³.

²³ Ti³la³ Jesús tiá² hi³ ca³ngái³ hí¹ cáun² yáh³. Hi³ jáun² tsá² hain²¹ ti³ con² tsú² cua³taunh²¹ hi³ ca³hiu³ ca³mi³ hi³ ca³juáh³:

—Chanh²¹ tsá² ó³², quí¹ jlánh¹ tiú² jan³² hí¹jmu² cu³hna²¹ dí².

²⁴ Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Dió³² ca³ze³ jná¹³ jmáh³la³ ñí¹con² tsá² *Israel bíh¹, tsá² ná¹lín³ la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh² má²já²cuin³.

²⁵ Ti³la³ tsá²mi³ hí³ má¹ná¹, ja³ la³ ti³ ta³ ñí¹ tsú² hi³ ca³di³jñí³² hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Ti³², ma³hau¹ tiá³ jná¹³!

²⁶ Ti³la³ Jesús ca³juáh³:

—Tiá² re² jniá³ yáh³ hi³ quin¹³ dí² má³² quioh²¹ tsá¹míh¹ hi³ cue¹³ dí² tsái².

²⁷ Ti³la³ tsá²mi³ hí³ né³, ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ la³ jáun² Ti³²; ti³la³ cun³ jáun² cúh² bíh¹ tsái² chí² juoh¹ má³² hi³ suh³² ñí¹ mesa quioh²¹ juo¹³.

²⁸ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—¡Tsá²mi³, jlánh¹ cáun² la³ nio² honh² hnú²! ¡Cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú²!

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ lan³ mí¹míh¹ jon² tsú².

Jesús jmah²³ juóun³² lín³² tsá² tsáun¹

²⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³han³ siáh³ Jesús ñí¹ jáun², hi³ jáun² ca³nga² can³² jmái² lí¹ ná¹ho³ hi³ téh²³

tsú² Galilea; hi³ jáun² ca³uú³ cáun² tsi³ máh³, ñí¹ jáun² né³ ca³cuá³. 30 Jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³cha³ táunh¹ ñí¹ cuá³ tsú² jáun², hi³ ná¹jan² tsá² hma², tsá² ten³, tsá² cáun¹, tsá² hliánh² ní² siáh³, hi³ juóun³² lín³² siáh³ tsá² ná¹jau² mǐ¹uí³ siáh³ ñí¹ hná¹ ní². Jáun² ca³chan³ tsú² ñí¹ hó²¹ñí¹ Jesús, hi³ jáun² hi³ né³ ca³jmah³ tsá² hí³. 31 Hi³ jáun² lí¹ ca³lín³ bíh¹ tsáu² jmǐ¹ ca³jíe³ hi³ tsá² jmǐ¹ cáun¹ hí³ má²hle³² bíh¹, hi³ tsá² hliánh² má²lain³², tsá² hma² má²ñí³ táunh¹, hi³ jáun² tsá² ten³ né³ má²lí²³ jíe³. Hi³ jáun² jmǐ¹ jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² Israel.

*Jesús cue³² hi³ cuh³ quiún³ mei²¹ tsáu²
(Marcos 8:1-10)*

32 Jmǐ¹ lí²¹ jáun² né³ ca³teh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hi³ ca³záih³ dí² lá³ lá²:

—Jlánh¹ ja³² mií³ tsín³² jná¹³ ñí¹con² tsá² lá², qui¹hliá² hni³² jmáí¹ máh³ má²tí³ hi³ tionh² tsú² ñí¹ lá² quiúnh¹ jná¹³, hi³ hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ hi³ cuh³ tsú² tiú²uú² zia³². Tiá² hnó³² yáh³ jná¹³ chanh²¹ tsú² hñú¹³ ta³ tiá² hi³ má²lí²cu³, qui¹ ní² lí¹ ca³huán³ tsú² hú¹ jui³².

33 Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³juáh³:

—Tí³la³ ¿ha³ bíh¹ jinh¹ tsá¹cán¹³ jnoh¹ má³² hi³ cuh³ tsá² juóun³² lín³² lá²? Já² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ lá².

34 Jáun² hí³ né³ ca³ngáih³ tsá² hí³:

—¿Cónh³ bíh¹ *hí³ cuú²miíh²¹ zia³² quián¹³ hnoh² dúh¹?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Quiau³ hí³ quionh³ gon³ gáun³ juo¹³ pih²¹ bíh¹ zia³².

³⁵ Jmí¹ jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hi³ tiánh³² tsá² hí³ hué³², ³⁶ jáun² ca³zanh³ dí² tá¹ quiau³ hí³ jáun² la³ má²quionh³ juo¹³ pih²¹ hí³, hi³ ca³cuéh³ dí² tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ tsú² hí³ cuú²miih²¹ jáun² hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ jáun² tsá² hí³ né³ ca³tsóh³ ñí¹con² tsá² má²tionh² hí³. ³⁷ Jáun² la³jín³² bíh¹ tsáu² ca³cúh² ca³la³ lah³ má³² re² lín³². Ca³lí³¹ máh³ ca³cónh³² quiau³ mí²tá² chí²juoh¹ hí³ ziau³. ³⁸ Tsá² ca³jmú³ hí³ má³² né³ jmí¹ tín³ quiún³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh², ha³ tiá² ná¹hín¹³ yáh³ tsá²mi³ quionh³ tsá¹míh¹. ³⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hah² Jesús jái¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ tionh² hí³, hi³ hí³ hñu³ mu² hi³ ngau³ tí³ hué¹³ juú² Magadán.

16

Tsá² fariseos quionh³ tsá² saduceos mi³² cáun² lí²¹ hí³ lí³hua³jueh³²

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

¹ Hí³ jáun² né³, ca³chó³² siáh³ cáun² jmái¹ hí³ ñí¹táunh¹ tsá² *fariseos quionh³ tsá² *saduceos hí³ ca³ñí¹jien¹³ Jesús; hí³ cun³ñí¹ hí³ hnió³ dí² ca³lan³ tsú² né³, jáun² ca³mí³ dí² hí³ hie³² Jesús cáun² lí²¹ hí³ lí³hua³jueh³² hí³ já³² tí³ hñu³mi³cuú².

² Tí³la³ hí³ má¹ná¹ ca³ngái³:

—Ní¹ má¹ca³hláu³ juánh³ hnoh² la³ lá²: “Jlánh¹ re² jniau¹³ hiú², hí³ jáun² bíh¹ dain³ chí³cuú²”. ³ Hí³ jáun² tí³ hú²nié² né³ juánh³ hnoh² la³ lá²: “Ne³²

chau¹³ jmí³, quí¹ jlánh¹ dáln³ jnie²”. [iHnoh² tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!] Já² tìn² bíh¹ hnoh² chú¹ ñih²¹ ha³ lánh³ jniá³ chí³cuú², tí³la³ tiá² la³ tìn² yáh³ hnoh² chú¹ ñih²¹ jmái¹ hí³ ziaún² dí² lá² ta³né³².
 4 Tsá² hláih¹ hon², tsá² tiá² má²tí³² jē¹ mī³² cáun² lí²¹; tí³la³ tiá² lí²¹ siáh³ hiáuh³ yáh³ tsú², jí³²la³ lí²¹ hí³ ca³jíe³ jáun² tsáu² hí³ ca³tín¹ hla¹ Jonás bíh¹.

Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ngah³ dí²; hí³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ta³tonh¹ bíh¹ ñí¹ jáun².

Tie³ quioh²¹ tsá² fariseos
(Marcos 8:14-21)

5 Jmí¹ ca³hán² tsú² jáun² tí³ jo²¹ jmái² lí¹ ná¹ho³ jáun² né³, sa³ la³ ca³ja³có³ bíh¹ tsí³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hí³ jmí¹ cán³ ca³lá² má³². 6 Jmí¹ jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³:

—Sá¹ní² jie³, hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tí²¹ tie³ quioh²¹ tsá² fariseos jí³ tsá² saduceos ní² siáh³.

7 Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hí³ juónh²³ la³ lá² ja¹ hmóu³²:

—Cun³ñí¹ hí³hliá² tiá² quián¹ má³² bíh¹ dí² ní³², hí³ jáun² la³ ní² ñí¹juah²¹ tsú².

8 Tí³la³ Jesús ca³lí³tsin² bíh¹ hí³ jáun², hí³ jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² ná¹juónh³² náh² hí³ tiá² quiánh¹ má³²? ¡jlánh¹ tiá² re² la³ nio² cáun² honh² náh²!

9 ¿Tiá¹ má²ngí²³ máh³ hnoh², hí³ sa³jun³ chau² siáh³ honh² náh² ca³tí²¹ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ hí³ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² hñá³ mei²¹ tsáu², hí³ ha³ cónh³ mǐ²tá² ca³ziau³ siáh³? 10 ¿Hí¹ sa³jun³ chau² siáh³ honh² náh² ca³tí²¹ quiau³ hí³ cuú²miih²¹ jáun²

hi³ ca³tsóh³² jná¹³ jáun² ñí¹con² quiún³ mei²¹ tsáu²,
 jì³ hi³ cónh³ mǐ²tá² ca³ziau³ siáh³ jmǐ¹ lí²¹ jáun²?
 11 ¿Lánh³ bíh¹ rón³² hi³ tiá² ca³lǐ³tsin² hnoh² hi³
 jun³juáh¹³ ca³tǐ²¹ quioh²¹ má³² yáh³ dí¹hléh²³ jná¹³
 jmǐ¹ lí¹juáh²¹ jná¹³ hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³ ca³tǐ²¹
 tie³ quioh²¹ tsá² fariseos quionh³ tsá² saduceos?

12 Jmǐ¹jáun² bíh¹ ca³lǐ³tsin² tsú² hi³ tiá² la³
 ca³juáh³ yáh³ Jesús hi³ jmu³ tsú² hua³hín¹³ ca³tǐ²¹
 tie³ quioh²¹ cán¹ hí¹miih²¹, tǐ³la³ la³ ca³juáh³ tsú²
 hi³ jmu³ dí² hua³hín¹³ ca³tǐ²¹ jái¹³ hi³ hie³² bíh¹ tsá²
 fariseos quionh³ tsá² saduceos.

*Pé¹ juáh³ hi³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo
 (Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)*

13 Jáun² jmǐ¹ cá¹chó²¹ Jesús cu³ jéin³ juú² Cesarea
 quioh²¹ Pí²liéi¹, jáun² ñí¹ jáun² ca³ngáih³ dí² tsá²
 hain²¹ hí³ tǐ³ con² hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Hín² tsánh² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² juáh³
 tsáu²?

14 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Zian² tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹ Juan²
 tsá² tǐ² ziau² hi³ jmái²; zian² tsá² juáh³ siáh³ hi³
 hnú² bí¹ néh¹ Líh³ tsá² jmǐ¹ lín³ hí³ *tǐ³² jě¹ Dió³²
 jmǐ¹tin², hi³ zian² siáh³ tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ hla¹
 tǐ³² jě¹ Dió³² Jeremías, ho³lá²dá² lǐ³ua³ jan² tsá² jmǐ¹
 lín³ tǐ³² jě¹ Dió³² jmǐ¹tin² ñí¹ hná¹ hí³.

15 Jáun² ca³záih³ dí² siáh³:

—Hí³ hnoh² né³, ¿hín² tsánh² jná¹³ juánh³ hnoh²?

16 Jáun² Sǐ¹mu²¹ Pé¹ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo Jon² Dió³² Tsá²
 juú²tsáun².

17 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jlánh¹ jmí¹ ren² hnú² Sí¹mu²¹, jon² Jonás, quí¹ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² má²ca³híe³ hnú² jái¹³ ní², quí¹ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² bíh¹ má²ca³híe³ hi³ ní². 18 Hnú² bíh¹ jmái² nú² Pé¹ (hi³ hnió³ juáh³ “Quín¹”). Jná¹³ né³ juanh³² hi³ ñí¹ quín¹ lá² bíh¹ chan²¹ jná¹³ tsá² cu³ nió³ joh² ná¹; hi³ ca³la³ hí¹juáh³ pí³ quioh²¹ hmú³² yáh³ tiá² cah¹³ jmái¹ quionh³ tsá² hí³. 19 Jáun² jná¹³ cué¹³ llaves, hi³ hauh³² hnú² jái¹³ hi³ tonh¹ hnú² tsáu² jo³cuo² Dió³²; li³ua³ cáun² hi³ hñeih²¹ hnú² ñí¹ hué²¹ lá², má²chí¹hñeih²³ bíh¹ siáh³ hñu³mi³cuú², hi³ li³ua³ cáun² hi³ zaih²¹ hnú² ñí¹ hué²¹ lá² né³, má²záih³ bíh¹ siáh³ hñu³mi³cuú².

20 Jmí¹ li²¹ jáun² né³ ca³jmú³ Jesús héih³² ñí¹con² tsá² hí³ hi³ hí¹ jan² tiá² hin² záih³² tsú² hi³ hí³ bíh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo.

Jesús juáh³ hi³ jún³

(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)

21 La³ cun³ jmái¹ jáun² máh³ ca³ma³liáu³² Jesús hi³ hieh³² jú¹ tá²na²¹ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ hniáuh³² tsó³² dí² ti³ Jerusalén; hi³ ñí¹ jáun² né³, tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², ji³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ní² jmu³ hi³ ma³tso² lín³² dí² tsí³. Ca³juáh³ dí² siáh³ hi³ hí¹ ca³la³ ti³ jngah³ yáh³ tsá² hí³, ti³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmái¹ má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ dí². 22 Jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² Pé¹ ñí¹ ti³ có³², hi³ jáun² ca³ma³liáu³² dí² hi³ quiú² jin²³ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Len³ jná¹³ ca³la³ hí¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ Dió³² hi³ lí¹³ la³ ní² Ti³²! ¡Tiá² ca³tin¹ yáh³ hnú² hi³ quiunh²¹ la³ ní²!

²³ Ti³la³ Jesús ca³jinh³ ti³ ñí¹ zenh¹ Pé¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¡Ti³ có³² quin³² ñí¹con² jná¹³ *Satanás! Hnú² dá² lí¹ chí¹cuú² chí¹jnaí³² bíh¹ ñí¹con² jná¹³. Tiá² lín²³ yáh³ hnú² la³jmi¹ lín²³ Dió³², hnú² dá² lín²³ la³ cun³ qui³ lín²³ tsá²mi³cuóun² bíh¹.

²⁴ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² ti³ có³² la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hi³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hi³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmi²chí³ quioh²¹,] hi³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³. ²⁵ Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga², tsá² la³ hí³ ti³ tsa³hín³ bíh¹; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ ti³ liáun¹. ²⁶ Qui¹ ¿ha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láih¹³ tsú² la³jí³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ja³hín³ bíh¹ jmi²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lí³² jáun²? Qui¹ ¿he³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ joh¹³ tsú² siáh³ jmi²chí³ quioh²¹? ²⁷ Qui¹ Jon² tsá²mi³cuóun² dá² jáunh³ hi³ lin¹ hi³ quien² la³jmi¹ quien² Jméi², la³ má²quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³, hi³ jáun² má¹jáun² cué³² hmah²¹ ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsáu² la³ cun³ rón³² lí³ ta²¹ hi³ lí²jmu³. ²⁸ Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá²

tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³ hi³ jná¹³ Jon²
tsá²mi³cuóun² má²cuá¹ho² ná¹ jái¹³.

17

Dió³² jmu² hi³ zan² Jesús

(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

¹ Jmí¹ la³ má²jñéi³ jmái¹ jáun² né³, Jesús ca³jan³
Pé¹, Jacobo ji³ Juan² dá¹jon²¹ Jacobo ní² siáh³, hi³
ja³taunh²¹ cáun² tsi³ máh³ ñe¹ ñí¹ lí¹³ tiánh³ hmóu³²;

² hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³za² ho¹ñí¹ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹
tsá² hí³. La³jmí¹ jniá³ joh¹ hiú² jniá³ ñí¹ tsú² lí³,
hi³ jáun² ha¹ tsú² né³ lí³ tiáu² lín³² la³jmí¹ jniá³
joh¹. ³ Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ ca³jien³² tsá² hí³
Moisés quionh³ Líh³, hi³ ná¹juónh²³ quionh³ Jesús.

⁴ Jmí¹jáun² ca³juáh³ Pé¹ hi³ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jhénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí²
ñí¹ lá²! Ní¹juáh³ hnáuh² hnú², jmu¹ jná¹³ hni³²
hñú³reh³; cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés
hi³ cáun² siáh³ quioh²¹ Líh³.

⁵ Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Pé¹ ja³ cáun² jnie²
zín³ lín³² hi³ ca³tsáinh³² tsú² ji³lín²; hi³ jáun² ja¹
jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, jan² Tsá² hno³ lín³²
ná¹, Tsá² jlánh¹ lí²hiún² tsin³² jná¹³ hi³ ca³tín¹. Niéi²
náh² la³ cun³ hi³ juáh³ tsú².

⁶ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ ní² né³,
ca³juénh² lín³² bíh¹, hi³ jáun² ca³di³jñí³² ca³la³ hi³
ca³jmú³ rá¹hin³. ⁷ Hi³ jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹
tionh¹ tsú², hi³ ca³tí³ cuo² quioh²¹ tsú², hi³ ca³záih³
dí² la³ lá²:

—Nú¹ tianh³ náh²; ha³ lí² juenh³.

⁸ Hi³ jáun² jmí¹ ca³jíe³ tsú² né³, tiú²uú² hin² zian² hí¹ jan² yáh³, jí³²la³ hnga² bíh¹ jéi³²í¹ Jesús zenh².

⁹ Tá¹la³ ná¹son² tsú² jáun² tsi³ máh³ né³, ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² hin² juoh² náh² hí¹ jan² la³ cun³ hi³ má²lí²jíeh³, ca³la³ tí³ ní¹ má¹ca³jenh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun² ja¹ hla¹ máh³.

¹⁰ Jmí¹jáun² ca³ngái³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ juáh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ hi³ Lih³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² bí¹ néh¹ tín² jáunh³ la³ñí¹?

¹¹ Jáun² hí³ né³ ca³ngái³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ Lih³ bíh¹ tín² jáunh³, hi³ ja³ma³re² jí³lí³². ¹² Tí³la³ jná¹³ juanh³² hi³ má²cuán² bíh¹ Lih³, tí³la³ tiá² hin² ca³lí³ cuóu³² yáh³, hi³ jáun² dá² ca³jmúh³² bíh¹ tsú² tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ jmu³. La³ jáun² bíh¹ siáh³ ma³tso² Jon² tsá²mí³cuóun² tsi³ hi³ jmu³ tsá² hí³.

¹³ Jmí¹jáun² ca³lí³tsin² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ hla¹ Juan² tsá² tí² ziau² jmái² bíh¹ la³ hí¹hien² tsú².

*Jesús jmah²³ jan² ñú²míh¹ zian² tsá¹ lí¹ jún²³
(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)*

¹⁴ Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² siáh³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² juóun³² lín³² hi³ né³, ja³ jan² tsá²ñuh² ñí¹con² Jesús hi³ ca³dí³jñí³² ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

15 —Tĩ³², cú¹ já² miĩ³ honh² nú² quioh²¹ jón³² jná¹³, quĩ¹hliá² zian² tsú² tsá¹ lí¹ jún²³ hi³ jáun² má²tso² lín³² tsú² tsĩ³; quĩ¹ hiú² cuóh³² bíh¹ quinh² tsú² chu³ sí² ho³lá²dá² chu³ jmái² siáh³. 16 Cua³jan³² jná¹³ tsú² ñĩ¹con² tsá² hain²¹ lá² ti³ con² hnú², ti³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú² hi³ jmah³.

17 Jáun² Jesús ca³ngái³:

—jHnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá² cáun² lí¹ cháunh²³ chinh³² la³ siáh³! ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngĩ¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh² dúh¹? ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hi³ tion¹ jná¹³ tsin³² hi³ ca³tin¹ hnoh²? Ná²jan³² ñú²míh¹ ti³ lá².

18 Jmĩ¹jáun² ca³jin³ Jesús jmĩ²chĩ³ hláinh¹, hi³ ca³jmú³ dí² héih³² hi³ cua³hain³² hñu³ tsĩ³ ñú²míh¹ hí³, hi³ jáun² la³ cun³ jmĩ¹jáun² lan³ tsú².

19 Jmĩ¹ má²lí³² jáun² ca³liéih³² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² Jesús cáun² ñĩ¹ ti³ có³², hi³ ca³ngái³ jái¹³ lá²:

—¿He³ láih³² sa³ tiá² ca³tiau¹³ yáh³ jnoh¹ hi³ chin¹³ jmĩ²chĩ³ hláinh¹ hí³?

20 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Cun³ñĩ¹ hi³ tiá² re² má²nio² cáun² honh² bíh¹ hnoh². Quĩ¹ jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñĩ¹con² hnoh², sá¹jmĩ¹ hi³ ná¹tioh³ cáun² honh² náh² uá¹jinh¹ ma³ pih²¹ lín²¹ la³ cun³ ti³ cá² mái³ mi³ mostaza, jmĩ¹ lí¹³ bíh¹ juoh¹ náh² máh³ zeh² ní² la³ lá²: “jQuin³² ñĩ¹ lá², ti³ ó³² cua³²l”, hi³ jáun² máh³ ní² jmĩ¹ lí¹³ quin³. Hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ juóuh³² lí¹³ ní¹juáh³ hi³ tson² nio² cáun² honh² náh². 21 [Ti³la³ jmĩ²chĩ³ hláinh¹ la³

ní² má¹ná¹, jí³²la³ cun³quionh³ hi³ liéinh³² tsú² Dió³²
jĩ³ hi³ má²hien²¹ bíh¹ tsú² lí¹³ tìoh²¹ hi³ chin¹³.]

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ né³bí¹ jún³
(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ ñi³táunh¹ tsú²
cu³lí²¹ hué¹³ Galilea, Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³
lá²:

—Jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun² jienh³ tsú² jo³cuo²
tsáu², ²³ hi³ jáun² jngah³ tsú², tí³la³ ñí¹ má²cá²hni²
jmái¹ jáun² né³, jenh¹³ bíh¹ jná¹³.

Hlaih³ lín²¹ bíh¹ ca³ta³no¹ tsí³ tsá² hí³ cun³quionh³
jáí¹³ ní².

Má²hmah¹ tsú² hmah²¹ hi³ chi² tsú² quioh²¹
cuáh³² chín¹

²⁴ Jmí¹ cá¹chánh²¹ Jesús já¹ juú² Capernaum
quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² né³, jáun² *tsá² chí²
hmah²¹ tiáunh¹ cuáh³² chín¹ ca³cha³táunh¹ hi³ mi³²
tun³ *cú¹tiáu², hi³ ca³záih³ Pé¹ la³ lá²:

—¿Tiá¹ ma³hmah¹ tí³² juóuh³² hnoh² hmah²¹ hi³
ca³tín¹ cuáh³² chín¹?

²⁵ Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Ján³.

Hi³ jáun² né³, jmí¹ hein²¹ Pé¹ ñéih³ né³, Jesús tín²
ca³hléh³ la³ñí¹ hi³ ca³juáh³:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnú² Sí¹mu²¹? ¿Hin² ñí¹con²
cai³² tsá² ná¹lín³ re²¹ ñí¹ hué²¹ lá² hmah²¹ jí³ la³jí³²
quie³ hi³ lí³ hniáuh³²: hí¹ tsá²co¹ tsú², ho³ tsá²
siánh³ uá¹?

²⁶ Jáun² Pé¹ ca³juáh³:

—Tsá² siánh³ bíh¹.

Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Hi³ jáun² tiá² la³ má²hmah¹ yáh³ tsá²co¹ tsú².
 27 Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tsáu² tiá² hniáuh³² jmú¹³
 dí² hi³ mih³ tsí³, jáun² cua³² tí³ ñí¹ nio¹ jmáí²
 lí¹ ná¹ho³, hi³ cuá²héi³ mī³quie³; hi³ jáun² ho³
 juo¹³ la³ñí¹ hi³ jan²h²¹ nú² hí³ bíh¹ hu²¹ cáun²
 quie³ hu²¹ quiún³ cú¹tiáu² hi³ la³ cun³ má²tsin¹³
 hi³ má¹hmah²¹ nú² quioh²¹ hmah²¹ hi³ chí² tsú²
 quion²¹ jná¹³ jī³ hi³ quián¹³ nú² huen² ní² siáh³; hi³
 jáun² cuá²ma³hmah²¹ ní¹ má¹lí³² jáun².

18

*¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?
 (Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)*

1 Jmáí¹ jáun² ca³ja³jan²h³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²
 Jesús ñí¹ zen¹ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hin² bíh¹ tsánh² tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³²
 jlánh¹ lí³ quien²?

2 Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús jan² tsá¹míh¹, hi³
 ca³zinh³ dí² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³, 3 hi³ ca³záih³
 dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ hi³ ní¹juáh³ tiá² zan¹³
 náh² hi³ lín¹³ náh² la³jmí¹ lín³ jan² tsá¹míh¹, tiá² lí¹³
 yáh³ háuh¹ hnoh² jái¹³ quiún¹ jná¹³. 4 Hi³ jáun²
 la³ ní² bíh¹ lí³, hi³ lí³ua³ jan² tsá² jmu² hi³ tiá² lín¹
 quien² hnga², hi³ jmu² tsú² la³jmí¹ lín³ jan² tsá¹míh¹
 lá², tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² jlánh¹ lí³ quien² ja¹ quioh²¹
 la³jín³² tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³². 5 Hi³ lí³ua³ jan²
 tsá² hen³ jan² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³
 jī³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³².

Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² jmu² hi³ tanh³² tsáu² tso³

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

6 "Jáun² né³, li³ua³ jan² tsá² jmu³ hi³ tánh³² tso³ tsá¹míh¹ tsá² taunh² jná¹³ lá² ta²¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jmi¹ hi³ tónh³² tsú² zió³ lá¹ tsá² la³ hí³ hi³ chí¹hñéih²³ cáun² tá² quín¹ pa²¹ lín²¹, hi³ jáun² jmi¹ taun³ tsú² ca³la³ tí³ ñeh² jmi²miih²¹. 7 jlánh¹ hlah³ quioh²¹ tsá² zian² hngá¹máh³ lá² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hliáun³ ñí¹ hi³ zia³² hi³ lí¹³ jmu³ hi³ tánh³² tsú² tso³! Tiú² nio² bíh¹ lí³ zia³², tí³la³ jlánh¹ bíh¹ juo²³ tsá² jmu³ hi³ tánh³² tsáu² tso³!

8 "Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ cuonh² hnú² ho³lá²dá² tanh¹ nú² jmu² hi³ tanh³² hnú² tso³, tí³ re² hná¹ hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; quí¹ tí³ re² bíh¹ hi³ cuánh¹³ nú² ta³ tiúnh¹ cáun² cuonh² ho³ hi³ tiúnh¹ cáun² tanh¹ ñí¹ lí¹³ zian² nú² cun³ jmi¹hi³nio² la³ cónh³ bí¹ hi³ cuóh¹³ nú² ja¹ sí² cun³ jmi¹hi³nio² quionh³ tá¹ tun³ cuonh² ho³ tá¹ tun³ tanh¹. 9 Hi³ ní¹juáh³ mí¹máh¹ nú² jmu² siáh³ hi³ tanh³² nú² tso³, chí³ cú²jueh³² hi³ jáun² tiáun² ñí¹ uóunh³; quí¹ tí³ re² bíh¹ cuánh¹³ nú² cun³quionh³ cá² má³ mí¹máh¹ ñí¹ lí¹³ zian² nú² cun³ jmi¹hi³nio², la³ cónh³ bíh¹ hi³ cuóh¹³ nú² quíu³juóu³² quionh³ tá¹ tun³ má³ mí¹máh¹.

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ já¹ziáh² má²já²hain³

(Lucas 15:3-7)

10 "Hi³ jáun² né³, ha³ lí² jmú² náh² hi³ tiá² jéin²³ náh² lí³ua³ jan² tsá² tiá² má²hún¹ tsí³ la³jmi¹ lín³ tsá¹míh¹ lá². Quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ tsá²cuú² tsá²ta³

Ñuh³² jná¹³, la³ cun³ tsá² tanh² hó¹ñí¹ tsá² la³ ní², tsá² hí³ bíh¹ tionh² ñí¹ hó²¹ñí¹ Ñuh³² jná¹³ jmái¹ ca³la³ jí³² tí³ hñu³mi³cuú². 11 [Quí¹ jná¹³ dá² Jon² tsá²mi³cuóun² ja³ ná¹ hí³ ja³hnáh³² tsá² ná¹cuín² bíh¹.]

12 ”¿Ha³ lánh³ lín²³ hnoh²? Ní¹juáh³ jan² tsáu² tiónh³² hña³láun³ *já¹ziáh², hí³ ní¹juáh³ la³ ja³háin³ jan² jáh³ hí³ né³, ¿há¹ tiá² chan³ tsú² jáh³ quíeinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quia³ñu³ hí³ ñí¹ má²zenh² jáun², hí³ jáun² tsa³tí² tsa³ngí² hí³ hnah² jáh³ ja³háin³ hí³? 13 Hí³ ní¹juáh³ ca³chanh²¹ tsú² né³, tí³ jlánh¹ bíh¹ tsah³ tsú² cun³ñí¹ hí³ tsanh²¹ jáh³ jan² hí³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ ca³tin¹ jáh³ quíeinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quia³ñu³ hí³ tiá² já²cuín³ hí³. 14 Ja³bí¹ la³ jáun² Ñeh² hnoh² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² tiá² hnió³ yáh³ hí³ lí¹ tsa³hín³ lí³ua³ jan² tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ lá².

Ca³ta¹ dí² chí¹³ tsí³ tsáu¹³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹ dí²
(Lucas 17:3-4)

15 ”Ní¹juáh³ jan² renh² nú² jmu² cáun² hí³ hlah³ ñí¹con² nú², cuá²lien¹ tín² ñí¹ hnga² hí³ cuá²zéih³ la³ cun³ hí³ lí²jmú³. Ní¹juáh³ ca³ngí¹³ tsú² jái¹³, jáun² má²ca³janh²¹ bíh¹ nú² tsú². 16 Tí³la³ ní¹juáh³ tiá² jái¹³ ngí²³ yáh³ tsú², jáun² né³, tiéh³ conh³í¹ jan² ho³ gon³ tsáu², hí³ jáun² tsá² hí³ lín³ tsá² nau³² jái¹³ ní¹juáh³ ha³ lánh³ ca³juáh³ tsú². 17 Hí³ ní¹juáh³ cun³ jáun² bíh¹ tiá² jái¹³ ca³ngí¹³ tsú², hí³ jáun² zéih³ cú²jueh³² la³jín³² tsá² cuáh³². Hí³ ní¹juáh³ cun³ jáun² bíh¹ tiá² jái¹³ ca³ngí¹³ tsú² ñí¹con² tsá² lín³ cuáh³², jáun²

jien¹ tsú² cú²jueh³² la³jmí¹ jien¹ nú² jan² tsá² tiá²
Dió³² má²cuóun³², ho³ la³jmí¹ jien¹ nú² jan² *tsá²
chi² hmah²¹.

18 "Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lí³ua³ cáun² hi³
hñeih²¹ hnoh² ñí¹ hué²¹ lá², má²chí¹hñeih²³ bíh¹
siáh³ hñu³mí³cuú², hi³ jáun² lí³ua³ cáun² hi³ zaih²¹
hnoh² ñí¹ hué²¹ lá² né³, ja³bí¹ hñu³mí³cuú² siáh³
má²záih³ bíh¹.

19 "Ja³bí¹ juanh³² jná¹³ siáh³, ní¹juáh³ gon³ náh²
jmúh¹³ náh² cá²honh¹ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ lienh¹ náh²
Dió³² ca³tí²¹ cáun² hi³ hnáuh² náh² míh¹, jáun² cue³²
bíh¹ Nuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mí³cuú². 20 Quí¹
ní¹juáh³ ñí¹ ná¹ngih³² tsú² gon³ gáun³ cun³ñí¹ hi³
ca³tín¹ jná¹³, jáun² ja¹ quioh²¹ tsá² hí³ bíh¹ zenh²
jnë¹³.

21 Jáun² Pé¹ ngau³ hi³ ca³ñí¹ngah¹ Jesús:

—Tí³², ¿já³h³ jéin³² lí¹³ chin²¹ jná¹³ tsín³² hi³ ca³tí²¹
hi³ hlah³ hi³ jmu² renh² jná¹³ ñí¹con² ná¹? ¿Hí¹ la³
tí³ quiau³ jéin³²?

22 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús Pé¹ la³ lá²:

—Tiá² juanh³² yáh³ jná¹³ quiau³ jéin³², tí³la³ la³
tí³ hñaih³² nio² quiú³ tsi²¹ quia³ nio² ma³ quiau³
máh³.

Jái¹³ hi³ ca³tí²¹ hi³ hniáuh³² jmu³ tsú² juenh² tsí³

23 "Cun³ñí¹ hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³, hi³ Dió³²
bíh¹ jan² Tsá² juenh² lín³² tsí³ ñí¹con² tsá² má²tionh²
jo³cuo²; la³jmí¹ ca³jmú³ jan² re²¹ hi³ ca³lí³hnió³
caun¹³ quie³ hi³ jmí¹ nio² jo³cuo² ma³ quin³² ma³
jan³² tsá² joh¹. 24 Tá¹la³ má²cuá¹jé²³ tsú² ní¹juáh³
hin² tsánh² ca³dánh² hi³ hin² tsánh² tiá² ca³dánh²,

jmí¹ jáun² cua³ jan² tsú² jan² tsá² jmí¹ la³ ca³ dánh²
 hliáun³ mí² yaun²¹ cu³ tí¹³ héih³² quie³. 25 Tí³ la³
 tsá² hí³ má¹ ná¹, tiá² jmí¹ zia³² yáh³ he³ lánh³
 rón³² cháu³² quie³ jáun², jáun² re²¹ hí³ né³ ca³ jmú³
 héih³² hí³ hna³ tsú² cú² jueh³² tsá² hí³ hí³ lín¹³
 *tsá² dí¹ hlánh¹ la³ má² quionh³ la³ jín³² tsá² hñú¹³,
 jì³ la³ jí³² la³ cun³ hí³ zioh² tsú² ní² siáh³, hí³ jáun²
 lí³ hmáh¹ la³ jí³² hí³ ca³ lí³ ren² tsú² jáun². 26 Jmí¹ jáun²
 ca³ dí³ jñí³² tsá² hí³ ta³ ñí¹ re²¹ hí³, hí³ jáun² ca³ hui³
 ca³ mí³ hí³ juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, juenh² lín³²
 jmu³ honh² hí³ ca³ tin¹ jná¹³, má¹ hmah²¹ bíh¹ jná¹³
 jì³ lí³²”. 27 Jáun² re²¹ hí³ né³ ca³ ja³ mií³ tsí³, hí³ jáun²
 ca³ chin² dí² cú² jueh³² tsí³ ca³ tí²¹ la³ jí³² hí³ ca³ dánh²
 tsá² hí³, hí³ jáun² ca³ líón³² bíh¹ dí² cú² jueh³².

28 ”Tí³ la³ tsá² hí³ né³, la³ cun³ jmí¹ cuá¹ han³ jáun²
 bíh¹ ca³ jenh² jan² tsá² quian²¹ rainh²¹, tsá² jmí¹ la³
 ren² hña³ láu³ *cú¹ tiáu² quioh²¹. Jáun² ca³ cuih³ dí²
 láí¹ tsá² hí³ hí³ ca³ záih³ dí² la³ lá²: “iMa³ hmah²¹
 la³ cun³ hí³ ren² nú² quion²¹ ná¹!” 29 Jáun²
 tsá² hí³ siáh³ ca³ dí³ jñí³² ñí¹ hó²¹ ñí¹ dí² hí³ ca³ hui³
 ca³ mí³ ñí¹ con² tsú², hí³ juáh³ la³ lá²: “Juenh² jmu³
 honh² ñí¹ con² jná¹³, má¹ hmah²¹ bíh¹ jná¹³ la³ jí³² hí³
 quián¹³ hñú²”. 30 Tí³ la³ tsá² hí³ má¹ ná¹, tiá² ca³ jmú³
 yáh³ juenh² tsí³, hñu³ mí¹ ñí² bíh¹ ca³ tanh² dí² ca³ la³
 ñí¹ ca³ ma³ hmah¹ jí³ lí³² hí³ jmí¹ ren². 31 Jmí¹ ca³ jie³
 tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² hí³ ca³ jmú³ tsá² hí³
 la³ jáun², jáun² hlah³ lín²¹ bíh¹ ca³ jeinh²¹, hí³ jáun²
 já¹ tanh²¹ hí³ ca³ ñí¹ zeh¹ juo¹³ la³ jí³² la³ cun³ hí³
 má² lí³² jáun². 32 Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ juo¹³ tsú² héih³²

hi³ ca³ñi¹tieh¹ tsú² tsá² hí³, hi³ ca³záih³ dí²: “jHnú² tsá² quian²¹ hláih¹! Jná¹³ lí²chín³² tsin³² la³jí³² hi³ jmí¹ ren² nú² jáun², qui¹hliá² lí²hiú¹ lí²míh¹ hnú²; 33 ja³bí¹ hnú² siáh³ jmí¹ hniáuh²¹ jmúh¹³ juenh² honh² hi³ ca³tin¹ renh² nú² la³jmí¹ lí¹jmú²¹ jná¹³ juenh² tsin³² ñi¹con² hnú²”. 34 Jáun² juo¹³ tsú² hí³ ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² héih³² hi³ ma³tsón¹³ tsú² tsá² quian²¹ hi³ ca³la³ ñi¹ ca³ma³hmah¹ tsú² la³jí³² hi³ ren².

35 Jmí¹jáun² ca³ma³táuh³² Jesús jái¹³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Ja³bí¹ la³ ní² siáh³ jmu³ Ñuh³² jná¹³ Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² ñi¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² hnoh² ní¹juáh³ tiá² chin¹³ náh² honh² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh² náh² tsáu¹³ renh² náh².

19

Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² hnió³ tsáun³ quionh³ ñi²cuo²

(Mateo 5:31-32; Marcos 10:1-12; Lucas 16:18; 1 Corintios 7:10-16)

1 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³jí³² jái¹³ ní² né³, cua³han³ hué¹³ Galilea hi³ ngau³ ti³ hué¹³ Judea nio² jo²¹ cua³ Jordán juí³² ñi¹ hia³² hiú². 2 Juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³hna²¹ tsú², hi³ jáun² ñi¹ jáun² ca³jmah³ tsú² juóun³² lín³² tsá² tsáun¹.

3 Jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³ma³janh³² ñi¹ zenh¹ Jesús hi³ ca³ca³ ca³lan³ dí² tsú²; hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ tun³ tsú² ñi²cuo² cun³ñi¹ hi³ ca³ti²¹ lí³ua³ cáun² uu³mí²tsi³² pih²¹ hi³ zia³²?

4 Jáun² hí³ dí² né³ ca³ngái³ la³ lá²:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²?, ñí¹ rá¹juáh³ jáun² hí³ Tsá² ca³jmú³ la³ cu³ la³ juéh³ mí³cuú²: “Tsá²mí³ tsá²ñuh² bíh¹ ca³jmú³ tsú²”.
5 Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²: “Cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ chan³ tsá²ñuh² jméi² mí¹ziú¹³ tí³ có³², hí³ jáun² ma³zian² cu³li²¹ quionh³ tsá²mí³ ñí²cuo², hí³ jáun² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín¹³ tsú² tá¹ gon³”. 6 Hí³ jáun² né³, tiú²uú² lí³ yáh³ gon³ tsú², quí¹ jan² tsáu² bíh¹ má²lín³ tsú². Cun³ñí¹ hí³ jáun² bíh¹ tiá² ca³tin¹ tsá²mí³cuóun² tson³ cáun² hí³ má²lí²cunh³ Dió³².

7 Jáun² jmí¹jáun² ca³ngáih³ tsú² Jesús:

—¿Ní¹juáh³ la³ ní² né³, jáun² he³ láih³² ca³jmú³ hla¹ Moisés héih³² hí³ hniáuh³² hiáuh³ tsá²mí³ cáun² sí² hí³ ca³ti²¹ hí³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo², hí³ jáun² má¹jáun² má²lí¹³ tún³ tsú²?

8 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Cun³ñí¹ hí³ jlánh¹ tiá² jái¹³ ngí²³ hnoh² bíh¹ jaun³², hí³ jáun² bí¹ ca³cué³ hla¹ Moisés jái¹³ hí³ lí¹³ tsáun³ tsú² quionh³ tsá²mí³ ñí²cuo²; tí³la³ tiá² la³ ní² jmí¹ lí³ yáh³ jmí¹ ca³jmú³ Dió³² la³ cu³ la³ juéh³ mí³cuú². 9 Jná¹³ juanh³² hí³ lí³ua³ jan² tsá² tun²³ tsá²mí³ ñí²cuo², hí³ jáun² jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mí³ siánh³, cun³quionh³ la³ jáun² má²lí²jmú³ tsú² tso³ juón¹ bíh¹. Jí³²la³ tí³ ní¹juáh³ hnga² bíh¹ tsá²mí³ ñí²cuo² tsú² tín² ca³liéinh³² tsá²ñuh² siánh³, jáun² bíh¹ zia³² jái¹³ tun³ tsú² tsá²mí³. [Ja³bí¹ má²lín³ jan² tsá² lí¹ jmú² lí¹ tsau³² bíh¹ tsú² ní¹juáh³ hí³

ca³jéinh³² cuo² quionh³ jan² tsá²mi³ tsá² má²lí²te³ tsáu².]

¹⁰ Jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú²:

—Ní¹juáh³ la³ ní² bíh¹ la³ lí³ hí³ ca³tin¹ tsá²ñuh² quionh³ tsá²mi³ ñí²cuo², tiá² lin¹ ñí¹ quien² yáh³ hí³ la³ jéinh³² tsú² cuo².

¹¹ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Tiá² la³jín³² tsáu² ngí²³ yáh³ hí³ ní², jí³²la³ tsá² hí³ bíh¹ ngí²³ tsá² má²ca³hiah³ jái¹³ hí³ ngí¹³ bíh¹.

¹² Zia³² bíh¹ hliáun³ ñí¹ ca³tí²¹ he³ láih³² tiá² lí¹³ jéinh³² tsáu² cuo²: qui¹ zian² tsá²ñuh² tsá² má²tiéh³ la³ cun³ ní¹ má¹ca³lí³zian² máh³, zian² né³ *tsá² tiéh³ hí³ ca³jmú³ tsá²mi³cuóun² bíh¹, hí³ zian² né³ tsá² jmu² hnga² hí³ lín³ la³juah²¹ dúh¹ tsá² tiéh³ cun³ñí¹ hí³ hnió³ hí³ ma³zian² tán¹ hián² cu³tí¹³ ñí¹con² Dió³². Jáun² lí³ua³ jan² tsá² lí¹³ ngí¹³ jái¹³ ní², cuí¹ ngí¹³ tsú² re².

Jesús má²míh² tsá¹míh¹

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³ Jáun² né³, jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² ma³ jan² tsá¹míh¹ ñí¹con² Jesús, hí³ hnió³ tsú² hí³ ra³tsí³² Jesús cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá¹míh¹ jí³ hí³ liéinh³² dí² siáh³ Dió³²; tí³la³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² né³, ca³jín³ bíh¹ tsá² ná¹jan² hí³ tsá¹míh¹. ¹⁴ Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ tsá² hí³:

—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ ní² jái¹³, cuí¹ ja³táunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí² jní² náh² jui³² quioh²¹; qui¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ ní² bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².

15 Jáun² ca³ra³tsi³² tsú² cuo² ñí¹ quioh²¹ tsá¹míh¹;
jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ tsú² ñí¹ jáun² hi³ ngah³.

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

16 Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ ñéi¹ jan² tsá²
tsá¹ñú¹ hi³ ca³ñí¹jien¹³ Jesús, hi³ ca³ngái³ hi³ juáh³
la³ lá²:

—Hnú² Ti³², ¿he³ ñí¹ hi³ chu²¹ hniáuh³² jmu¹
jná¹³ hi³ jáun² lí¹³ lí³ zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ hi³ nio²?

17 Jáun² Jesús ca³ngái³ hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² hngaih³² hnú² ca³ti²¹ hi³ chu²¹?
Qui¹ jí³²la³ jan² tán¹ bíh¹ Tsá² chun¹ zian². Ti³la³
ní¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú² hi³ lí¹³ zian² nú² la³ cun³
jmí¹ hi³ nio², ma³ti²¹ ca³la³ jí³² héih³² quioh²¹ Dió³².

18 Jáun² ca³juáh³ tsá¹ñú¹ hí³ la³ lá²:

—¿La³ cun³ he³ jaun³² né³?

Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² jngih³ náh² tsáu², ha³ lí² jmu² náh²
juón¹, ha³ lí² háin², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ cáun² jú¹
tí¹jái², 19 tianh³² ta²¹ ñeh² mí²ziúh², hi³ ma³hno¹
siáh³ tsá²mi³cuóun² renh² nú² la³jmí¹ hno³ nú²
huen².

20 Jáun² tsá² tsá¹ñú¹ hí³ ca³juáh³:

—La³jí³² bíh¹ hi³ ní² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³; ¿zia²¹
siáh³ cáun² hi³ lí³hniauh²³ ñí¹ hná¹ ní²?

21 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Ní¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú² hi³ lín¹³ nú² jan² tsá²
chun¹ cun³ tán¹ cun³ hián², jáun² cuánh², cuá²hnái¹
la³jí³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quie³ jáun²
ñí¹con² tsá² tia³mii², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³

hánh³ nú² hñu³mi³cuú²; ní¹ má¹lí³² jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³.

22 Ti³la³ jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² tsá¹ñú¹ hí³ jái¹³ ní² né³, jmí¹jáun² ngah³ hi³ má²hí¹uín³ lín³² tsí³, qui¹hliá² jlánh¹ jmí¹ hánh³ tsú².

23 Hi³ jáun² Jesús né³ ca³juáh³ hi³ ca³záih³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ jlánh¹ bíh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

24 Juanh³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh², hi³ ti³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ hi³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mi³quie³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ hí¹³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

25 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jái¹³ ní² né³, ca³ja³cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² ca³ngáih³ rainh²¹ tsá²ján² tsá²ján² hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hi³ jáun² né³, hin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³ liáun³ jaun³²?

26 Jáun² Jesús ca³jíe³ ñí¹ tionh¹ tsú², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Tiá² tin² yáh³ tsá²mi³cuóun² jmu³ hi³ ní², ti³la³ ñí¹con² Dió³² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ hi³ juóuh³² tiá² zia³².

27 Jáun² jmí¹jáun² ca³juáh³ Pé¹ la³ lá²:

—Sa¹ní² jie³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ ti³ có³² la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngí¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú². Jáun² né³ ¿he³ dá² lí³ zia³² quiú¹³ jnoh¹?

28 Jáun² jmí¹jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnóh², hi³ jmái¹ hi³ la¹³ jáun² hmai²¹ ca³la³ jí³² hi³ zia³², jmái¹ hi³ tá¹cuón¹ jáun² Jon² tsá²mi³cuóun² ñí¹ hmá²si¹ quien² quioh²¹, ja³bí¹ hnóh² uá²jai³² lí³ zia³² quia³tún³ hmá²si¹ ñí¹ cuá¹tianh³ náh², hi³ cuá¹quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹ tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² *Israel.
 29 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² má²ca³chan³ jméi² mí¹ziú¹³, jí³ tsá²mi³ tsá²ñuh² rainh²¹, jí³ jón²zih¹, jí³ hi³ má²ca³tú³ siáh³ hñú¹³, jí³ hué³² quioh²¹ ní² siáh³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ bíh¹ hiáuh³ hña³láu³ nió³ tí³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ lí²chá³² jáun² tí³ có³²; ja³bí¹ hiáuh³ tsú² siáh³ jái¹³ hi³ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hi³nio². 30 Tí³la³ juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tsá² la³ hí³ dá² lín¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ bíh¹ má¹jáun², hi³ jáun² juóun³² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ cá¹táuh³ ta³né³² né³, tsá² la³ hí³ dá² tí³ lín¹³ tsá² la³ñí¹ bíh¹ má¹jáun².

20

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² jmu² ta²¹

1 "Quí¹ sá¹ní² jie³: Ní¹ má¹tí³ ñí¹ hiáuh¹³ tsá² tionh² jo³cuo² Dió³² la³ cun³ hi³ hnió³ Dió³² cué³², lí¹³ la³jmí¹ ca³jmú³ jan² tsá² zia³² cáun² ñí¹nái² quioh²¹. Jmí¹ ca³juú² mí³ uóun²jie³h¹³ ñí¹nái² quioh²¹ tsú², ngau³ tsú² hú²niéi² hi³ já¹tieh¹ tsá² jmu³ ta²¹ ñí¹nái² quioh²¹. 2 Jáun² ca³ma³ren²¹ tsú² jái¹³ quionh³ tsá² jmu³ ta²¹ hi³ ma³hmah¹ dí² cáun² *cú¹tiáu², la³ cun³ tí³ quie³ hi³ hlánh¹ tsú² cú² jmái¹ ta²¹ ñí¹nái², jmí¹jáun² ca³zen³ dí² tsá² hí³ hi³ ja³jmú³ ta²¹ ñí¹nái² jáun² quioh²¹ dí². 3 Má²cu³lé³

jáun² cua³han³ tsú² siáh³ cun³ la³ nió¹ ñu³ ti³ hú²niéi², hi³ jáun² ja¹ hmah²¹ né³ ca³jenh² tsú² tsá² lí¹ ñi³taunh¹. ⁴ Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³: “Cuá²jmu³ uá²jai³² hnoh² ta²¹ ñi¹nái² quion²¹ jná¹³, hi³ jáun² má¹hmah²¹ jná¹³ quián¹³ hnoh² la³ cun³ hi³ ca³ti²¹”. Hi³ jáun² tsá² hí³ ja³taunh²¹ bíh¹. ⁵ Tsá² quioh²¹ ñi¹nái² cua³han³ siáh³ la³ cun³ chí³hiú², jáun² siáh³ siáh³ cua³han³ cun³ la³ nio¹ hni³² ti³ ca³hláu³, hi³ la³ má²jmu² jáun² bíh¹ hi³ zen² tsáu² ñi¹nái² quioh²¹. ⁶ Hi³ siáh³ siáh³ cua³han³ tsú² cun³ la³ nio¹ hñá³ ti³ ca³hláu³ hi³ ngau³ siáh³ ti³ ja¹ hmah²¹, jáun² ñi¹ jáun² ca³jenh² tsú² siáh³ ma³ jan² tsá² lí¹ ñi³taunh¹, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²: “¿He³ láih³² lí¹ tionh¹ hnoh² ñi¹ lá², hi³ tiá² ta²¹ ná¹jmu³² náh²?” ⁷ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³: “Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² má²lí²tié³ jnoh¹ hi³ jmú¹³ ta²¹”. Jáun² jmí¹:jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²: “Jáun² cuá²taunh¹ hnoh² uá²jai³² hi³ cuá¹jmu³ ta²¹ ñi¹nái² quion²¹ jná¹³”.

⁸ “Ti³la³ jmí¹ ca³niéi² jáun² né³, tsá² quioh²¹ ñi¹nái² jáun² ca³záih³ tsá² nio² ta²¹ jo³cuo² la³ lá²: “Cuá²tieh³ tsá² ná¹jmu² ta²¹, hi³ jáun² ma³hmah²¹ la³ cun³ hmah²¹ quioh²¹ tsú², hi³ má¹liauh²¹ nú² má¹hmah²¹ tín² ñi¹con² tsá² taunh³ chí¹cáin², hi³ jáun² táuh³ ñi¹con² tsá² taunh³ la³ñi¹”. ⁹ Jmí¹:jáun² cua³tanh²¹ tsá² ca³taunh³ hná¹ ta²¹ cun³ la³ nio¹ hñá³, hi³ jáun² ma³ quin³² ma³ jan³² ca³héi³ cáun² cú¹tiáu² quioh²¹ jmí¹ cuá¹tanh²¹, la³ cun³ hmah²¹ quioh²¹ cú² jmái¹ ta²¹. ¹⁰ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ tin³ tsá² taunh³ ta²¹ hú²niéi²; tsá² hí³ jmí¹ ná¹lín²³ hi³ he³ hmah²¹ chí¹lí³ la³ cónh³ bí¹ tsá² taunh³ cáin²; ti³la³ cun³ jáun² cáun² cú¹tiáu² bíh¹ ca³héi³ tsú²

ma³ quin³² ma³ jan³². 11 Jmí¹ tí³ ñí¹ he³ tsú² jáun² hmah²¹ quioh²¹ né³, ca³ma³liáu³² jmu² liúnh¹ ñí¹con² tsá² quioh²¹ ta²¹, 12 hi³ juáh³ la³ lá²: “Já² cáun² o¹rá¹ tán¹ bíh¹ ta²¹ lí²jmu³ tsá² taunh³ ní² chí¹cáin², hi³ cá²ren² bíh¹ má²lí²ma³hmah²¹ hnú² quioh²¹ tsú² quiúnh¹ jnoh¹, tsá² má²lí²má¹tso¹ jnoh¹ tsí³ hná¹ ta²¹ tán¹ jmái¹ jí³ hi³ chéi³ hiú² ní²”. 13 Tí³la³ tsá² quioh²¹ ta²¹ ca³juáh³ la³ lá² hi³ ca³záih³ jan² tsá² hí³: “Sá¹ní² jie³ dúh¹, ha³ tiá² cuá¹jmu² yáh³ jná¹³ hí¹ cáun² hi³ tiá² ca³tí²¹. ¿Há¹ jun³juáh¹³ lí²jmu³ hnú² jái¹³ quiúnh¹ jná¹³ hi³ má¹hmah²¹ jná¹³ cáun² cú¹tiáu² la³ cun³ tí³ quioh²¹ cú² jmái¹ ta²¹ bíh¹ dúh¹? 14 Jánh³² hmah²¹ quián¹³ jáun² cuánh². Quí¹ jná¹³ dá² hnó³² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² taunh³ ní² chí¹cáin² cá²ren² la³ cun³ hi³ má¹hmah²¹ jná¹³ quián¹³ hnú² bíh¹. 15 ¿Hí¹ tiá² ca³tín¹ jná¹³ hi³ jmu³ ta²¹ quie³ quion²¹ la³ cun³ tí³² tsín³² huen² dúh¹? ¿Ho³ hi³ uóu³² honh² uá¹ hnú² cun³ñí¹ hi³ jná¹³ chú³² tsín³²?”

16 “La³ ní² bíh¹ lí³, hi³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ lín¹³ tsá² la³ñí¹, hi³ jáun² tsá² la³ñí¹ né³ lín¹³ tsá² ñí¹ ca³táuh³ bíh¹. [Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsá² ná¹tén¹, tí³la³ cú¹pih²¹ tsáu² bíh¹ tsá² quiánh³ —ca³juáh³ Jesús.]

*Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaih³² jéin³² hi³ jún³
(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)*

17 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tá¹la³ má²hí¹hún¹ jáun² Jesús juí³² hi³ hí¹uú²³ tí³ juú² Jerusalén, jáun² ca³teh³ dí² ñí¹ tí³ có³² tsá² quian³tun³ hí³ hi³ ca³záih³ dí²la³lá²:

18 —Sá¹ní² jie³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² tí³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ jienh³ tsú² jáun² jná¹³ Jon²

tsá²mi³cuóun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ji³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ní² siáh³, hi³ jáun² tsá² hí³ jmu³ héih³² hi³ ma³nga² tsú² jná¹³. ¹⁹ Jienh³ tsú² jná¹³ ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹ hi³ jáun² qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹ ji³ hi³ quiu³ po³ dí², hi³ má¹li³² jáun² né³ taun³ tsú² jná¹³ ñí¹ crei²¹; ti³la³ ñí¹ má²cá²hní² jmái¹ jáun² má¹ná¹ jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

*La³cun³hi³ca³mí³mí¹ziú¹³Jacobo quionh³Juan²
(Marcos 10:35-45)*

²⁰ Jmí¹jáun² ca³ma³janh³² ñí²cuo² Zebedeo ñí¹con² Jesús quionh³ tá¹ gon³ jon²; tsá²mi³ hí³ né³ ca³dí³jñí³² ta³ ñí¹ Jesús hi³ ca³mí³ cáun² hi³ chú³².

²¹ Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú²?

Jáun² tsá²mi³ hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Jmu³ tiá³ hi³ chú³², hi³ ní¹ má¹ti³ ñí¹ má²ñi³quien² hnú², tá¹ gon³ jón³² jná¹³ lá² tiánh³² cu³henh¹ hnú², jan² ti³ cuá² chu²¹ hi³ jan² ti³ cuá² cáun¹.

²² Ti³la³ Jesús né³ ca³ngái³:

—Hnoh² dá² hí¹juáh³ tiá² ñíh¹ bíh¹ náh² he³ ná¹mih³². ¿Hí¹ quinh¹ náh² jmái¹ hi³ há¹ ngá¹³ náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [ji³ hi³ zón³² náh² siáh³ jmái² hi³ má¹tsoh¹ honh² la³jmí¹ zón²¹ jná¹³]?]

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Lí¹³ bíh¹.

²³ Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús:

—Tson² bíh¹ cu³ti³ hi³ hnoh² ha¹ ngá¹³ náh² la³ cun³ hi³ há¹ ngá¹³ jná¹³, [ji³ hi³ zón³² náh² siáh³ jmái² la³jmí¹ zón²¹ jná¹³;] ti³la³ hi³ ca³ti²¹ hi³

cuá¹tianh³ náh² cu³hén² jná¹³, jan² cuá² chu²¹ hi³
jan² ti³ cuá² cáun¹ má¹ná¹, tiá² ca³tin¹ yáh³ jná¹³
cué¹³, qui¹ ñí¹ jáun² má²lí³ hua³jan²¹ hi³ tsa³tiánh²
tsá² má²ca³quianh³ hnga² bíh¹ Ñuh³² jná¹³.

24 Jmí¹ ca³nái³² tsá² quian³ ñí¹ hná¹ jáun² jái¹³
jáun² né³, ca³míh³ tsí³ ñí¹con² tsá² gon³ má²tún²
rainh²¹ hi³. 25 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³teh³ ji³lin² tsá²
hi³ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² ná¹ñíh¹ hi³ tsá² ná¹ho² ta²¹ ma³ quin³²
ma³ caun³² hué³² jmu² quien² ñí¹con² tsá² zian²
hué³² jáun², hi³ jáun² tsá² ná¹quien² hi³ né³ cáun²
jmu² héih³² ñí¹con² tsá² tionh² hi³ jo³cuo². 26 Ti³la³
tiá² ca³ti²¹ yáh³ hi³ lí¹³ la³ jáun² ja¹ quián¹³ hnoh².
Qui¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ lí³ quien² ja¹ quián¹³ hnoh²,
hniáuh³² lín³ tsú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹ ñí¹con² tsá²
ñí¹ hná¹ jáun²; 27 hi³ lí³ua³ jan² hnoh² tsá² hnáuh²
náh² lín¹³ tsá² la³ñí¹, hniáuh³² jmúh¹³ náh² hi³ lín³
la³jmí¹ lín³ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ tsá² ñí¹
hná¹ jáun² bíh¹. 28 Hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmí¹ jmu²
jnë¹³ bíh¹ Jon² tsá²mi³cuóun². Qui¹ jné¹³ dá² cuan³
ná¹ hi³ ja³ma³con²¹ bí¹ ná¹ tsáu², jun³juáh¹³ hi³ ti³
ma³cáu³² yáh³ tsáu² jné¹³; ji³ hi³ cuan³ ná¹ siáh³
hi³ jienh²¹ ná¹ huen² hi³ jun³, hi³ lí³ cáun² hmah²¹
ca³ti²¹ hi³ lí¹³ liáun³ juóun³² lín³² tsáu².

Jesús jmah²³ gon³ tsá² ten³

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

29 Jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ má²hi¹huen³² tsú² jáun² já¹
juú² Jericó, juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ hí¹já²táunh¹
cu³hna²¹ Jesús. 30 Can³² hú¹ jui³² ñí¹ jmí¹ hí¹ja³tánh¹

tsú² jáun² jmí¹ tionh¹ gon³ tsá² ten³; hi³ jáun² jmí¹ ca³nái³² tsú² hi³ cuá¹ja³² Jesús, jáun² ca³hóh³² tiá³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—jHnú² Ti³², jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

³¹ Jáun² tsá² jmí¹ hí¹ já² táunh¹ hí³ né³ ca³jin³ tsá² ten³ hí³, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² hi³ tiánh³ tsú² ta³máih³; ti³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, ti³ lí³ mí¹ tiá³ ca³hóh³² bíh¹, hi³ ca³juáh³:

—jHnú² Ti³², jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ já² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

³² Jáun² Jesús ca³náu², hi³ ca³teh³ dí² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ngáih³ dí²:

—¿He³ jmí¹ hnáuh² hnoh² hi³ jmu¹ jná¹³ ñí¹ con² náh²?

³³ Jáun² tsá² ten³ hí³ né³ ca³juáh³:

—Ti³², hnáu² jnoh¹ hi³ jnia³ siáh³ mí¹ñí¹.

³⁴ Jmí¹ jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ Jesús ñí¹ con² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³tí³ dí² cuo² mí¹ñí¹ tsú². Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ mí¹ñí¹ tsá² hí³, hi³ jáun² ja³taunh²¹ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús.

21

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

¹ Jmí¹ má²ja³quián³ chá¹táunh¹ tsú² juú² Jerusalén, ca³cha³táunh¹ tsú² có³² juú² Betfagé can³² máh³ míh¹ Olivos; jmí¹ jáun² ca³zen³ Jesús gon³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², ² hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²taunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tí³ chí¹ján³ ní². Jáun² ñí¹ ní² la³juí³² chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ quionh³ jáh³ míh¹ jon², hi³ cuá¹hñéih¹. Cuá²zanh¹ náh² jáh³, hi³ jáun² ñá²jan³² ñí¹ lá². ³ Hi³ jáun² ní¹juáh³ zian² tsá² zia³² hi³ ca³juáh³ ñí¹con² hnoh², jáun² juoh¹ náh² tsú²: “Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³, hi³ jáun² la³juí³ já¹jon¹ jnoh¹ siáh³ ñí¹ tionh¹ lá²”.

⁴ La³ ní² ca³lí³ hi³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ *tí³² jë¹ Dió³², jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²:

⁵ Zéih³ náh² tsá² zian² tí³ ñí¹ zeh¹ máh³ Sión la³ lá²: Sá¹ní² jie³, Re²¹ Juóuh³² hnoh² cuá¹ja³² ñí¹con² náh²; jan² Tsá² tsí¹juí³ bíh¹ hí³, hi³ cuá¹tsin¹ jan² lo¹ búh¹ míh¹, la³ cun³ lo¹ pih²¹ jon² jan² jáh³ qui³ cán²³ lio²¹.

⁶ Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ ca³jmú³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun².

⁷ Ná¹jón²¹ bíh¹ tsú² ló¹ búh¹ la³ má²quionh³ jon² jmí¹ ca³cha³tánh¹, hi³ jáun² ca³na³tsí³ tsú² ha¹ cu³hna²¹ jáh³, hi³ jáun² ca³cua³tsin¹ Jesús. ⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ca³qui³ ca³ja³ ha¹ hú¹ juí³²; hi³ ma³ jan² né³ ca³quieh³ cuú² ñeh¹ hmá² hi³ ca³ja³ siáh³ hú¹ juí³². ⁹ Tsá² jmí¹ hí¹tsá²taunh¹ chí¹ján³, jí³ tsá² jmí¹ hí¹ja³taunh¹ chí¹cáin² ní² ca³ma³liáu³² hi³ tí³ hóh³² tiá³ hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹! ¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²! ¡Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²!

10 Hi³ jáun² jmí¹ hi²¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén, la³jín³² bíh¹ tsá² juú² ca³ja³caun² tsí³ hi³ qui² ngaih³² rainh²¹ hi³ juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ó³²?

11 Hi³ jáun² tsá² hí¹ja³tú² ja³lín²³ hí³ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús né³ ca³juáh³:

—Jesús Tsá² lín³ tí³² jē¹ Dió³² bíh¹ ó³², Tsá² juú² Nazaret hín¹³ tí³ Galilea.

Jesús má²ji² cuáh³² chín¹

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

12 Jmí¹ lí²¹ jáun² hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jáun² ca³huen³ dí² tí³ cheih³² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹hna² jí³ tsá² jmí¹ ná¹la³² ñí¹ jáun². Ca³ziu³ ca³cuí³ tsú² mesa quioh²¹ tsá² jmí¹ ná¹zai³² quie³ quioh²¹ hué³² siáh³ jí³ hmá²si¹ quioh²¹ tsá² jmí¹ ná¹hna² chí³ jái² ní² siáh³; 13 hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: “Hñu³² jná¹³ dá² jmái²: hñú³ ñí¹ liéinh³² tsú² Dió³²” bíh¹. jTí³la³ hnoh² né³, tá² hláu² quioh²¹ háin² bíh¹ má²ca³jmuh³ náh²!

14 Hñu³ cuáh³² jáun² né³, cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² ten³ jí³ tsá² hma² ní² siáh³ ñí¹ zenh¹ Jesús, hi³ jáun² ca³jmah³ dí². 15 Tí³la³ jmí¹ ca³jíe³ tsá² ná¹lín³ mĩ³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ hua³jueh³² hi³ jmu² jáun² Jesús, jí³ hi³ ca³nái³² tsú² siáh³ hi³ jlánh¹ ná¹tí² ná¹hóh³² tsá¹míh¹ hñu³ cuáh³² hi³ juáh³ la³ lá²: “¡Cuí¹ lí³quien² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹!”, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³ tsú². 16 Hi³ jáun² ca³záih³ dí² Jesús la³ lá²:

—¿Naih²¹ hnú² la³ cun³ hi³ ñí¹juah²¹ tsú² ní²?

Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, ti³la³ ¿tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá² dúh¹?:

Má²ca³jmu³ hnú² hi³ tsá¹míh¹ pih²¹,

ji³ dáin² tiúh²³ ní² siáh³,

ná¹má²quí² ma³quien² hnú².

¹⁷Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ta³tonh¹ bíh¹ tsá² hí³, quí¹ cua³han³ bíh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén, hi³ ngau³ juú² Betania, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jnioh².

Jesús jin²³ hmá² sí² co² tiá² mái³ hai²¹

(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸Hú²nié² jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² má²cuá¹tsau³² siáh³ Jesús ti³ já¹ juú² Jerusalén, jáun² tá¹la³ hí¹hún¹ jáun² juí³² ca³ráun³ ñí¹cuóunh²¹. ¹⁹Can³² juí³² jáun² jmí¹ chí²¹ cáun² hmá² sí² co², jáun² ngau³ tsú² jmíh¹ hmá² hi³ ca³ñí¹jíe¹³ ní¹juáh³ hai²¹ mái³, ti³la³ hí¹ cá² mái³ yáh³ mái³ tiá² tsoh³ tsú², jí³²la³ mu²¹ bíh¹ hmá² jmí¹ tsi²¹. Jáun² Jesús ca³záih³ hmá² sí² jáun² la³ lá²:

—¡Hí¹ cónh³ yáh³ tiú²uú² chau²¹ jmái¹ hi³ ha³ hnú² mái³!

Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³lí³ quiéin² hmá² sí² jáun². ²⁰Jmí¹ ca³jíe³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² hi³ lí³ la³ jáun², jáun² jlánh¹ ca³ja³cáun² tsí³, hi³ jáun² ca³ngái³ dí² Jesús:

—¿Ha³ bíh¹ lánh³ rón³² sa³ cu³tiá³ pih²¹ la³ lá² máh³ la³ ca³lí³ quiéin² hmá² sí² ní²?

²¹Jáun² Jesús ca³ngái³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ ní¹juáh³ cáun² nio² honh² náh², hi³ tiá² tioh³ hliáun³

ñéih³, jun³juáh¹³ jí³²la³ la³ cun³ hi³ lí²jmú³² jná¹³
 ñí¹con² hmá² sí² ní² yáh³ lí¹³ jmúh¹³ hnóh², quí¹
 hí¹ la³ tí³ lí¹³ bíh¹ hi³ juoh¹ hnóh² máh³ ní² la³
 lá²: “¡Quin² hnú² ñí¹ ní², hñu³ jmí²miíh²¹ cuá²hú³²!”
 hú¹tá¹ lí³tí³ bíh¹ la³ jáun². 22 Quí¹ la³jí³² hi³
 míh¹³ bíh¹ náh² ñí¹con² Dió³², cun³ héih¹ bíh¹ náh²
 ní¹juáh³ hi³ cu³tí³ nio² cáun² honh² náh².

*Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiauh³ dí²
 jái¹³ hi³ ho²*

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

23 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ hi³ Jesús cuáh³² chín¹, hi³
 jáun² tá¹la³ jmí¹ dí¹hieh³² tsú² tsáu² ñí¹ jáun² né³
 cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá²daun³² tsá²
 ná¹ñí¹ juú² ní² siáh³, hi³ ca³ngáih³ Jesús la³ lá²:

—¿Hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmuh³² nú² ta²¹ ní²?
 ¿Hin² tsánh² ca³cué³ jái¹³ hi³ hauh³² hnú² ní²?

24 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jái¹³ ñí¹con² hnóh²;
 ní¹juáh³ hi³ ngáih¹ hnóh² jái¹³ hi³ nga¹ jná¹³ lá²,
 jáun² má¹jáun² juanh²¹ jná¹³ hi³ hin² ca³cué³ jná¹³
 jái¹³ hi³ jmu² la³jí³² hi³ lá². 25 ¿Hin² tsánh² ca³ze³
 hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmái²? ¿Hí¹ Dió³², ho³
 tsá²mi³cuóun² uá¹?

Tí³la³ tsá² hi³ né³ cáun² lí¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹
 má²tún² hmóu³² bíh¹ hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ tsú²,
 hi³ jáun² tsá² ní² né³ lí¹³ nga³: “Hi³ jáun² né³, ¿he³
 láih³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?” 26 Hi³
 ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³ tsá²mi³cuóun² bíh¹

ca³ze³ tsú², já² cáu² bíh¹ he² quiú¹³ dí² ñí¹ con² tsáu²;
quí¹ la³jín³² bíh¹ tsáu² ná¹lín²³ hi³ hla¹ Juan² jmí¹
lín³ jan² tí³² jē¹ Dió³².

²⁷ Hi³ jáun² cu³tsa³² ca³záih³ tsú² cú²jueh³² Jesús:
—Tiá² né¹ yáh³ jnoh¹.

Jáun² Jesús né³ ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³ hi³
hin² tsánh² ca³cué³ jái¹³ hi³ jmu² jná¹³ la³jí³² ta²¹
lá².

Jái¹³ hi³ jmu² tsú² ca³tín¹ gon³ jon² jan² tsáu²

²⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² ca³tí²¹ jái¹³ hi³ jmu¹
jnë¹³ lá²? Jan² tsá²ñuh² jmí¹ zian² gon³ jon²;
jáun² ca³záih³ dí² tsá² má²ján³ la³ lá²: “Jón³, cua³²,
cuá²jmu³ ta²¹ ñí¹ jná¹ mǐ³ uóun²jieh¹³ quiú¹³ né³²”.

²⁹ Jáun² jon² tsú² ca³ngái³: “;Tiá² hnó³² nia²¹ ñe¹!”
Tí³la³ jmí¹ má²cu³lé³ jáun² né³, ca³za² bíh¹ tsí³ tsú²,
hi³ jáun² ngau³ hi³ ñí¹jmú¹³ ta²¹. ³⁰ Jmí¹ lí²¹ jáun²
né³ ngau³ tsá² má²lieih²¹ hí³ hi³ ca³ñí¹lien¹³ siáh³
tsá² cáin² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí² siáh³ la³ jáun²; hi³ jáun²
tsá² hí³ né³ ca³ngái³: “Re² bíh¹ tia²¹, ñe¹ jná¹³”.
Tí³la³ tiá² ñeí¹ yáh³ tsú² jmí¹ lí²¹ jáun². ³¹ ¿Hin²
bíh¹ tsánh² tsá² gon³ hí³ ca³jmú³ la³ cun³ hi³ hnió³
jméi²?

Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tsá² má²ján³ hí³ bíh¹.

Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² hí³:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ *tsá² cai³²
hmah²¹ jí³ tsá²mǐ³ juón¹ bíh¹ tín² má²ná¹taunh³²
jo³cuo² Dió³² la³ cónh³ bíh¹ hnoh². ³² Quí¹ hla¹

Juan² tsá² tí² ziau² jmái² cuan³ hi³ cua³ma³ta²
 hnoh² ha³ lánh³ rón³² má¹zián¹³ náh² la³ cun³ tí³²
 tsí³ Dió³², tí³la³ tiá² ca³tianh³² yáh³ hnoh² tsú² ta²¹;
 tí³la³ tsá² cai³² hmah²¹ quionh³ tsá²mi³ tsá² lí¹ jmú²
 lí¹ tsau³² má¹na²¹, ca³tanh² bíh¹ ta²¹ tsá² hí³. Tí³la³
 hnoh² né³, uá¹jinh¹ ca³jieh³ náh² hi³ jáun², cun³
 jáun² bíh¹ tiá² ca³zah¹ hnoh² jmí¹ honh² hi³ juáh¹³
 hi³ jmí¹ lí³ tanh¹³ náh² ta²¹ tsá² hí³.

*Jái¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tin¹ tsá² hláih¹
 (Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)*

³³ ”Niéi² náh² siáh³ jái¹³ hi³ jmu¹ jná¹³ lá²: Jan²
 tsáu² ca³jñí³ mi³ uóun²jieh¹³ ñí¹nái² quioh²¹; hi³
 jáun² ca³jmú³ jní¹³ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², hi³ ca³zih³
 siáh³ cáun² ñí¹ lí¹³ quiáuh³² jmai^h²¹ mi³ uóun²jieh¹³,
 jí³ hi³ ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹ ñí¹
 lí¹³ di³chín³² tsá² jmu³ hua³hí¹³ ñí¹nái² jáun². Jmí¹
 lí²¹ jáun² né³, ca³quiú² tsú² ñí¹nái² jáun² jo³cuo² tsá²
 lí¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³ jmí¹
 ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ hué³² jáun² cun³quionh³
 hi³ jienh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmí¹
 lí²¹ jáun² ngau³ ñí¹ uóunh³. ³⁴ Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹
 hi³ ca³láu² mi³ uóun²jieh¹³ né³, ca³zen³ tsú² ma³
 jan² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ hi³ ca³ñí¹mái¹ ñí¹con²
 tsá² jmu² ta²¹ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ dí². ³⁵ Tí³la³ tsá²
 jmu² hí³ ta²¹ né³ ca³zanh³ bíh¹ tsá² ca³zen³ hí³ tsá²
 quioh²¹ ñí¹nái², hi³ ca³qui³ ca³quiunh³ dí², ma³ jan²
 ca³jngih³ dí² hi³ ma³ jan² né³ ca³qui³ ca³jláin³² dí²
 quín¹. ³⁶ Jáun² tsá² quioh²¹ ñí¹nái² jáun² ca³zen³
 siáh³ juóun³² tsá² quian²¹ la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin²;

ti³la³ tsá² jmu² ta²¹ hí³ má¹ná¹, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³jmúh³² tsú² tsá² hí³.

37”Ñí¹ cá¹táuh³ né³ cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² jon², quí¹ ca³lín¹³ tsú² la³ lá²: “Cun³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³”. 38 Ti³la³ jmí¹ ca³jién³² tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹nái² né³, ca³juónh³ ja¹ hmóu³² hí³ ca³juáh³ la³ lá²: “Já² tsá² ní² bíh¹ lí³quioh²¹ ñí¹nái² lá² ní¹ má¹jun² jméi²; chú³² cuí¹ jngih¹³ dí² tsú² hí³ jáun² lí³ quiú¹³ dí² ñí¹nái² lá²”. 39 Hí³ jáun² ca³chin² tsú² tsá² hí³ ti³ cheih³² hí³ jáun² ca³jngih³ dí² tiáunh¹.

40 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ngái³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:

—Ñí¹ má¹cuanh³² tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹nái² jáun² né³, ¿he³ lín²³ hnoh² jmu³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² hí³ ta²¹?

41 Tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tsá² hláih¹ hí³ dá² jngih³ bíh¹ tsú², ca³la³ hí¹ cú¹pih²¹ mií³ tiá² já³² tsí³; hí³ jáun² ñí¹nái² jáun² cuéh³² tsú² tsá² siánh³ bíh¹ hí³ jmu³ siáh³ ta²¹, la³ cun³ tsá² lí³ jiénh³² la³ cun³ hí³ ca³tin¹ tsú² caun¹³ ní¹ má¹ca³láu².

42 Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², ñí¹ rá¹juáh³ jáun² la³ lá²?:

Quín¹ hí³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tí³² hiah³², ta³né³² má²lí³ cá² má³ quín¹ hí³ jlánh¹ bíh¹ quien², quín¹ hí³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².

Hí³ ní² dá² ca³jmú³ Juo¹³ bíh¹ dí², cáun² hí³ lí¹³ lí³ tsa³cáun² tsí³ dí².

43 Hi³ jáun² bíh¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ hián¹³ hnoh² jái¹³ hi³ tonh²¹ náh² jo³cuo² Dió³², la³ cun³ hi³ jmí¹ ca³tin¹ náh² hián¹³; hi³ jáun² tsá² hué³² siáh³ bíh¹ má²hiáuh¹³, tsá² jmu² la³ cun³ hi³ ti³² Tsí³ Dió³². 44 [Ti³la³ hi³ ca³tin¹ quín¹ jáun² né³, li³ua³ jan² tsá² cá²hính³² quionh³ quín¹ jáun², ca³la³ juoh¹ mí¹ siún¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³; hi³ ní¹juáh³ quín¹ jáun² la³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ li³ua³ jan² tsáu² né³, jáun² ca³la³ jui²¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³.]

45 Jmí¹ ca³nái³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ji³ tsá² *fariseos jái¹³ hi³ jmu² jáun² Jesús, jmí¹jáun² ca³li³tsin² tsú² hi³ ca³tin¹ hí³ bíh¹ dí² jái¹³ hi³ má²lí²hléh³² tsú² jáun². 46 Jmí¹jáun² jmí¹ má²hnió³ dí² zanh³ Jesús, ti³la³ jmí¹ juénh² bíh¹ tsú² ñí¹con² tsá² ná¹ngih³² hí³, quí¹ jmí¹ ná¹juáh²³ bíh¹ tsá² hi³ hi³ Jesús lín³ jan² ti³² jē¹ Dió³².

22

Jái¹³ hi³ jmu² Jesús ca³tin¹ tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu³ tsú² jmái¹ hi³ jenh¹³ cuo² tsáu²

(Lucas 14:15-24)

¹ Jesús ca³ma³liáu³² hi³ liéinh³² siáh³ tsá² hí³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

² —Jmái¹ hi³ téh³ Dió³² tsá² lí¹³ tónh³² jo³cuo² lí¹³ la³jmí¹ lí²¹ jmí¹ ca³jmú³ jan² re²¹ jmái¹ hi³ ca³jenh² cuo² jon². ³ Ca³zen³ tsú² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ hi³ tsa³tieh¹ tsú² tsá² má²ná¹tén¹, ti³la³ tsá² ná¹tén¹ hí³ né³ tiá² ca³he³ yáh³ hi³ ja³táunh¹. ⁴ Jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ ñí¹ hná¹ jáun² hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²: “Cuá²zéih³ náh² tsá² ná¹tén¹

hi³ má²ná¹lí³ bíh¹ hua³jan²¹ má³² quion²¹ jná¹³. Má²lí²jmú³² jná¹³ héih³² hi³ jngih³ tsú² cuá¹juí² ji³ la³jín³² jáh³ húnh¹ ní² siáh³, hi³ jáun² la³ji³² bíh¹ má²ná¹lí³ hua³jan²¹; cuí¹ ja³táunh¹ tsú² jmái¹ ní¹ jenh¹³ cuo² jón³² jná¹³”. ⁵ Ti³la³ tsá² ná¹tén¹ hi³ má¹ná¹, ca³la³ uá¹ tiá² náí³² bíh¹ ca³jmú³. Ma³ jan² tsá² hí³, ta²¹ bíh¹ ca³ñí¹jmú¹³ ñí¹náí² quioh²¹, ma³ jan² né³ ca³ñí¹jmú¹ ñí¹hnáih¹, ⁶ hi³ ma³ jan² né³, ca³zanh³ bíh¹ tsá² hí³ joh¹ re²¹, hi³ ca³quiu³ ca³pan³ dí² ca³la³ ñí¹ ca³jngih³ dí² tiáunh¹. ⁷ Jmí¹jáun² ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³ re²¹ hí³, hi³ jáun² ca³zen³ hliáu³ joh¹ hi³ ca³ñí¹ma³tsan² tsá² hláih¹ tsá² hon² hí³, ji³ hi³ ca³ñí¹jín² tsú² juú²co¹ tsá² hí³. ⁸ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ joh¹: “La³ji³² bíh¹ má²ná¹lí³ hua³jan²¹ quioh²¹ hi³ jenh¹³ cuo² jón³² jná¹³, ti³la³ tsá² jmí¹ ná¹tén¹ hí³ né³, tiá² jmí¹ la³ ca³ti²¹ yáh³ hi³ te¹ jná¹³ tsá² hí³. ⁹ Hi³ jáun² cuá²táunh¹ náh² cú²jueh³² la³ tán¹ ja¹ hñú³, hi³ cuá²tiéh³ náh² ñí¹ lá² la³jín³² tsá² jenh¹³ náh² ñí¹ jáun²”. ¹⁰ Hi³ jáun² tsá² hí³ né³, ca³huén² bíh¹ hi³ ja³taunh²¹ ja¹ hñú³ hi³ ca³ñí¹tieh¹ la³jín³² lí³ua³ jan² tsá² ca³jenh², cuí¹ tsá² chun¹ cuí¹ tsá² hláih¹; hi³ jáun² ca³cónh³² bíh¹ tsáu² ñéih³.

¹¹ ”Jmí¹jáun² hi³ re²¹ ñéih³ hi³ ca³ñí¹jien¹³ tsá² má²ca³lí³tén¹ hí³, hi³ jáun² ca³jien³² tsú² jan² tsá²ñuh² hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ jáun², ti³la³ tiá² jmí¹ cuá¹quih³² yáh³ tsú² hmih³² la³ cun³ hi³ qui³ quih³² tsú² ñí¹ jenh² cuo² tsáu². ¹² Hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²: “Hnú² tsá²ñuh², ħha³ lánh³ rón³² lí²húh³²

hnú² ñí¹ lá² ta³ tiá² quíh¹ nú² hmih³² hi³ ca³ti²¹ quíh³² tsú² jmái¹ hi³ jenh² cuo² tsáu²?” Ti³la³ tsá² hí³ má¹na²¹, cáun² lí¹ ca³cuá³ tie³ bíh¹. 13 Jáun² re²¹ hí³ ca³záih³ tsá² ná¹ná²tsí³ má³² ñí¹ mesa, hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hñéi³ náh² cuá² ta³ tsá² lá², hi³ jáun² cuá²tion³ ti³ cheih³² ñí¹ já¹niéi², hi³ jáun² ñí¹ jáun² tsa³ti² tsa³hoh³², hi³ tsa³quí³ tsa³hon³²”.

14 Jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² má²ná¹tén¹, ti³la³ cú¹pih²¹ bíh¹ tsá² quiánh³.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

15 Jmí¹ lí²¹ jáun² ja³tanh²¹ tsá² *fariseos hi³ ca³ñí¹jmú¹³ cá²hon³ ha³ lánh³ tsa³ca³ tsa³lian³ dí² Jesús, hi³ jáun² zia³² lánh³ rón³² tánh³² tsú² tso³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ hléh³². 16 Hi³ jáun² ca³zen³ dí² ma³ jan² tsá² hain²¹ ti³ con² la³ má²quionh³ ma³ jan² tsá² cu³ nió³ joh¹ Herodes, hi³ ca³ñí¹zeh¹ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Ti³², né¹ jnoh¹ hi³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ hieh³² hnú², hnú² bíh¹ hieh³² jú¹ tson² ca³ti²¹ juí³² quioh²¹ Dió³², hi³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ tiá² jmuh³² yáh³ hnú² jan² quien² hi³ jan² tiá² quien². 17 Jáun² hnáu² jnoh¹ hi³ hnú² juáh¹³ la³ cun³ hi³ lín²³ hnú²: ¿Hí¹ ca³ti²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ quie³ hi³ mi³² *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáu³²?

18 Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lí³tsin² bíh¹ la³ cun³ hi³ hlah³ hi³ hó³² hi³ jmí¹ ná¹tioh³ jáun² tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—ǵHnoh² tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! ǵHe³ láih³² cá² lau²³ hnoh² jná¹³? 19 Híe¹ náh² cáun² quie³ hi³ qui³ ma³hmah²¹ náh² jáun² neh²¹.

Hi³ jáun² tsá² hí³ ca³cué³ cáun² *cú¹tiáu². 20 Jmí¹ jáun² ca³ngái^{h3} Jesús tsá² hí³:

—ǵHin² mi³ ñí¹ tá²láí¹ ñí¹ lá², hi³ hin² hi³ jmái² tón³² lá² siáh³?

21 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Quioh²¹ *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ bíh¹ ní³².

Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tín¹ hiáuh³, hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ hi³ ca³tín¹.

22 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jái¹³ jáun² né³, lí¹ ca³ta³ná¹jíe³² bíh¹, hi³ jáun² ja³tanh²¹ bíh¹, jáun² hnga² bíh¹ Jesús jéi³²í¹ ca³ta³zanh¹.

Nga² tsáu² ca³ti²¹ hi³ jenh¹³ tsú²

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

23 Jmái¹ jáun² siáh³ cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *saduceos hi³ cua³jien³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá² saduceos hí³ tiá² ta²¹ haih²¹ yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³, hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús jái¹³ lá²:

24 —Ti³², hla¹ Moisés ca³juáh³ hi³ ní¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jéinh³² cuo², hi³ jun³ bíh¹ ta³ tiá² jon² ca³lí³zian² quionh³ tsá²mi³ hí³, jáun² dá¹jon²¹ tsú² ca³tín¹ jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mi³ hnái³ hí³ hi³ jáun² lí³zian² jon² ca³tín¹ hla¹ rainh²¹. 25 Jáun² né³, ja¹ quiú¹³ jnoh¹ jmí¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá²ñuh² hi³ jmí¹ ná¹lín³ quiaun³ má²tún² rainh²¹ jan² jméi²

mí¹ziú¹³. Tsá² má²ján³ né³ ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mí³, tí³la³ jun³ bíh¹ ta³ tiá² jon² ca³lí³zian² hí¹ jan², hí³ jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ hla¹ hí³ ca³jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mí³ hnái³ hí³. 26 La³ jáun² bíh¹ siáh³ lí³ ñí¹con² tsá² ñí¹ má²gon³ hí³ ca³la³ ñí¹ jun¹; jáun² tsá² ñí¹ má²gáun³ siáh³ ca³jan³ tsá²mí³ hí³. La³ jáun² bíh¹ lí³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá²ñuh² hí³. 27 Jáun² ñí¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³ tsá²mí³ hí³ hnga². 28 Hí³ jáun² né³, ní¹ má¹tí³ ñí¹ ca³jenh¹³ tsú², ħhin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³ ñí²cuo² tsá²mí³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mí³ hí³?

29 Jáun² Jesús ca³ngái³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnoh² dá² lí¹ ná¹tsá²con² bíh¹ nánh², quí¹ cun³ñí¹ hí³ tiá² cuín² nánh² Sí² quioh²¹ Dió³², hí³ sa³jun³ pí³ quioh²¹ Dió³². 30 Quí¹ ní¹ má¹ca³jenh¹³ tsú² ja¹ hla¹, tiá² hin² jéinh³² yáh³ cuo², hí³ sa³jun³ cuen³ yáh³ tsú² jon² hí³ jéinh³² cuo², quí¹ má¹jáun² dá² má²lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹, tsá² tionh² hí³ hñu³mí³cuú². 31 Tí³la³ hí³ ca³tí²¹ jái¹³ ní²juáh³ hí³ tson² jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³ né³, ħtiá¹ má²ca³híh³ hnoh² la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² Dió³² hnga² dúh¹?, jmí¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: 32 “Jná¹³ bíh¹ la³² Dió³² Juo¹³ Há²bran²¹, Isaac jí³ Jacob ní² siáh³!” Quí¹ Dió³² dá² lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jún¹.

33 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsá² tionh² la³ cu³ la³ jéin³ hí³ jái¹³ ní² né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ tsú² ca³tí²¹ jái¹³ hí³ hleh³² jáun² Jesús.

*Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²
(Marcos 12:28-34; Lucas 10:25-28)*

³⁴ Jmí¹ ca³li³ ñi³² tsá² fariseos hi³ Jesús ca³jmú³ hi³ tsá² saduceos lí¹ tiá² ñi³² he³ nga³, hi³ jáun² ca³ngih³² dí² tiáunh¹. ³⁵ Hi³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² lín³ ti³² liei²¹, jmí¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús, hi³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²:

³⁶ —Hnú² Ti³², ñí¹ ca³la³ jí³² héih³² zia³² ñí¹ liei²¹, ¿hín² bíh¹ héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²?

³⁷ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—“Ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², la³ jí³² jmí² chí³ quián¹³ jí³ la³ jí³² hi³ lín²³ nú² ní² siáh³”. ³⁸ Hi³ ní² bíh¹ héih³² la³ ñí¹, héih³² hi³ jlánh¹ bí¹ quien² ñí¹ ca³la³ jí³² héih³². ³⁹ Hi³ héih³² ñí¹ má²tun³ né³ míh¹ tiá² cá²ren² bíh¹, hi³ juáh³ la³ lá²: “Ma³hno¹ tsá²mi³cuóun² renh² la³jmí¹ hno³ nú² huen²”. ⁴⁰ Tá¹ tun³ héih³² ní² bíh¹ lí³ mí¹zloh²¹ quioh²¹ tá¹ cáun² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés jí³ la³ jí³² la³ cun³ hi³ ca³hie³ tsá² ca³lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³² ní² siáh³.

*¿Hin² bíh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ Tsá² lín¹³ Cristo?
(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)*

⁴¹ Tá¹la³ jmí¹ ná¹ngih³² jáun² tsá² fariseos hí³, ⁴² jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿He³ lánh³ lín²³ hnoh² hi³ ca³tin¹ Tsá² lín¹³ Cristo? ¿Hin² jón²zih¹ jón²cho¹ hí³?

Tsá² hí³ né³ ca³juáh³:

—Jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹ hí³.

⁴³ Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Ní¹juáh³ la³ ní² né³, ħhe³ bí¹ lánh³ rón³² sa³
ca³juáh³ yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ hnga² cun³quionh³
Jmí²chí³ Chun¹, hi³ Juo¹³ bíh¹ dí² Tsá² lín³ Cristo?
Quí¹ hla¹ Dá²vi²¹ ca³juáh³ la³ lá²:

44 Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záih³ Tí³² Juóu³² jná¹³:

Tí³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,
ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ tsá²
hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun² jli²¹ hi³ hí¹
cú¹pih²¹ tiá² quien²,
hi³ ná¹tsin²¹ hnú² tanh¹.

45 Jáun² né³, ħha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ Tsá² lín¹³
Cristo lín³ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹,
ní¹juáh³ ta³bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ la³ ca³juáh³
hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hí³ Cristo?

46 Hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiú²uú² ca³lí³
nga³ hí¹ cáun² jái¹³; hi³ jáun² la³ cun³ jmái¹ jáun²
né³, hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² ca³tia³ tsí³ hi³ nga³
hí¹ cáun² jái¹³ ñí¹con² tsú².

23

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² fariseos jì³ tí³² liei²¹

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

1 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús ñí¹con² tsá² ñí³tú¹
ñí³lín¹³ chí¹cá¹ chí¹tón²¹ cu³hén¹ tsú², jì³ ñí¹con²
tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² dí², hi³ juáh³ dí² la³ lá²:

2 —Tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jì³ tsá² *fariseos ní²
ná¹ho² jái¹³ hi³ tìn² niá³² jái¹³ hi³ rá¹tioh³ liei²¹
quioh²¹ hla¹ Moisés. 3 Hi³ jáun² né³, tionh² náh²
ta²¹ la³ cun³ la³jí³² jái¹³ hi³ juáh³ tsú² jáun²; tí³la³
ha³ lí² cán² náh² nóh³² quioh²¹ tsú² má¹ná¹, quí¹

tsá² hí³ dá² hie³² cáun² jú¹ tson², tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, la³ siáh³ bíh¹ jmu² tsú² hmóu³². ⁴ Quí¹ tsá² hí³ dá² jlánh¹ jmu² héih³² huáh² tsí³ ñí¹con² tsáu², héih³² hí³ hí¹juáh³ hmóu³² tsú² tiá² hnió³ ma³tí³². ⁵ La³jí³² hí³ jmu² tsú² jáun², jmu² tsú² cun³ñí¹ hí³ hnió³ tsú² jie³ tsáu² bíh¹. Tsá² hí³ jlánh¹ zain³² pí³ tsáih³ hná¹ hmih³² hú³ má²ná¹tón²¹ jái¹³ quioh²¹ Dió³² la³cáun² chí¹quie¹³ jí³ cuo² tsú² ní² siáh³, hí³ zain³² tsú² quíh³² siáh³ hmih³² hí³ hai²¹ láuh¹³ tí³ jlánh¹ bíh¹ cuo² la³ cónh³ bí¹ hí³ quíh³² lí³ua³ jan² tsáu². ⁶ Tsá² hí³ siáh³ jlánh¹ hniá¹ tiánh³ ñí¹ chu²¹ ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ lí³ua³ cáun² ñí¹ nio² jmái¹, hí³ hniá¹ siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, ⁷ hí³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hí³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ca³jenh² dí² tsáu² ja¹ hmah²¹, hí³ hniá¹ tsú² siáh³ hí³ té³ tsáu²: “Tí³²!”

⁸ “Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, tiá² hniáuh³² yáh³ jmúh¹³ hnoh² hniá¹ hí³ tsáu² té³ “Tí³²”. Quí¹ má²tún² renh² bíh¹ hnoh² la³jín³² náh², hí³ jí³²la³ jan² tán¹ bíh¹ Tí³² Juóuh³² náh² zian². ⁹ Ha³ lí² lí¹ teh² náh² “Tia²¹” lí³ua³ jan² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ jí³²la³ jan² tán¹ bíh¹ Ñeh² náh² zian², Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú². ¹⁰ Sa³jún³ jmúh¹³ náh² hí³ té³ tsáu² hnoh² tsá² chín¹, quí¹ jí³²la³ jan² tán¹ Tsá² lín³ Cristo bíh¹ lín³ Tsá² chín¹ ñí¹con² hnoh². ¹¹ Quí¹ ní¹juáh³ jan² tsá² má²cón³² tsá² ñí¹ hná¹ ní², tsá² hí³ bíh¹ tsá² tí³ jlánh¹ quien² ja¹ quián¹³ hnoh². ¹² Lí³ua³ jan² tsá² jmu² quien², tí³ méih³ bíh¹ hí³ quien² tsú², hí³ ní¹juáh³ tsá² tiá² jmu² quien² né³, tsá² la³ hí³ tí³ lí³ quien² bíh¹.

13 ”jłánh¹ juon²³ hnoh² ti³² liei²¹ ji³ hnoh² tsá² fariseos tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, quí¹ hnoh² dá² qui² jna²³ bíh¹ ní¹con² tsáu², hi³ jáun² tiá² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³². Tiá² hnáuh² yáh³ hnoh² tonh²¹ hmóu³², hi³ sa³jun³ cueh³² yáh³ hnoh² jái¹³ hi³ tónh³² tsá² hnió³ tónh³². 14 [”jłánh¹ juon²³ hnoh² ti³² liei²¹ ji³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, quí¹ hnoh² dá² quin³² náh² la³ ji³ sí¹ hñú¹³ tsá²mi³ hnái³, má¹lí³² jáun² né³ má²rainh³² náh² máh¹ cun³quionh³ hi³ lienh¹ náh² Dió³² ué³ lín³². Cun³ñí¹ hi³ jáun², ti³ jlánh¹ bí¹ huáh² tsí³ héih³² hi³ tá¹tsin¹ hnoh² ní¹ má¹jáun².]

15 ”jłánh¹ juon²³ hnoh² ti³² liei²¹ ji³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Hnoh² jlánh¹ ñí³táunh¹ náh² tá¹ cáun² cuá¹ hué²¹ hi³ jmuh³² náh² pí³ lín³² hi³ janh²¹ náh² uá¹jinh¹ jan² tsáu² bíh¹, hi³ jáun² ní¹ má¹ca³janh²¹ náh² tsú² né³, jmuh³² náh² hi³ tsá² hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ má²ca³tin¹ tsa³táunh¹ quiu³juóu³² la³ cónh³ bíh¹ hmóu³² náh².

16 ”jłánh¹ juon²³ hnoh², hnoh² tsá² ten³ tsá² ná¹quiánh¹ náh² ñí¹ jui³²! Quí¹ hnoh² juánh³: “Ní¹juáh³ jan² tsá² jmu² jái¹³ hi³ hie³² cuáh³² chín¹, jáun² tiá² lin¹ tion³ hniáuh³² ma³tí³² yáh³ tsú² jái¹³ jáun²; tí³la³ ní¹juáh³ hi³ hie³² tsú² cú¹mí¹niau²¹ hi³ tloh³ hñú³ cuáh³² né³, hi³ jáun² bíh¹ hú¹tá¹ má²hniáuh³² ma³tí³² tsú²”. 17 jTsá² cáun¹ te³! ¿He³ dá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien²: hí¹ cú¹mí¹niau²¹, ho³ cuáh³² hi³ ca³ma³hien²¹ uá¹ cú¹mí¹niau²¹? 18 Ja³bí¹ juánh³ siáh³ hnoh² la³ lá²: “Lí³ua³ jan² tsá² jmu² jái¹³ hi³ hie³² ñí¹hiú¹³ ní¹ má¹ca³jmu³ jái¹³, tiá² lin¹

tion³ hniáuh³² ma³ti³² tsú² jái¹³ jáun²; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² hie³² la³ cun³ hi³ má²lí²cuéh³² tsú² Dió³² né³, hi³ ná¹tsi²¹ ñí¹hiú¹³, jáun² jái¹³ la³ jáun² bíh¹ hú¹tá¹ hniáuh³² ma³ti³² tsú²". 19 ¡Tsá² cáun¹ te³! ¿He³ bíh¹ ti³ jlánh¹ quien²: hí¹ hi³ ná¹tsi²¹ ñí¹hiú¹³, ho³ hnga² uá¹ ñí¹hiú¹³, ñí¹ jmu² hi³ lí²hien¹ hi³ lí¹ cue³² tsú² jáun²? 20 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hie³² ñí¹hiú¹³ ní¹ má¹ca³jmu³ jái¹³, jun³juáh¹³ má²lí²hie³² jmáh³la³ ñí¹hiú¹³ yáh³ tsú², quí¹ ji³ la³ji³² hi³ ná¹tsi²¹ bíh¹ ñí¹ jáun² má²lí²hie³² tsú²; 21 hi³ ní¹juáh³ tsá² hie³² cuáh³² chín¹ ní¹ má¹ca³ma³tson² jái¹³ quioh²¹ né³, jun³juáh¹³ má²lí²hie³² jmáh³la³ cuáh³² yáh³ tsú², quí¹ hi³ má²lí²hien³ tsú² ji³ Dió³² bíh¹, Tsá² cuá³ ñí¹ jáun². 22 Ja³bí¹ ní¹juáh³ tsá² hie³² hñu³mi³cuú² ní¹ má¹ca³ma³tson² jái¹³ quioh²¹, jáun² má²hie³² tsú² siáh³ la³ ji³ hmá²si¹ quioh²¹ bíh¹ Dió³², ji³ hnga² Dió³² Tsá² cuá¹tsi²¹ siáh³ hmá²si¹ jáun².

23 "¡Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ji³ hnoh² siáh³ tsá² fariseos, hnoh² tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Re² bíh¹ má²ná¹cueh³² hnoh² cáun² la³ cun³ quia³ ñí¹con² Dió³² la³ji³² ñí¹ hi³ zia³² quián¹³, hí¹ la³ ti³ zié² yáh³ cueh³² náh² la³ jáun², ji³ má²hna³ eneldo ji³ má²hna³ comino ní² siáh³. Ti³la³ má¹li³² jáun² né³ tiá² ma³quien¹³ yáh³ náh² héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² hi³ rá¹tioh³ ñí¹ liei²¹, la³ cun³ hi³ jmí¹ lí³ rá¹tsih³² náh² héih³² cú²tso², hi³ ja³² mií³ honh² náh², ji³ hi³ lín³ náh² tsá² ma³ti³² jē¹ ní² siáh³. Ti³la³ jun³juáh¹³ hi³ cháh¹ ti³ có³² la³ cun³ hi³ má²ná¹jmu³² jáun² yáh³ náh² hi³ jmúh¹³

náh² hi³ ní². 24 jHnoh² tsá² ten³ tsá² quiánh¹ náh² ñí¹ juí³², hnoh² jlánh¹ ma³jíh¹³ má³² hi³ cuín²³ náh² lú¹³, tí³la³ jáh³ cánh¹ jáh³ la³ camello né³ cáun² nah¹ bíh¹ náh²!

25 ”jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² lei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, quí¹ hnoh² dá² jlánh¹ sí² rainh³² náh² cuá¹uon² jmáh³la³ tí³ coh³ bíh¹, tí³la³ hñu³ honh² náh² né³, jmáh³la³ hi³ hlah³ hi³ hó³² bíh¹ tiu³ canh², hi³ tsính² náh² hi³ quioh²¹ tsáu², jí³ hi³ dí¹quian¹ náh² má¹zián¹³ siáh³ cun³ tín² honh² hmóu³². 26 Hnoh² tsá² fariseos te³, la³ñí¹ tín² ma³jí¹³ náh² tí³ ñeh² cuá¹uon², hi³ jáun² má¹jáun² lí³ jí² bíh¹ siáh³ tí³ coh³.

27 ”jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² lei²¹ jí³ tsá² fariseos ní², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹!, quí¹ hnoh² dá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ jéin³ lo¹ quioh²¹ hla¹ hi³ lí³ tiáu² jmáh³la³ tí³ coh³ hi³ jáun² jlánh¹ re² jniá³, tí³la³ tí³ ñeh² né³ ná¹cónh²¹ hná¹ mú²¹ jí³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ hó³² quioh²¹ hla¹. 28 La³ jáun² bíh¹ lín³ hnoh²; ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu² jniá³ hnoh² chun¹ lín²¹, tí³la³ hñu³ honh² náh² né³, jmáh³la³ tí¹jái² bíh¹ ná¹cónh²¹ jí³ la³jí³² hi³ hlah³ hi³ dí¹quiaunh²¹ honh² náh² ní² siáh³.

29 ”jlánh¹ ma³ juon²³ hnoh² tí³² lei²¹ jí³ hnoh² tsá² fariseos, tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Hnoh² ná¹jmóuh¹ náh² tá²hón³² quioh²¹ tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³², jí³ hi³ jmuh³² náh² siáh³ re² jniá³ jéin³ lo¹ ná¹táun³ ñí¹ ná¹hú¹hón²¹ tsá² chun¹ hí³, 30 hi³ má¹lí³² jáun² né³, juánh³ náh²: “Sá¹jmí¹ jnoh¹ bíh¹ má²ziáun² jmái¹ hi³ jmí¹ zian² tsá²haun³² dí¹hio³

ñú¹deh³ dí² jmí¹tin², ha³ tiá² jmí¹ jmú¹³ yáh³ dí²
 cá²hon³ quiúnh¹ tsú² jmí¹ ca³ma³tsan² tsú² jáun² tsá²
 jmí¹ ná¹lín³ hí³ ti³² jē¹ Dió³²». 31 Cun³quionh³ jái¹³
 ní² má²ná¹má²lih²¹ hnoh² hi³ hnoh² bíh¹ jón²zih¹
 jón²cho¹ tsá² ca³ma³tsan² hí³ *ti³² jē¹ Dió³². 32 Jáun²
 né³, jma³tau²¹ náh² hná¹ ta²¹ hi³ ca³ma³liáu³² jáun²
 dí²hioh³ ñú²deh³ náh² jmí¹tin²!

33 »iTsá² ná¹lín³ jáh³ hláinh¹ bíh¹ hnoh², jón²zih¹
 jón²cho¹ jáh³ hláih¹ jáh³ hon²! ¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³²
 liáun³ hnoh² ca³ti²¹ hi³ cuá¹ma³tsoh¹ náh² honh²
 quiu³juóu³²? 34 Cun³ñí¹ hi³ ca³ti²¹ hi³ jáun² bíh¹
 zein²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² tsá² ná¹lín³ ti³² jē¹ Dió³²,
 tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, ji³ tsá² ná¹lín³ ti³² ní² siáh³.
 Ti³la³ hnoh² má¹ná¹, jngih¹³ bíh¹ náh² tsá² hí³, hi³
 ma³ jan² tsá² hí³ ton¹³ náh² crei²¹, ma³ jan² quiú¹
 pan¹³ náh² ca³la³ ti³ hñu³ cuáh³² quián¹³ náh², ji³
 hi³ cuá¹hi¹ cuá¹tsin²¹ náh² tsú² siáh³ ma³ quin³²
 ma³ caun³² juú². 35 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ hi³
 tá¹can¹ hnoh² ca³ti²¹ jmí² hi³ ca³táin² quioh²¹ tsá²
 chun¹ tsá² ca³ma³tsau² hí³ tsáu², ca³la³ cun³ jmái¹
 hi³ ca³táin² jáun² jmí²hán¹ hla¹ Abel tsá² chun¹
 hi³ la³ ti³ jmái¹ hi³ ca³táin² jáun² jmí²hán¹ hla¹
 Zacarías jon² hla¹ Barachías tsá² ca³jngih³² hnoh²
 hí³ja¹ quioh²¹ ñí¹hiú¹³ quionh³ ñí¹jlánh¹ bíh¹ hien¹
 quioh²¹ cuáh³² chín¹ ní² siáh³. 36 Jú¹ tson² bíh¹ juo³
 jná¹³ hnoh², hi³ tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmí²hán¹
 la³jín³² tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³.

*Jesús jéinh³² hlah³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² Jerusalén
 (Lucas 13:34-35; 19:41-44)*

37 ”;Hnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngih²³ nú² tí³² jē¹ Dió³², tsá² zen² Dió³² nĩ¹con² nú², hi³ quí¹ jlan¹ nú² quín¹! ;Hliáun³ jéin³² bíh¹ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hi³ chan²¹ jon³zih¹ hnú² la³jmí¹ chan² cá¹hio³ cu³li²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³; tí³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² ca³li³hnáuh² yáh³ la³ jáun²! 38 Sá¹nĩ² jie³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñi³², [jáun² má²ca³ta³huen¹³ bíh¹ hnú²]. 39 Hi³ juanh³² jná¹³ siáh³, tiú²uú² jie¹ yáh³ hnú² jná¹³ ca³la³ tí³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ juáh¹³ nú²: “;Hénh³ ma³ chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²!”

24

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmái¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, Jesús cua³han³ hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ tá¹la³ má²cuá¹tsanh³² tsú² jáun² né³ ca³ma³janh³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² nĩ¹con², hi³ ca³ma³liáu³² hi³ hie³² hná¹ hiah³² cuáh³² nĩ¹con² dí².
2 Tí³la³ Jesús né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—;Jieh²¹ hnoh² la³jí³² hi³ lá²? Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ nĩ¹ lá² chau²¹ jmái¹ lí¹³ hi³ hí¹ cá² má³ quín¹ tiú²uú² ná¹juin¹ nĩ¹ quín¹ rainh²¹; la³jí³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lí³ lin¹ nĩ¹ táuh³ jmái¹
(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

3 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús tsi³ máh³ Olivos; hi³ tá¹la³ jmí¹ má²cuá¹tón²¹ tsú² tsi³ máh³ jáun² né³, tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ja³taunh²¹ nĩ¹

cuá³ tsú² hi³ ca³ñí¹zeh¹ dí¹ la³ lá² tá¹la³ tiá² hin² zian²:

—Hnáu² jnoh¹ hi³ juáh¹³ hnú² ha³ líh³ lí¹³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² jáun². ¿He³ dá² lí²¹ lí³ zia³² ní¹ má¹ti³ ñí¹ ñeih²¹ hnú², ji³ jmái¹ hi³ táuh³ tá¹ cáun² ñí¹ hué²¹ lá²?

4 Jmí¹jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² náh² jmu³, hí¹ jan² lí² hin² cuí¹ má¹cau² náh². 5 Quí¹ juóun³² lín³² tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³jmú³ hi³ lín³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³ ja³juah²¹. “Jná¹³ bíh¹ lín³ Cristo!”, jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ma³can² tsú². 6 Hnoh² náih¹ náh² hi³ má²zia³² hniéi² ti³ hlá² ti³ ní²; ti³la³ ha³ lí² juenh³ náh² má¹ná¹, quí¹ la³ jáun² ca³ti²¹ lí¹³ bíh¹ tín²; ti³la³ jun³juáh¹³ hi³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³². 7 Quí¹ tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéi² quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, ji³ tsá² hín¹³ hué³² ñí¹ hliáun³ siáh³ quiu³ tín³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján²; hi³ ñí¹ hliáun³ siáh³ lí³ zia³² ho³cuóun³ ji³ hi³ qui³ jieh³ hué³² tiá³ lín³². 8 Ti³la³ ji³lí³² hi³ ní² má¹ná¹, cu³ ja¹ má²ca³lí³liau³ bíh¹ hi³ ma³tso² tsáu² tsí³, jun³juáh¹³ má²hnáu² yáh³.

9 “Má¹jáun² jienh³ tsú² hnoh² ñí¹ cuá¹ma³tsoh¹ náh² honh², ji³ hi³ jngah³ tsú² ní² siáh³; hi³ tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lí³hau² tsú² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³. 10 Jmái¹ jáun² né³ juóun³² lín³² tsáu² tiánh³ ti³ có³² ca³ti²¹ la³ cun³ hi³ taunh³² ta²¹, hi³ lí³hó² lí³uon² tsú² rainh²¹, ji³ hi³ tsá²ján² tsá²ján² bíh¹ tsú² tu³ hna³ rainh²¹. 11 Má¹jáun² ma³jnia³² juóun³² lín³² tsá² tí¹ jáin², hi³ juáh³ hi³

lín³ *tí³² jē¹ Dió³², hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² lí³ can². ¹² Cun³ ñí¹ hi³ cun³ jmá² cun³ jnia³² tí³ lí³ mí¹ tsá² lí² hliáun²³ hi³ hlah³ hi³ hó³², jáun² juóun³² bíh¹ tsáu² tiú² uú² lí³ hnáu³ lí¹³. ¹³ Tí³ la³ ní¹ juáh³ tsá² nio² cáun² tsí³ la³ má² nio² jáun² ca³ la³ tí³ ñí¹ cá¹ táuh³ jmái¹ né³, tsá² hí³ bíh¹ liáun³. ¹⁴ Hi³ jú¹ chú³² ca³ tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³ cuo² Dió³² né³, há¹ ngá¹³ tá¹ cáun² hngá¹ máh³, hi³ jáun² la³ jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹ máh³ lí¹³ lí³ cuoh²; hi³ jáun² má¹ jáun² máh³ má² lí³ liau³ hi³ táuh³ jmái¹.

¹⁵ ”Hla¹ Daniel tí³² jē¹ Dió³² ca³ hléh³ hi³ ca³ tí²¹ hi³ hlah³ hi³ hó³², hi³ jmu² jáun² hi³ hliáh¹³ ñí¹ hien¹. Jáun² ní¹ juáh³ má² jieh³² hnoh² hi³ hi³ jáun² má² nio² ñí¹ hien¹ né³, —ní¹ juáh³ tsá² hí³² jái¹³ lá², cuí¹ ngí¹³ tsú²—, ¹⁶ hi³ jáun² jmái¹ jáun² má² hniáuh³² cuon³ tsá² hín¹³ tí³ Judea ñí¹ lí³ máh³. ¹⁷ Jáun² ní¹ juáh³ tsá² cuá¹ tsi²¹ tsáih³ hñú³ mái² tsáih³ quioh²¹, ha³ lí² cuí¹ son² tsú² hi³ tsa³ quián³ hi³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³ jui³² cuon³ bíh¹ tsú²; ¹⁸ hi³ ní¹ juáh³ tsá² cuá¹ hún¹ ñí¹ náí² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² hi³ tsa³ quián³ ha¹. ¹⁹ Tí³ la³ jlánh¹ juo²³ tsá² mí³ tsá² ná¹ quian² jon² jmái¹ jáun², jí³ tsá² ná¹ jan² dain² tiúh²³ ní² siáh³! ²⁰ Mí¹ náh² ñí¹ con² Dió³² hi³ jáun² tiá² lí³ hniáuh³² cuóunh¹ náh² jmí¹ ñí² cuóu³, hi³ sa³ jun³ *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³; ²¹ quí¹ jmái¹ jáun² lí³ zia³² cáun² uu³ mí² tsi³² huáh² tsí³ cu³ tí¹³, cáun² hí¹ cónh³ tiá² má² lí³² la³ cun³ jmí¹ lí²¹ hngá¹ máh³ lá², hi³ sa³ jun³ lí³ zia³² bíh¹ siáh³ tí³ chí¹ cáin² jáun². ²² Sá¹ jmí¹ hi³ Dió³² tiá² hná³² jmái¹ jáun² dúh¹,

jáun² ca³la³ jín³² bíh¹ tsáu² jmá¹ hiá¹ jmá¹ tsán¹³;
ti³la³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ bíh¹,
hi³ jáun² bíh¹ má²ca³hná³ Dió³² jmá¹ jáun².

23 ”Jáun² né³, ní¹juáh³ má¹jáun² má²zian² tsá²
juáh³ ñí¹con² hnoh²: “j¹sá¹ní² jie³, ñí¹ lá² má²cuá³
Tsá² lín³ Cristo!”, ho³: “j¹sá¹ní² jie³, ñí¹ zio¹
má²cuá³!”, ha³ lí² lí¹ táunh³ náh² ta²¹. 24 Qui¹ juóun³²
bíh¹ tsáu² ja³táunh¹ hi³ ja³ma³cau² hi³ juáh³ hi³
lín³ Cristo, ji³ tsá² juáh³ siáh³ hi³ ná¹lín³ ti³² jē¹
Dió³²; hi³ jmu³ siáh³ lí²¹ hi³ cáu² hi³ jueh³² lín³² ji³
hua³jueh³² ní² siáh³ hi³ jáun² lí³can² tsáu², hi³ hí¹
la³ ti³ tsá² má²ca³quianh³ hnga² yáh³ Dió³² ma³can²
tsú² siáh³ ní¹juáh³ hi³ lí¹³. 25 Sá¹ní² jie³ né³, ta³ ñeh³
bíh¹ má²lí²juo³ jná¹³ hnoh² jái¹³ ní². 26 Cun³ñí¹ hi³
jáun² né³, ní¹juáh³ zian² tsá² juáh³: “j¹sá¹ní² jie³, ó³²
má²zenh² ñí¹ lí³ cuá¹ quiéin²!”, ha³ lí² cua³táunh¹
náh² ñí¹ jáun². Ho³ ní¹juáh³ hi³ juáh³ tsú²: “j¹sá¹ní²
jie³, lá² má²cuá³ tsú² ñéih³ lá²!”, ha³ lí² ta²¹ táunh³
náh². 27 Qui¹ la³jmá¹ hia³² sí² quioh²¹ miíh³² ti³ má¹
hi³ jáun² tai³² ca³la³ ti³ ñí¹ tá²tsi²¹ hiú², la³ jáun² bíh¹
lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun². 28 Lí³
lín¹ bíh¹ jmá¹ jáun² la³jmá¹ lí²lín¹ ñí¹ rá²jún¹ jáh³
cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú² ngih³² tú²jue³².

Jmá¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun²

(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 ”Jáun² la³ cun³ ní¹ má¹ca³táuh³ uu³mi²tsi³²
huáh² tsí³ ní² né³, má¹jáun² má²nieh¹³ hiú², hi³
zih² siáh³ tiú²uú² joh¹ cué³², ji³ hi³ ziu³ súh³² siáh³

chí¹jmaí²¹ hai²¹ chí³cuú², hí³ hí¹ ca³la³ tí³ pí³ hí³
 jniá³ chí³cuú² yáh³ ru³ juá³ siáh³. ³⁰ Má¹jaún² jie³
 tsú² lí²¹ hñu³mi³cuú² hí³ lin¹ hí³ má²cuá¹jaún²³
 Jon² tsá²mi³cuóun², hí³ jaún² tsá² zian² tá¹ cáun²
 hngá¹máh³ bíh¹ ho³ jngih³ má¹jaún², quí¹ hí³ jien³²
 tsú² Jon² tsá²mi³cuóun² hí³ cuá¹jaún²³ jui³² ja¹
 jnie² chí³cuú² quionh³ pí³ hí³ cáu² hí³ jueh³² hí³
 lin¹ hí³ quien² lín³² tsú². ³¹ Má¹jaún² zen³ tsú²
 tsá²cuú² tsá²ta³ hí³ jieí³² tiá³ lín³² mí¹ñí², hí³ chan³
 cu³lí²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ hí³ joh¹ tsú², tsá² zian²
 tá¹ quiún³ cuoh¹ mi³cuú², la³ tí³ jo²¹ cá² táun² cá²
 táun².

³² "Cuí¹ ngí¹³ náh² jáí¹³ hí³ jmu¹ jná¹³ lá²
 cun³quionh³ hmá² sí² co²: Jieh³² hnoh² ní¹juáh³
 jmí¹ tá¹jmu¹³ hmá² hí³ má²ná¹hion² siáh³ mu²¹
 zih³, jaún² má²ñih¹ hnoh² hí³ má²má²janh² bíh¹
 jmí¹ ñí²hiú². ³³ Ja³bí¹ la³ jaún² bíh¹ siáh³, ní¹juáh³
 má²jieh³² hnoh² hí³ má²lí²³ la³jí³² hí³ má²lí²juánh³²
 jná¹³ jaún², jaún² má²ñih¹ náh² hí³ ho³hñú¹³ bíh¹
 má²zenh² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². ³⁴ Jú¹ tson²
 juo³ jná¹³ hnoh², hí³ la³jí³² hí³ ní² lí¹³ ñeh² bíh¹
 hí³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian² jmái¹ hí³ ziáun² dí² lá².
³⁵ Chau²¹ jmái¹ tsa³hín³ la³jí³² hí³ jniá³ chí³cuú² la³
 má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tí³la³ jáí¹³ quion²¹ jná¹³
 má¹ná¹, tiá² tón³² jmái¹ tsa³hín³ yáh³.

³⁶ "Tí³la³ hí³ ca³tí²¹ hín² jmái¹ ho³ hín² la³ nio¹ lí¹³
 la³ jaún² né³, hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ñí³². Hí¹juáh³
 tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² tionh² hñu³mi³cuú² yáh³
 tiá² ñí³², hí³ sa³jun³ hnga² yáh³ Jon² Dió³² ñí³² siáh³;
 jí³²la³ hnga² bíh¹ Dió³² Jméi² tsú² ñí³².

37 "Hi³ jáun² né³, la³jmí¹ lí²¹ jmái¹ hi³ jmí¹ zian² jáun² hla¹ Noé, la³ jáun² bíh¹ uá²jai³² lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². 38 Qui¹ jmái¹ jáun², ñeh² bíh¹ hi³ ja³tsauh²¹ jmái², jmí¹ ná¹cú² ná¹hính²³ tsú², hi³ ná¹jéinh³² tsú² cuo² ji³ hi³ ná¹cuen² tsú² tsá²mi³ jon² hi³ jéinh³² cuo², ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³hi³ hla¹ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun². 39 Tsá² hí³ né³, tiá² ca³lí³tsin² yáh³ he³ lí¹³ ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³ja³tsauh²¹ jmái², hi³ jáun² ca³hiá² cá²tsan³ bíh¹ ji³lín² tsá² hí³. La³ jáun² bíh¹ siáh³ lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² Jon² tsá²mi³cuóun². 40 Jmái¹ jáun² tiáunh¹ gon³ tsá²ñuh² ñí¹nái²; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹ bíh¹. 41 Jmái¹ jáun² siáh³, gon³ tsá²mi³ ná¹quiuh³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.

42 "Cun³ñí¹ hi³ jáun² né³, ná¹ñí¹ hnoh² tianh³, qui¹ tiá² ñíh¹ yáh³ náh² ha³ líh³ jáunh³ Juóuh³² náh². 43 Tí³la³ cuí¹ lí³ ñíh¹ hnoh² jái¹³ lá²: Sá¹jmí¹ hi³ ñí³² tsá² hñú¹³ hín² la³ nio¹ cuán¹³ háin² ta³ já¹niéi², hi³ jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ cuá³² tsú² cuá¹ñí¹, hi³ tiá² jmí¹ cué²¹ yáh³ tsú² jái¹³ hi³ hí³ háin² hñú¹³. 44 Hi³ jáun² bíh¹ hniáuh³² tionh² hnoh² hua³jan²¹; qui¹ cáun² jmái¹ hi³ tiá² lín²³ bíh¹ hnoh² jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun².

Tsá² quian²¹ chun¹ ji³ tsá² quian²¹ hláih¹
(Lucas 12:41-48)

45 "Né³² né³, ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³, hi³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jín³² tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun²

jo³cuo² hí³ dí² hi³ jmu³ dí² héih³² ñí¹con² tsá² hí³,
 ji³ hí³ jmu³ tsú² siáh³ héih³² hín² la³ nio¹ lí¹³ jmu³
 tsú² má³². 46 Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³
 ní¹juáh³ hi³ cuá¹má²tí³² tsú² héih³² quioh²¹ juo¹³
 ní¹ má¹cuanh³². 47 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³
 juo¹³ tsá² hí³ má²chá³² la³jí³² hi³ zioh² jo³cuo² tsú²,
 hi³ jáun² tí³ má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lí¹³. 48 Tí³la³
 ní¹juáh³ tiá² la³ chun¹ yáh³ tsá² quian²¹ hí³ né³,
 hi³ cuá¹lín²³ hi³ tiá² má²jáunh³ yáh³ juo¹³, 49 hi³
 jáun² tsá² quian²¹ rainh²¹ bíh¹ cuá¹quí² cuá¹quiunh²
 ji³ hi³ cuá¹cú² cuá¹hính²³ hi³ cuá¹má²héinh³² siáh³
 quionh³ tsá² hen²; 50 jáun² juo¹³ tsú² né³, cuánh³²
 cáun² jmái¹ hi³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹ tsú², caun² o¹rá¹
 hi³ tiá² ñí³² tsú² siáh³. 51 Hi³ jáun² má¹jáun²
 ma³tson¹³ tsú² tsá² hí³ chí¹nga² cu³tí³, hi³ jáun²
 má¹lí³² jáun² zen³ tsú² ñí¹ ca³tín¹ tsa³táunh¹ tsá²
 lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² tsa³hó²
 tsa³jngih³² tiáunh¹, ji³ hi³ tsa³quí² tsa³hon³² lín³² ní²
 siáh³.

25

Jmu² tsú² jái¹³ hi³ ca³tín¹ quian³ tsá¹mái¹³

1 "Jáun² né³, jmái¹ hi³ lí³ lín¹ hin² tsánh² lí¹³
 tónh³² jo³cuo² Dió³² lí¹³ la³jmí¹ cá¹quiúnh²¹ quian³
 tsá¹mái¹³ tsá² ca³lí³ tén¹ ñí¹ ca³jenh² cuo² tsáu². Tsá²
 hí³ ca³can³ sí² quioh²¹ la³ má²quionh³ jmí² no¹, hi³
 jáun² ja³taunh²¹ hi³ ca³ñí¹hen¹³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³
 cuo². 2 Tí³la³ hñá³ tsá² hí³ tiá² hua³jan²¹ jmí¹ tiáunh¹
 yáh³, hi³ hñá³ né³ lín³ tsá² zian² tsí³. 3 Tsá² tiá²

hua³jan²¹ tiáunh¹ hí³ né³, ca³can³ sí² quioh²¹, ti³la³
 tiá² ca³can³ yáh³ jmí² no¹ hi³ táuh³²; 4 ti³la³ tsá²
 zian² tsí³ hí³ né³ ca³can³ sí² quioh²¹ la³ má² quionh³
 zí³ ha²¹ jmí² no¹. 5 Tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo² hí³
 né³ ca³lén³ bíh¹ ca³lá², jáun² ziú³ bíh¹ ca³tóh³ ñí¹
 tsá¹mái¹³ hí³, hi³ jáun² ca³cuóun² la³jín³². 6 Hi³
 jáun² ta³ hua² ca³nái³² tsú² cáun² mah¹ hi³ ñí¹juah²¹:
 “¡Lá² má²jaunh³² tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo²; huen³
 náh² hi³ ñá²hinh²¹ náh² tsú²!” 7 Hi³ jáun² la³jín³²
 tsá¹mái¹³ hí³ ca³nu³ ca³tiánh³ hi³ ca³héinh³ siáh³
 sí² quioh²¹. 8 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ tsá² hñá³ tiá²
 hua³jan²¹ jmí¹ tiáunh¹ hi³ ca³záih³ tsá² hñá³ jmí¹
 tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹: “Cué¹ tiá³ ca³lá² jmí² no¹
 quián¹³ ñí¹con² jnoh¹, quí¹ má²ñí¹yéi²¹ bíh¹ sí²
 quiú¹³ jnoh¹”. 9 Ti³la³ tsá¹mái¹³ tsá² ná¹tiáunh¹
 hí³ hua³jan²¹ né³ ca³záih³ rainh²¹ la³ lá²: “Tiá²
 jáun² yáh³, quí¹ ní² lí¹ tiá² ca³lain²¹ yáh³ quiú¹³ dí²
 la³jái³²”. Ti³re² cuá²taunh¹ náh² ñí¹ hna² tsú² jmí²
 no¹ hi³ cuá¹liáh³ náh² quián¹³ hmóu³². 10 Ti³la³
 tá¹la³ ca³ñí¹lia³² tsá¹mái¹³ hñá³ hí³ jmí² no¹ quioh²¹
 né³, cuanh³ bíh¹ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ cuo². Jáun²
 tsá¹mái¹³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ hua³jan²¹ né³, taunh³
 bíh¹ ñéih³ quionh³ tsá²ñuh² hí³ ñí¹ ca³jenh² cuo²
 tsú², hi³ jáun² ca³jna² bíh¹ ho³hñú¹³ jmí¹ lí²¹ jáun².
 11 Hi³ jmí¹ má²cu³lé³ jáun² né³ cua³tanh²¹ tsá²mí³
 hñá³ tiá² hua³jan²¹ jmí¹ tiáunh¹ hí³ hi³ ca³juáh³ la³
 lá²: “¡Nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³ hi³ tauh²¹ jnoh¹!” 12 Ti³la³
 tsá²ñuh² hí³ ca³ngái³ hi³ juáh³: “Ha³ tiá² hnoh²
 cuóu³² yáh³ jná¹³ tsá²mí³”.

13 Hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Jáun² né³, tianh³ náh² ná¹ñí¹ náh², quí¹ tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh² ha³ lîh³ chau²¹ jmái¹, ho³ hín² la³ nio¹ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun².

*Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² zia³² hi³ nio² jo³cuo²
(Lucas 19:11-27)*

14 ”Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ lí¹³ ní¹ má¹ti³ ñí¹ quianh³ Dió³² tsá² tónh³² jo³cuo² la³jmí¹ lí²¹ jmái¹ hi³ ngau³ jan² tsá²ñuh² ñí¹ uóunh³; hi³ jmí¹ tí³ ñí¹ cua³hain³² tsú² né³, ca³teh³ tsá² quian²¹, hi³ jáun² ca³chá³ dí² quie³ quioh²¹ jo³cuo² tsá² hí³. 15 Jo³cuo² jan² tsá² quian²¹ hí³ ca³chá³ tsú² hñá³ tuh³² tioh³ quiu³quia³ mei²¹ héih³² quie³ *cú¹tiáu² cun³ tá¹ hñá³, hi³ jan² né³ ca³cuéh³ dí² tun³ tuh³² tioh³ quia³tún³ mei²¹ héih³² quie³ cú¹tiáu² cun³ tá¹ tun³, hi³ jan² né³ ca³cuéh³ dí² cáun² tuh³² tioh³ jñéi³ mei²¹ héih³² quie³ cú¹tiáu²; ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³ hiauh³ lin¹ la³ cun³ rón³² hi³ lí³ cah¹³ jmái¹ hi³ cóh³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ngau³. 16 Tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² jáun² ca³jmú³ ta²¹ hi³ ca³ra³tsi³² quie³ jáun², hi³ jáun² ca³ta³tsaih²¹ cónh³¹ hñá³ tuh³² quie³ jáun². 17 La³ jáun² bíh¹ siáh³ ca³jmú³ tsá² ca³hiau³ tun³ tuh³² cú¹tiáu², hi³ ca³ta³tsaih²¹ siáh³ cónh³¹ tun³ tuh³² quie³ jáun². 18 Tí³la³ tsá² ca³héi³ hí³ cáun² tuh³² tán¹ cú¹tiáu² má¹ná¹, ngah³ bíh¹ hi³ ca³ñí¹ho³² cáun² táu² hué³² hi³ ca³hmá³ quie³ jáun² quioh²¹ juo¹³.

19 ”Jmí¹ má²já²uén³ lín³² jáun² né³, cuanh³ bíh¹ juo¹³ tsú². Jmí¹ cuanh²¹ jáun² tsú² né³ ca³ngáih³ tsá² quian²¹ hi³ he³ cónh³ quie³ má²ta³tsaih²¹ tsú²

la³ ma³ quin³² ma³ jan³². 20 Tsá² ca³héi³ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² cuan³ la³ñí¹, hi³ jáun² ca³jienh³ juo¹³ cónh³¹ hñá³ tuh³² cú¹tiáu² hi³ má²ta³tsai²¹ jáun², hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Tí³², lá² nio² hñá³ tuh³² cú¹tiáu² hi³ jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² jáun², hi³ lá² nio² siáh³ cónh³¹ hñá³ tuh³² hi³ ca³ta³tsai²¹ jná¹³”. 21 Jáun² juo¹³ tsú² ca³juáh³: “Jlánh¹ re² la³ ní², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² má²tí³² la³ cun³ rón³² lí³ héih³² hi³ hiáuh²³. Cun³ñí¹ hi³ ca³jmuh³ hnú² re² la³ cun³ rón³² lí³ cú¹pih²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jo³cuonh² hnú², hi³ jáun² tí³ hliáun³ bíh¹ má²chá¹³ jná¹³ jo³cuonh² hnú² ta³né³². Hú³² ñéih³ hi³ má¹hiúnh¹³ nú² honh² quiúnh¹ jná¹³”. 22 Jmí¹ lí²¹ jáun² cuan³ siáh³ tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ tun³ tuh³² cú¹tiáu², hi³ ca³juáh³: “Tí³², tun³ tuh³² cú¹tiáu² jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² jná¹³, hi³ lá² nio² cónh³¹ tun³ tuh³² cú¹tiáu² hi³ ca³ta³tsai²¹ jná¹³”. 23 Jmí¹ jáun² ca³juáh³ juo¹³ tsú²: “Jlánh¹ re² la³ ní², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² má²tí³² la³ cun³ rón³² lí³ héih³². Hi³ cun³ñí¹ hi³ ca³ma³tih²¹ nú² la³ cun³ rón³² lí³ cú¹pih²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³cuonh² hnú², hi³ jáun² tí³ hliáun³ bíh¹ hi³ má²chá¹³ jná¹³ jo³cuonh² hnú² ta³né³². Hú³² ñéih³ hi³ má¹hiúnh¹³ nú² honh² quiúnh¹ jná¹³”.

24 ”Tí³la³ jmí¹ cuan¹ tsá² quian²¹ tsá² ca³héi³ hí³ cáun² tuh³² tán¹ cú¹tiáu² né³, tsá² hí³ ca³juáh³ hi³ ca³záih³ juo¹³ la³ lá²: “Tí³², jmí¹ má²ño¹ bíh¹ jná¹³ hi³ hnú² jan² tsá² huáh² tsí³, hi³ caun²³ hnú² cáun² hi³ tiá² lí²jñíh³, jí³ hi³ caun²³ hnú² siáh³ cáun² hi³ tiá² lí²páh³ nú². 25 Hi³ jáun² bíh¹ jmí¹ juénh² jná¹³,

hi³ jáun² cu³tsa³² ca³hmá³ jná¹³ cú²jueh³² quiéih³ hnú² hñu³ hué³². Sá¹ní² jie³, lá² bíh¹ rón³² la³ cun³ rón³² hi³ jmí¹ ca³cuéh¹ hnú² quián¹³”. 26 Jáun² juo¹³ tsú² ca³ngái³: “Hnú² tsá² quian²¹ hláih¹, juoh². Jmí¹ la³ má²ñíh¹ bíh¹ hnú² hi³ jná¹³ jan² tsá² caun² cáun² hi³ tiá² lí²jñí³², ji³ hi³ caun³² jná¹³ siáh³ cáun² hi³ tiá² lí²pá³ ná¹ hí¹ cú¹pih²¹; 27 hi³ jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹ hnú² ta²¹ quie³ ní² quion²¹ jná¹³, uá¹jinh¹ hñú³ ñí¹ rá²tsi³² tsú² quie³ bíh¹ jmí¹ cuá¹tionh² nú², hi³ jáun² jmí¹ cuanh²¹ jná¹³ jmí¹ má²lí¹³ héih¹ jná¹³ hi³ má²tsin² bíh¹ quie³ quion²¹”. 28 Hi³ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² jmí¹ tionh¹ ñí¹ jáun² la³ lá²: “Quin³² náh² tuh³² tloh³ quie³ ní², hi³ jáun² cuéh³ tsá² quian³² quia³ tuh³² cú¹tiáu². 29 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² zia³² quioh²¹, ti³ hiáuh³ bíh¹, hi³ jáun² ti³ lí¹ tú² lí¹ ziáun²³ bíh¹ quioh²¹ tsú² lí¹³; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, ti³ quin³ bíh¹ tsú² la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú². 30 Hi³ jáun² ti³ cheih³² ñí¹ já¹niéi² tion³ náh² tsá² quian²¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹ ní², hi³ jáun² ñí¹ ní² cuí¹ cha³háu³ ji³ hi³ cuí¹ cha³quí² cha³hon³²”.

Jmáí¹ hi³ tá¹tsin¹ héih³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³

31 ”Jáun² né³, ní¹ má¹jaunh³² Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ lin¹ hi³ quien², quionh³ tsú² ji³lin² tsá²cuú² tsá²ta³ tsá² tionh² hñu³mi³cuú², hi³ jáun² má¹jáun² né³ cuá³² tsú² ñí¹ hmá²si¹ quioh²¹, ñí¹ lí³ cú²tú¹ cú²lí¹³. 32 Má¹jáun² cuú¹ ngih¹³ la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ ñí¹ hó²¹ñí¹ tsú², hi³ jáun² tson³

dí² tsá² hí³ la³ jmí¹ jmu² jan² tsá² jmu² hua³ hí¹³ jáh³,
 hi³ cánh³ chan² tsú² *já¹ ziah², hi³ cánh³ chan² tsú²
 siáh³ zéin¹. 33 Já¹ ziah² chan³ tsú² tí³ cuá² chu²¹
 quioh²¹, hi³ jáun² zéin¹ né³ chan³ tsú² tí³ cuá² cáun¹.

34 "Má¹ jáun² né³, Tsá² lín³ hí³ Re²¹ záih³² tsá²
 tionh² tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹: "Ñá² táunh¹ hnoh²
 tsá² má² ca³ ma³ mieh² Ñuh³² jná¹³; tiónh³² náh² ñí¹
 cuá¹ quien² Dió³², ñí¹ má² ná¹ lí¹³ hua³ jan²¹ quián¹³
 náh² ca³ la³ cun³ jmí¹ ca³ jmú³ Dió³² tá¹ cáun²
 mí³ cuú². 35 Quí¹ jmí¹ ca³ lí³ ñí¹ cuóun²¹ jná¹³, hnoh²
 bíh¹ ca³ cuéh¹ má³² hí³ ca³ cúh³²; jmí¹ lí²¹ hí¹ quiéin²
 tsin³² jná¹³, hnoh² bíh¹ ca³ cuéh¹ jmái² hí³ ca³ áih³²
 jná¹³; jmí¹ lí¹ ca³ tí³ ca³ ngí³ jná¹³, hnoh² bíh¹
 ca³ cuéh¹ hñú³. 36 Jmí¹ lí²¹ hí³ tiá² zia³² hán²
 jná¹³, ca³ cuéh¹ bíh¹ hnoh²; jmí¹ ca³ lí³ tsáun¹ jná¹³,
 ca³ ñí¹ jie¹ bíh¹ hnoh²; hí³ ca³ ñí¹ jie¹ bíh¹ siáh³ hnoh²
 jmí¹ cá¹ hú²¹ jná¹³ hñu³ mí¹ ñí²".

37 "Hí³ jáun² tsá² má² ca³ ma³ zian² hí³ la³ cun³ hí³
 tí³² tsí³ Dió³² né³ lí¹³ juáh³ la³ lá²: "Tí³², ħín² dá²
 jmí¹ ca³ neh²¹ jnoh¹ hnú² hí³ ñí¹ cuon¹³, hí³ jáun²
 jnoh¹ ca³ cué¹³ hí³ ca³ quiéih³? Ho³ ħín² dá² jmái¹
 ca³ neh²¹ jnoh¹ hnú² hí³ hí¹ quiéin² honh², hí³ jáun²
 jnoh¹ ca³ cué¹³ jmái²? 38 ħLíh³ dá² ca³ neh²¹ jnoh¹
 hí³ hnú² lí¹ ñí³ tí¹ ñí³ ngíh¹, hí³ jáun² jnoh¹ ca³ cué¹³
 hñú³? Ho³ ħlíh³ ca³ lí³ hniauh³ hanh² nú², hí³ jáun²
 jnoh¹ ca³ cué¹³? 39 ħHín² jmái¹ ca³ lí³ tsáun¹ hnú², ho³
 hí³ ca³ húh³² hnú² hñu³ mí¹ ñí², hí³ jáun² jnoh¹ né³
 ca³ ñí¹ neh²¹?"

40 "Hí³ jáun² Re²¹ hí³ né³ nga³ la³ lá²: "Jú¹ tson²
 juanh³² jná¹³, hí³ lí³ ua³ cáun² hí³ ca³ jmuh³ náh²

ñí¹con²li³ua³jan²tsá²tsí¹juí³renh²jnë¹³lá², ñí¹con²jnë¹³bíh¹lí²jmuh³hnoh²hi³jaún²”.

41 ”Ní¹ má¹lí³²jaún² né³záih³²tsú²tsá²tionh²hí³tí³cuá²cáun¹la³lá²: “Tí³ ní²cuá²táunh¹hnoh², hnoh²tsá²má²ca³ta³tonh¹ñí¹hlah³, cuá²táunh¹náh²ja¹sí²tiá²tón³²jmái¹yéi³²ñí¹má²ná¹lí³hua³jan²¹quioh²¹tsá²hláinh¹la³má²quionh³tsá²cuú²tsá²ta³. 42 Qui¹jmí¹lí²¹ñí¹cuóun²¹jnë¹³, tiá²ca³cuéh¹yáh³hnoh²má³²cuh²¹jnë¹³; jmí¹lí²¹hí¹quíen²tsin³²jnë¹³, ha³tiá²ca³cuéh¹yáh³hnoh²jmái²hi³aih²¹jnë¹³; 43 jmí¹lí¹ca³tí³ca³ngí³jnë¹³siáh³, ha³tiá²hñú³ca³cuéh¹yáh³hnoh². Jmí¹lí²¹hi³tiá²zia³²hán²jnë¹³, tiá²lí¹ca³cuéh¹yáh³hnoh²hí¹cá²tsonh². Jmí¹ca³lí³tsáun¹jnë¹³ji³hi³ca³hú³²jnë¹³siáh³hñú³mí¹ñí², ha³tiá²hnoh²ca³ñí¹jie¹yáh³jnë¹³”.

44 ”Má¹jaún² né³, tsá²hí³lí¹³nga³: “Tí³², ħlích³dá²ca³neh²¹jnioh¹hi³hnú²ñí³ngíh¹ñí¹cuon¹³ho³hi³ñí¹húh²nú²jmái²? ħLích³ca³neh²¹jnoh¹hi³hnú²lí¹tí¹lí¹ngíh¹? Ho³ħhín²dá²jmí¹ca³lí³tsáun¹hnú², ho³hi³ca³húh³²hnú²hñú³mí¹ñí², hi³jaún²jnoh¹né³, tiá²ca³má¹hau¹?”

45 ”Jaún²Re²¹ né³nga³la³lá²: “Jú¹tson²juo³jnë¹³hnoh², lí³ua³cáun²hi³tiá²lí²jmuh³náh²ñí¹con²lí³ua³jan²tsá²tsí¹juí³lá², ñí¹con²jnë¹³bíh¹tiá²lí²jmuh³náh²”.

46 ”Má¹lí³²jaún²tsa³táunh¹tsá²hí³ja¹sí²ñí¹tsa³ma³tso²tsí³la³cun³jmí¹hi³nio², tí³la³tsá²

ca³ma³zian² hí³ la³ cun³ hí³ tí³² tsí³ Dió³² má¹ná¹,
tsa³tánh¹ ñí¹ lí¹³ zian² la³ cun³ jmí¹hí³nio² bíh¹.

26

Má²ren²¹ tsú² jái¹³ hí³ zanh³ Jesús
(*Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53*)

¹ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³jí³² jái¹³ ní² né³,
jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

² —Má²ná¹ñíh¹ hnoh² hí³ yó³² tí²¹ *Jmí¹hien¹; hí³
jáun² jná¹³ né³, Jon² tsá²mi³cuóun², ton³ tsú² crei²¹
jmái¹ jáun².

³ Hí³ jáun² né³, jmí¹jáun² ca³cuú² ca³ngih³² tsá²
ná¹lín³ mi³jmú³ ñí¹ lí³ ñí¹ta²¹ quioh²¹ Caifás tsá²
cuá¹lín³ mí²tsá² hien¹, quionh³ tsú² tsá²daun³² tsá²
ná¹ñí¹ juú². ⁴ Hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³cú¹ ma³ren²¹
tsú² jái¹³ hí³ zanh³ Jesús ta³máih³, hí³ jáun² jngih³
dí². ⁵ Jáun² ca³juónh³ tsú² siáh³ la³ lá²:

—Ha³ tiá² zanh¹³ yáh³ dí² tsú² tá¹la³ jmái¹
má¹ná¹, quí¹ ho³ sa³ ní² lí¹ ca³taunh³ tsáu² tiá³
siaun³².

Jan² tsá²mi³ sé²³ jmí² má²ró³² chí¹ Jesús
(*Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8*)

⁶ Hí³ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ Jesús já¹
juú² Betania, hñú¹³ Sí¹mu²¹ tsá² jmí¹ téh²³ tsú² hí³
“tsá² lín³ *mi³ho²¹ péin³”, ⁷ hí³ jáun² ca³chó³² jan²
tsá²mi³ hí³ quian³² cáun² tse³ míh¹ hí³ lí³ cún¹ tiáu²
alabastro, hí³ ha²¹ no¹ má²ró³², cáun² hí³ hmuh²¹
lín²¹. Tá¹la³ cuá¹tón²¹ jáun² Jesús ñí¹ mesa ca³sé³
tsá²mi³ hí³ no¹ má²ró³² jáun² chí¹ tsú². ⁸ Jmí¹ ca³jé³

tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ jáun², jáun² ca³míh³ tsí³, hi³ jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ lí¹ qui² lí¹ hin²³ yáh³ tsú² hi³ ní²?
 9 Hi³ ní² dá² cáun² hi³ jmí¹ lí¹³ tsa³hnái¹ hmuh²¹ bíh¹, hi³ jáun² quie³ jáun² jmí¹ lí¹³ cuéh³² tsú² tsá² tia³mii².

10 Jesús né³ ca³nái³² jái¹³ jáun², hi³ jáun² ca³juáh³:

—¿He³ láih³² ma³tsan¹³ hnoh² tsí³ tsá²mi³ lá²?
 Qui¹ cáun² hi³ chu²¹ bíh¹ la³² má²lí²jmú³ tsú² ní¹con² jná¹³. 11 Qui¹ la³jí³² jmái¹ bíh¹ zian² tsá² tia³mii² ja¹ quián¹³ hnoh², tí³la³ jná¹³ né³, jun³juáh¹³ jmái¹ ca³la³ jí³² yáh³ cuon¹ jná¹³ ja¹ quián¹³ hnoh². 12 Hi³ jáun² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ tsá²mi³ lá² ní¹con² jná¹³, hi³ má²lí²sé³² tsú² jná¹³ no¹ má²ró³², má²lí²jmú³ tsú² hua³jan²¹ hi³ ca³tí²¹ jmái¹ hi³ tsa³haun³ bíh¹ jná¹³. 13 Qui¹ jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lí³ua³ cáun² ní¹ tsa³hléh² tsú² jú¹ chú³² tá¹ cáun² hngá¹máh³, ja³bí¹ tsa³chá² tsú² síáh³ la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ tsá²mi³ lá², hi³ jáun² chau¹³ tsí³ tsáu² hi³ ca³tín¹ tsú².

Judas jienh²³ Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

14 Jáun² né³, jan² tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², tsá² jmái² Judas tsá² ja³ hí³ tí³ juú² Queriot ní¹ hi³ ca³ní¹lien¹³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, 15 hi³ ca³ní¹juah²¹ la³ lá²:

—¿Cónh³ cuéh¹ hnoh² ní¹juáh³ hi³ jienh²¹ jná¹³ Jesús?

Jáun² tsá² hí³ né³ ca³cué³ quiu³quia³ héih³² quie³ hu²¹ quiún³ *cú¹tiáu² la³ ma³ cáun². 16 La³ cun³

jmí¹ jáun² ca³ hnauh² Judas tsí³ he³ lánh³ rón³² lí¹³
jienh³ dí² Jesús ní¹ con² tsá² hí³.

Jesús jmu² má³² hi³ lí³ nóh³² ca³ ti²¹ hi³ jún³

*(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30;
1 Corintios 11:23-34)*

17 Jmí¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ cua³ hlau³ Jmí¹ híen¹,
jmái¹ hi³ cúh² tsá² *judíos *hí³ cuú² miih²¹, la³ cun³
hí¹ miih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³, jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³
con² Jesús ca³ ja³ janh³² hi³ ca³ ngái³, hi³ juáh³ la³ lá²:

—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú² tsá¹ jmú¹³ jnoh¹
hua³ jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹ híen¹ lá² hi³ cúh¹³
hnú²?

18 Jáun² hí³ né³ ca³ ngái³:

—Cuá² táunh¹ náh² já¹ juú², hñú¹³ jan² tsá² ñuh²,
hi³ cuá² zéih³ náh² la³ lá²: “Tí³² Juo¹³ jnoh¹ ní¹ juah²¹:
Má² ñí¹ chau²¹ héih³² quion²¹ jná¹³, hi³ jáun² hñuh³²
hnú² jmu¹ jná¹³ má³² quioh²¹ Jmí¹ híen¹ lá² quiúnh¹
ná¹ tsá² hain²¹ tí³ con² ná¹”.

19 Hí³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús ca³ jmú³
la³ cun³ hi³ má² lí² juáh³ jáun², hi³ ca³ ñí¹ jmú¹³
hua³ jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹ híen¹.

20 Jmí¹ má² ca³ zi³² jáun² né³ ca³ cuá³ Jesús ní¹ mesa
quionh³ tán¹ quian³ tun³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²;
21 hi³ tá¹ la³ ná¹ jmu² tsú² jáun² má³² né³, ca³ juáh³ dí²
la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ ja¹ quián¹³ náh²
ní² zian² jan² tsá² né³ bí¹ jienh³ jná¹³.

22 Jmí¹ jáun² jlánh¹ hlaih³ ca³ niau²¹ tsí³ tsá² hí³,
hi³ jáun² ca³ ma³ liáu³² tsú² hi³ ca³ ngái³ Jesús ma³
quin³² ma³ jan³², hi³ juáh³:

—Hnú² Tí³², ¿hí¹ jná¹³ juáh¹³?

²³ Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Tsá² hí³ bíh¹ jienh³ jná¹³, tsá² cáun² uon² cuh³² jná¹³ quiúnh¹ bíh¹. ²⁴ Qui¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² jui³² hi³ ca³tin¹, la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²; tí³la³ ijuo²³ bíh¹ tsá²ñuh² tsá² jienh³ jná¹³! Tí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ re² quioh²¹ tsá² hí³ sá¹jmí¹ hi³ cu³tsa³² tiá² ca³li³zian² bíh¹ tsú² cú²jueh³² dúh¹.

²⁵ Jmí¹jáun² ca³hléh³ Judas tsá² jienh³ hí³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Tí³², ¿hí¹ jná¹³ juáh¹³?

Jáun² ca³juáh³ Jesús:

—Ján³, la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní² bíh¹.

²⁶ Tá¹la³ ná¹cúh² tsú² jáun² né³, Jesús ca³can³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ dí² ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Quiéh³ náh², qui¹ hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³.

²⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³can³ dí² siáh³ cáun² copa, hi³ jáun² ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³nga³ dí² siáh³ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hính³ náh² la³jín³² hi³ lá², ²⁸ qui¹ hi³ ní² bíh¹ jmí²hán¹ jná¹³ hi³ táin³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ juóun³² tsáu², hi³ jáun² lí¹³ hin³ tso³ quioh²¹ tsú²; la³ jáun² bíh¹ lí³ lin¹ hi³ má²quien² cáun² nió³² hmai²¹. ²⁹ Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tiú²uú² aih²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ lá², ca³la³ tí³

ní¹ má¹ cá² chó³² jmái¹ hi³ aih²¹ jná¹³ mu² ráu³ lin¹³
cu³lí²¹ quiúnh¹ hnoh² máh³ jmái¹ hi³ má²cuá¹ho²
jnë¹³ jái¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³².

Jesús juáh³ hi³ Pé¹ nó³² tí³ có³²

(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:31-38)

³⁰ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³híe³ tsú² cáun² sun¹
quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² jmí¹ lí²¹ jáun² ja³taunh²¹ tí³
máh³ Olivos. ³¹ Jmí¹ jáun² ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—La³jín³² bíh¹ hnoh² tianh¹³ tí³ có³² ca³tín¹ jná¹³
já¹niéi² lá²; quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³:
“Jngih²¹ jná¹³ Tsá² jmu² hua³hí¹³ *já¹ziáh², hi³ jáun²
já¹ziáh² hí³ né³ lí¹ tiú¹ lí¹ hán¹ bíh¹ lí¹³”. ³² Tí³la³ ní¹
má¹ca³jenh¹³ jná¹³ jáun² má¹ná¹, ñih²¹ jná¹³ chí¹ján³
la³ cónh³ bíh¹ hnoh² tí³ hué¹³ Galilea.

³³ Hí³ jáun² Pé¹ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Uá¹jinh¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ lá² ca³ta³tonh¹ tí³
có³² ñí¹con² hnú², tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, cun³ tiá² jáun²
yáh³.

³⁴ Tí³la³ Jesús né³ ca³záih³ Pé¹ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnú², hi³ já¹niéi² lá² bíh¹
cánh³², ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², juánh¹³ hnú²
hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

³⁵ Tí³la³ hí³ né³ ca³juáh³:

—Uá¹jinh¹ ca³la³ tí³ jmí²chí³ quion²¹ yáh³ jná¹³
ca³cáin³ hi³ jún³ jná¹³ cu³lí²¹ quiúnh¹ hnú², cun³
tiá² zeih²¹ bíh¹ jná¹³ hnú² tí³ có³².

La³jín³² bíh¹ tsá² haín²¹ hí³ tí³ con² tsú² ñí¹ hná¹
jáun² ca³juáh³ cá²ren².

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lí³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu², ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46; Juan 18:1; Hebreos 5:7-8)

³⁶ Jmí¹ jáun² ca³ cha³ táunh¹ Jesús quionh³ tsá² quionh³ cáun² ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní, hi³ jáun² ca³ záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

—Tianh³ hnoh² ñí¹ lá² tá¹ la³ ñí¹ lienh¹ jná¹³ Dió³² ñí¹ zio¹.

³⁷ Jáun² jí³² la³ gáun³ tsáu² bíh¹ ca³ jan³ tsú²: Pé¹, la³ má² quionh³ tá¹ gon³ jon² Zebedeo; jmí¹ jáun² ca³ lí³ liau³ hi³ ca³ ta³ no¹ hlah³ lín²¹ tsí³ tsú², jí³ hi³ ca³ la³ hi³ ca³ hu³ ca³ jngih³ lín³² tsí³ tsú². ³⁸ Jáun² ca³ záih³ dí² tsá² gáun³ hí³ la³ lá²:

—Jlánh¹ ñí¹ jún³ jná¹³ lí²³ cun³ ñí¹ hi³ ja³² lí³ hlah³ nio² tsín³². Tí³ la³ hnoh² tianh³ náh² ñí¹ lá², hi³ ná¹ ñí¹ náh² quiúnh¹ jná¹³.

³⁹ Jáun² né³ Jesús ngau³ ca³ lá² tí³ chí¹ ján³, hi³ jáun² ca³ jmú³ cuá¹ jñi²³ hi³ ca³ hiéih³ ñí¹ la³ tí³ hué³² hi³ ca³ mí³ ñí¹ con² Dió³², hi³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, sá¹ jmí¹ hi³ lí¹³ bíh¹ hi³ liau¹ nú² tiá³ jná¹³ hi³ ca³ tí²¹ jmái² tsíh³² hi³ ca³ tin¹ jná¹³ aih²¹; tí³ la³ ha³ lí² cuí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ hno³² jná¹³ má¹ ná¹, cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².

⁴⁰ Jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ dí² tí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hain²¹ hí³ tí³ con², jáun² sa³ ná¹ cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³ jmí¹ cá¹ chánh²¹ dí² jáun²; jáun² ca³ záih³ dí² Pé¹:

—¿Hí¹ hí¹ juáh³ cu³ tiá³ pih²¹ uá¹ tiá² ca³ tion¹³ hnoh² hi³ tianh¹³ náh² ná¹ ñí¹ quiúnh¹ jná¹³?

⁴¹ Tianh³ náh² ná¹ ñí¹ hi³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³², hi³

jáun² tiá² lí¹³ tánh³² náh² tso³. Quí¹ hua³jan²¹ lín²¹ bíh¹ hún¹ jmí²chí³ quián¹³ náh², tí³la³ ngu³ quián¹³ bí¹ náh² jlánh¹ tiá² pin³.

42 Jáun² ngau³ siáh³ tsú² ca³tí³ tenh³ hi³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, ní¹juáh³ tiá² lí¹³ yáh³ hi³ tiá² há¹ ngá¹³ jná¹³ uu³mí²tsí³² lá², cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².

43 Jáun² cuanh³ tsú² siáh³, sa³ siáh³ bíh¹ siáh³ má²ná¹cuóun¹ tsá² hí³ jmí¹ cuanh²¹ dí², qui¹ cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ má²tioh³ zió³ ñí¹ tsú².

44 Jáun² ca³chan³ tsú² tsá² hí³ hi³ ngau³ siáh³ ñí¹ má²hnaíh³² jéin³² hi³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² hi³ ñí¹ zeh¹ dí² la³ cun³ hi³ má²lí²zéih³² dí² jmí¹tin². 45 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ dí² siáh³ ñí¹ tionh¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ la³ má²tionh² jáun² uá¹ hnoh² tie³ hi³ ná¹cuóun¹ náh²? Sá¹ní² jie³, má²cá²chó³² bíh¹ jmái¹ hi³ jienh³ tsú² jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun² jo³cuo² tsá² ná¹ren² tso³. 46 Nú¹ tianh³ náh², ma³tsáu¹³; qui¹ ní² bíh¹ má²cuá¹ja³² tsá² jienh³ jná¹³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

47 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Jesús cuan³ Judas, jan² tsá² jmí¹ lín³ tsá² quian³tun³ joh¹ tsú², hi³ má²hí¹quionh³ tsú² juóun³² lín³² tsá² ná¹quian³² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ jí³ tsá² ná¹quian³² hmá² ní² siáh³. Tsá² zéi¹ tsá² ná¹lín³ mí³jmú³ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú². 48 Judas tsá² ca³jienh³ hí³ bíh¹ Jesús ca³jmú³ jái¹³ ha³ lánh³ rón³² hien³ dí² Jesús,

hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Ní¹juáh³ tsá² ca³hen³ jná¹³ ñí¹, tsá² hí³ bíh¹ jan¹³ náh² tson³”.

49 Jmí¹jáun² ca³ja³janh³² tsú² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³:

—¡Hia² nú² Ti³²!

Hi³ jáun² ca³hen³ dí² ñí¹ tsú². 50 Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Há²mei²¹ quiú¹³, tia³jui³² jmu³ la³ cun³ hi³ má²ca³lín¹³ nú² jmúh¹³.

Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ja³taunh²¹ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ hi³ ca³zanh³ Jesús, hi³ ca³jan³ dí² tson³.

51 Jmí¹jáun² né³, jan² tsá² quionh³ Jesús ca³chí² mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hi³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹tái³ cuá¹ jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² hien¹. 52 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Tiáunh¹ mí¹tái³ quián¹³ ñí¹ jmí¹ hu²¹; quí¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² hniéi² cun³quionh³ mí¹tái³, ja³bí¹ cun³quionh³ mí¹tái³ bíh¹ siáh³ jún³ tsú² hnga².

53 ¿Há¹ tiá² ñíh¹ nú² hi³ jná¹³ jmí¹ lí¹³ mí¹³ ñí¹con² Ñuh³², hi³ jáun² hí³ jmí¹ lí¹³ zen³ cun³ quiéinh³ nio² quiú³ mei²¹ tsá²cuú² tsá²ta³, tsá² jmí¹ lí¹³ ma³hau³?

54 Ti³la³ sá¹jmí¹ la³ jáun² né³, jáun² tiú²uú² jmí¹ zia³² yáh³ ha³ lánh³ rón³² lí³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² ñí¹ rá¹juáh³ jáun² hi³ ca³tí²¹ lí¹³ la³ lá².

55 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² cuá²taunh²¹ hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ñá²taunh²¹ hnoh² hi³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹tái³ ji³ hmá² ní², hi³ jau¹³ náh² jná¹³ hi³ tson³ la³jmí¹ lí³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin²? Jmái¹ ca³la³

jí³² bíh¹ jmí¹ ñi³² jná¹³ ja¹ quián¹³ hnóh², hi³ jmí¹ ma³ta¹³ jná¹³ hnóh² hñu³ cuáh³² chín¹, tí³la³ hí¹ cónh³ yáh³ tiá² lí¹ ca³ziaunh² náh² jná¹³ hi³ tson³ ná¹. ⁵⁶ Tí³la³ la³jí³² hi³ ní² má²ná¹lí²³ hi³ jáun² lí¹³ lí³tí³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² bíh¹, hi³ ca³jmú³ jáun² tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin².

Jáun² né³, hnga² bíh¹ Jesús jēi³²í¹ ca³ta³zanh¹, qui¹ ca³cuóun³ bíh¹ la³jín³² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú².

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹

(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Hi³ jáun² né³, tsá² ca³zanh³ hí³ Jesús hi³ tson³ ca³ñí¹jan² Jesús ta³ ñí¹ Caifás tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹; ñí¹ jáun² jmí¹ má²ná¹ngih³² tí³² liel²¹ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú². ⁵⁸ Tí³la³ Pé¹ né³, uóunh³ chí¹cáin² bíh¹ ngau³ cu³hna²¹ dí² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹ hñú¹³ mí²tsá² híen¹; ñí¹ jáun² hi³, hi³ ca³cuá³ quionh³ tsá²cuú² tsá²ta³ mí²tsáu² hi³ jáun² lí¹³ jē³ ní¹juáh³ he³ lí¹³.

⁵⁹ Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ la³jín³² tsá² ná¹ñí¹ jmí¹ hnauh² he³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³tson² dí² tsáu¹³ Jesús, uá¹jinh¹ cun³quionh³ jú¹ tí¹jái², hi³ jáun² lí¹³ jngih³ dí²; ⁶⁰ tí³la³ tiá² ca³chóh¹³ yáh³ tsú², uá¹jinh¹ juóun³² tsá² ca³chá³ jú¹ tí¹jái² hi³ ca³tin¹ tsú². Ñí¹ ca³táuh³ né³ ca³ma³jnia³² gon³ tsá² ca³ma³tson² jú¹ tí¹jái², ⁶¹ tsá² hí³ né³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Tsá²ñuh² ní² ca³juáh³: “Jná¹³ tín² tsunh²¹ hñú³ híen¹ quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² ñí¹ cá²hni² jmái¹ ziúh¹ jná¹³ siáh³”.

62 Jáun² tsá² cuá¹lín³ hí³ mí²tsá² híen¹ ca³náu² hí³ ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—¿Hí¹ hí¹ cá² jon¹ uá¹ tiá² la³ ngáih¹ nú²? ¿He³ dá² ní³² ná¹juáh²³ tsá² ní² hí³ ca³tin¹ hnú²?

63 Tí³la³ Jesús má¹ná¹, la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹. Jáun² tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹ ca³juáh³ siáh³:

—Cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Tsá² juú²tsáun² taunh³² jná¹³ hnú² hú¹mu³héih³² ní¹juáh³ tiá² juáh¹³ hnú² jú¹ tson²; jáun² né³, ¿hí¹ hnú² uá¹ Tsá² lín³ Cristo Jon² Dió³²?

64 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ján³, lín³ jná¹³ la³ cun³ juánh³ hnú² ní². Ja³bí¹ juo³ jná¹³ siáh³ hnoh², hí³ chau²¹ jmá¹ jien¹ hnoh² Jon² tsá²mi³cuóun² hí³ má²cuá¹tón²¹ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², jí³ hí³ jien¹ náh² tsú² siáh³ hí³ má²cuá¹jáunh²³ hñu³mi³cuú² juí³² ja¹ jnie².

65 Jmí¹jáun² ca³ca³ mí²tsá² híen¹ ha¹, [hí³ jmu² lín¹ hí³ tiá² tí³² tsí³ jái¹³ jáun²,] hí³ ca³juáh³:

—Tsá²ñuh² lá² má²lí²chú² lí²lén³² Dió³² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹; ¿he³ láih³² sa³ ca³lí³í¹ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí²? Qui¹ ní² bíh¹ má²lí²niéih² hnoh² jú¹ hlah³ hí³ má²lí²hléh³² tsú²; 66 jáun² né³ ¿he³ lánh³ lín²³ hnoh² ta³né³²?

Jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Má²hniáuh³² bíh¹ jún³ tsá² ní².

67 Jmí¹jáun² ca³tiu³ ca³hñe³ dí² ñí¹, jí³ hí³ ca³ma³qui³ ma³jno³² dí² siáh³. Hí³ jáun² la³jín³² tsá² ca³pá³ hí³ ñí¹ tsú² 68 ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hnú² Tsá² lín³ Cristo, ¡chí³ jái¹³ neh²¹, hin² tsánh² lí²po³!

*Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús
(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Hi³ jáun² né³, tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ jáun² Pé¹ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹, ja³ jan² tsá²mi³ lín³ quian²¹ tsá² hñú¹³, hi³ ca³juáh³:

—Ja³bí¹ hnú² uá²jai³² jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ Jesús tsá² hín¹³ ó³² tí³ Galilea.

⁷⁰ Tí³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³; la³ lá² bíh¹ ca³záih³ dí² tsá²mi³ hí³ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² tionh² hí³:

—Hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hí³ juánh³ hnú² ní².

⁷¹ Pé¹ jmí¹ má²cuá¹tsanh³² ho³hñú¹³ jmí¹ ca³jíe³ siáh³ jan² tsá²mi³ lín³ quian²¹, hí³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun²:

—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmí¹ ngí³² quionh³ Jesús hná¹ tsá² Nazaret ó³².

⁷² Siáh³ bíh¹ siáh³ tiá² ca³ton³ Pé¹ cónh³í¹ cu³ jéin³² ca³la³ hí³ hien² Dió³², hí³ juáh³:

—¡Hú¹tá¹ tiá² cuóun³² bíh¹ jná¹³ tsá² hien²³ hnú² ní², juú¹ néh¹!

⁷³ Jmí¹ má²cu³lé³ míh¹ jáun² né³, tsá² jmí¹ tionh¹ ñí¹ jáun² ja³taunh²¹ má²janh² ñí¹ zenh¹ Pé¹ hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cu³tí³ bíh¹ hnú² uá²jai³² jan² tsá² ja¹ quioh²¹ tsá² ó³², quí¹ hí¹ ca³la³ tí³ jái¹³ quián¹³ yáh³ hnú² lín¹.

⁷⁴ Jmí¹jáun² ca³ma³liáu³² Pé¹ hí³ hien² Dió³² ca³la³ hí³ tanh² siáh³ hú¹mu³héih³² hnga², hí³ juáh³ hí³ cun³ tiá² cuóun³² bíh¹ tsá² hí³.

La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³hó³ jan² cá¹tsó³.

⁷⁵ Jmí¹jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hí³ ca³zái³ jáun²

Jesús jmí¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³”. Jmí¹ jáun² cua³han³ Pé¹ tí³ cheih³² hi³ ca³ñí¹hó² ñí¹jngih³² lín³².

27

*Jienh²³ tsú² Jesús ñí¹con² Pilato
(Marcos 15:1; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)*

¹ Jmí¹ má²já²jnia² jáun² né³, la³jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ji³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², ca³ma³ren²¹ jái¹³ he³ lánh³ rón³² jngih³ Jesús. ² Jáun² ca³hñéi³² dí² tsú², hi³ ca³ñí¹jan² dí² ñí¹con² Pilato tsá² lín³ ta²¹.

Jmí¹ jun¹ Judas

³ Tí³la³ jmí¹ ca³jíe³ Judas tsá² ca³jienh³ hí³ Jesús hi³ má²lí²jmú³ tsáu² héih³² hi³ jngih³ tsú² Jesús, jmí¹ jáun² jlánh¹ hlah³ ca³jeinh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³ñí¹caun² cú²jueh³² quie³ quiu³quia³ héih³² *cú¹tiáu² jáun² ñí¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ji³ tsá²daun³², ⁴ hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Tso³ bíh¹ má²lí²jmú³² jná¹³ hi³ má²lí²jienh²¹ jná¹³ jan² tsá² tiá² tso³ ren².

Tí³la³ tsá² hí³ né³ ca³ngái³:

—¿Hi³ he³ dá² ca³ta¹ jnoh¹ hi³ ní²? ¡Hi³ ní² dá² má²ta³can¹ hnú² huen² bíh¹!

⁵ Hi³ jáun² Judas ca³ñí¹cui³² quie³ ñéih³ ñí¹ híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹, jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ hi³ ca³ñí¹tiáunh¹³ zié³ láí¹.

⁶ Jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ ca³jieh³ quie³ jáun², hi³ jáun² ca³juónh³ la³ lá²:

—Tiá² lí¹³ yáh³ toh²¹ dí² quie³ lá² hñu³ cuó² quioh²¹ hi³ lí¹ cue³² tsáu² ñí¹con² Dió³², quí¹ hmah²¹ quioh²¹ jmi² bíh¹ la³².

⁷ La³ cun³ jmi¹ jáun² né³, ca³ma³ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ lá³² cáun² hué³², hué³² hi³ jmi¹ téh²³ tsú² “Hué³² Quioh²¹ Tsá² Jmu² Hia³²”, hi³ jáun² zia³² ñí¹ lí¹³ hón³² tsú² tsá² hué³² siáh³. ⁸ Cun³ ñí¹ hi³ jáun² bíh¹, jáun² “Hué³² Jmi²” má²téh²³ tsú² hué³² jáun² la³ tí³ ta³né³². ⁹ La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ hla¹ Jeremías *tí³² jē¹ Dió³² jmi¹ ca³juáh³ jáun² la³ lá²: “Ca³caun² bíh¹ tsú² tá¹ quiu³quia³ héih³² cú¹tiáu² jáun², la³ cun³ tí³ hmah²¹ hi³ ca³jmu³ jáun² tsá² *Israel, ¹⁰ hi³ jáun² cun³quionh³ quie³ jáun² bíh¹ ca³lau² tsú² ñí¹nái² quioh²¹ tsá² jmu² hia³², la³ cun³ rón³² héih³² hi³ ca³jmu³ jáun² Juo¹³ dí² ñí¹con² jná¹³”.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Pilato

(Marcos 15:2-5; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

¹¹ Hi³ jáun² jmi¹ jáun² né³ ca³ñí¹jan² tsú² Jesús ta³ ñí¹ tsá² cuá¹lín³ hí³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² hí³ ca³ngái³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ Juo¹³ tsá² *judíos?
Jesús né³ ca³ngái³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

¹² Tí³la³ jmi¹ ca³chá³ tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ tso³ quionh³ tsá²daun³² né³, hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ ca³ngái³ Jesús. ¹³ Jáun² Pilato ca³juáh³ siáh³:

—¿Tiá¹ naih³² hnú² la³jí³² la³ cun³ hi³ ná¹juáh²³ tsú² ní² quián¹³ hnú²?

¹⁴ Ti³la³ la³ má² tiá² nga² jáun² bíh¹ Jesús, hi³ jáun² lí¹ ca³ja³ cáun² bíh¹ tsí³ tsá² lín³ hí³ ta²¹.

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

¹⁵ Hi³ jáun² né³, tsá² lín³ hí³ ta²¹ jmí¹ tan² hi³ líón³² jan² tsá² tson³ tá¹la³ *Jmí¹hien¹ ní¹juáh³ hin² tsánh² mi³² tsáu² hi³ liáun³. ¹⁶ Jmí¹jáun² jmí¹ cuá¹hún¹ jan² tsá² tson³ hñu³mí¹ñí², tsá² jmái² Barrabás, jan² tsá² jlánh¹ má²ná¹ñi³² juóun³² tsáu² hi³ hian² tsí³. ¹⁷ Jáun² jmí¹ ca³ngih³² jáun² tsá² juú² né³, ca³ngái³ Pilato ñí¹con² tsú²:

—¿Hin² tsánh² hnáuh² hnoh² hi³ lion¹ jná¹³? ¿Hí¹ Barrabás, ho³ Jesús tsá² téh²³ tsú² Cristo uá¹?

¹⁸ Qui¹ jmí¹ má²ca³lí³tsin² bíh¹ Pilato hi³ cun³ñí¹ hi³ uóu³² tsí³ bíh¹ tsá² hí³ hi³ jáun² ñí¹con² hí³ dí² cua³jan² tsú² Jesús.

¹⁹ Né³² né³, tá¹la³ jmí¹ cuá¹tón²¹ Pilato ñí¹ta²¹ quióh²¹, jáun² ñí²cuo² tsú² ca³zen³ já¹¹³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² lí¹ hú³² hnú² quiúnh¹ tsá²ñuh² chun¹ ní², qui¹ jmí¹ hua² hmái³ lí²ma³tso¹ lín²¹ jná¹³ tsin³² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ tsá² ní² jmí¹ lí²quí³ jná¹³”.

²⁰ Ti³la³ tsá² ná¹lín³ hí³ mi³jmú³ né³, ji³ tsá²daun³² ní² jlánh¹ ca³hí² ca³liéinh³² tsáu² hi³ hniáuh³² hiu³ mí³² tsú² hi³ liáun³ Barrabás, hi³ jáun² né³, cuí¹ jun¹³ Jesús. ²¹ Jáun² tsá² lín³ ta²¹ ca³ngái³ siáh³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² tsá² gon³ ní² hnáuh² hnoh² hi³ lion¹ jná¹³?

Jáun² tsá² tionh² hí³ né³ ca³ngái³ hí³ ca³juáh³:

—¡Barrabás bíh¹!

²² Jáun² Pilato ca³ngái³ siáh³:

—¿Hí³ he³ bí¹ hnáuh² náh² jmu¹ jná¹³ ñí¹con²

Jesús tsá² teh³² náh² lá² Cristo?

Jáun² la³jín³² bíh¹ tsáu² ca³ngái³ hí³ ca³juáh³:

—¡Crei²¹ ton³ tsá² ní²!

²³ Jmí¹ Jáun² ca³juáh³ Pilato:

—Tí³la³, ¿he³ dá² hí³ hlah³ má²ca³jmú³ tsú² né³?

Tí³la³ tsá² hí³ né³, tí³ lí³ mí¹ ca³tí³ ca³hóh³² bíh¹, hí³ ca³juáh³:

—¡Cuí¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!

²⁴ Jmí¹ ca³jíe³ Pilato hí³ tiá² hí³ lí²³ yáh³ jmu³ dí² hí¹ cáun², qui¹ sa³ lí³mí¹ tiá³ siaun³² taunh³² bíh¹ tsá² hí³, jmí¹ Jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hí³ tsa³quián³ tsú² jmái², hí³ jáun² ca³liah³ dí² cuo² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsá² hí³, hí³ juáh³ la³ lá²:

—Hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² rá¹can² jná¹³ hí³ jún³ tsá²ñuh² [tsá² tiá² hí³ ren²] lá², má²ca³tín¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² hí³ ní².

²⁵ Hí³ Jáun² la³jín³² tsáu² ca³ngái³ la³ lá²:

—¡Jnoh¹ la³ má²quiúnh¹ jon³zih¹ cuí¹ rá¹can² jnoh¹ jmí²hán¹ tsá² ní²!

²⁶ Hí³ Jáun² cu³tsa³² ca³lión³² bíh¹ cú²jueh³² Pilato Barrabás hí³; jmí¹ lí²¹ Jáun² ca³jmú³ dí² héih³² hí³ quiu³ pan³ tsú² Jesús cun³quionh³ cáun² hñu¹jméi¹³ hí³ lí³ láu², jmí¹ lí²¹ Jáun² né³ ca³jienh³ dí² hí³ tsa³ton³ tsú² crei²¹.

²⁷ Jmí¹ lí²¹ Jáun² né³, hliáu³ joh¹ tsá² ho² ta²¹ ca³jan³ Jesús tí³ la³ ñéih³ ñí¹ lí¹ hó²¹ quioh²¹ ñí¹ta²¹,

jáun² ca³cuú² ca³ngih³ tsú² la³jín³² hliáu³ rainh²¹
 cu³jéin³ ñí¹ zenh¹ Jesús. ²⁸ Jmí¹jáun² ca³chí² dí² ha¹
 hi³ jmí¹ quih³², hi³ jáun² ca³quinh³ dí² cáun² hmih³²
 zín¹³ la³ cun³ hi³ qui³ quih³² jan² tsá² quien², ²⁹ hi³
 ca³tanh² dí² siáh³ chí¹ tsú² cáun² chí² lih³² la³juah²¹
 dúh¹ *có²ron¹ ná¹ hi³ quioh²¹ jan² tsá² ho² jái¹³,
 tí³la³ chí² lih³² jáun² dá² lí³ cun³quionh³ cuoh² hmá²
 ton² bíh¹. Jí³ hi³ ca³zianh³ dí² tsú² siáh³ cáun²
 hmá² tiéi¹³ tí³ cuá² chu²¹ la³juah²¹ dúh¹ cáun² hmá²
 híh¹. Jmí¹jáun² ca³cónh³² dí² cú²nga¹, hi³ ca³dí³qui³
 dí³ñí³² dí² ta³ ñí¹ tsú², hi³ zaih³² dí² la³ lá²:

—jCuí¹ lí³ quien² bíh¹ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos!

³⁰ Ja³bí¹ ca³tiu³ ca³hñéi³² dí² tsú² siáh³, hi³ cán²³
 dí² siáh³ hmá² hi³ zianh³² jáun² Jesús hi³ pá²³ dí²
 chí¹. ³¹ Jmí¹ má²lí²cónh³² dí² jáun² cú²nga¹ né³,
 ca³chí² dí² siáh³ hmih³² zín¹³ hi³ jmí¹ má²lí²quinh³
 dí² jáun², hi³ jáun² ca³quinh³ dí² siáh³ ha¹ hi³ qui³
 jmí¹ quih³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³jan³ dí² hi³
 ca³ñí¹ton¹³ dí² crei²¹.

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² Hú¹ jui³² jáun² né³ ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh²
 tsá² juú² Cirene, tsá² jmái² Sí¹mu²¹; tsá² hi³
 ca³dí³quian³ tsú² jmái¹ hi³ cán³ crei²¹ cha¹³ Jesús.

³³ Tá¹la³ jáun² ca³cha³táunh¹ tsú² tsí³ máh³ mih¹
 téh²³ tsú² Gólgota, (hi³ hnió³ juáh³ “Máh³ Mú³² Chí¹
 Tsáu²”). ³⁴ Ñí¹ jáun² jmí¹ cueh³² dí² Jesús mu²
 má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ mī³ uóun²jieh¹³ hi³ híh³,
 hi³ má²jan² mī³ hi³ jmu² hi³ tiá² lieih²¹ tsú²; tí³la³

jmí¹ má²lí²jíe³ tsú² jáun² cú¹pih²¹ né³, tiú²uú² ca³he³ yáh³ hính³.

35 Ta³ má²chí¹tón²¹ jáun² Jesús crei²¹ né³ ca³chí² hliáu³ jái¹³, hi³ jáun² jie³ dí² ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ tsú². [La³ jáun² bíh¹ ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jan² hla¹ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ ca³juáh³ la³ lá²: “Ca³tsáunh³ tsú² hán² jná¹³ cun³quionh³ hi³ ca³chí² jái¹³”.] 36 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³tiánh³ ñí¹ jáun² hi³ ná¹jmu² hua³hí¹³. 37 Jáun² ta³ chí¹ Jesús ca³tón³ tsú² huéh³ hi³ jmu² lin¹ hi³ he³ ca³tí²¹ má²ma³ngí³ dí² tsú². Huéh³ jáun² juáh³ la³ lá²: “Tsá² lá² bíh¹ Jesús Tsá² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos”.

38 Ja³bí¹ ca³ton³ tsú² siáh³ crei²¹ gon³ tsá² háin² quionh³ Jesús, jan² tí³ cuá² chu²¹ hi³ jan² tí³ cuá² cáun¹. 39 Hi³ jáun² tsá² há² ngai³² ñí¹ jáun² né³, ca³tu³ ca³hión³² Jesús, hi³ ca³la³ hi³ jeih³² chí¹ bíh¹ tsú², 40 hi³ juáh³ la³ lá²:

—¡Hnú² tsá² jlánh¹ juánh³ hi³ tsunh²¹ nú² hñú³ híen¹ quiú¹³, hi³ jáun² ñí¹ cá²hñí² jmái¹ jáun² né³ jmóuh¹ nú² siáh³, né³² né³, lion¹ huen²! Ní¹juáh³ tson² bíh¹ cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², hi³ jáun² né³, json² ñí¹ chí¹tón²¹ nú² ní² crei²¹!

41 Ja³bí¹ la³ jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹ Jesús, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ní², hi³ juónh²³ la³ lá²:

42 —Tsá² siánh³ bíh¹ jlánh¹ ca³lión³² tsú², tí³la³ hnga² né³, tiá² la³ lí¹³ yáh³ lión³². Ní¹juáh³ tson² bíh¹ lín³ tsú² Re²¹ Juo¹³ dí² tsá² Israel, jáun² cú¹ son² tsú² ñí¹ crei²¹ hnga², hi³ jáun² má¹jáun² tanh¹³

dí² ta²¹. 43 Má²ca³chá³ tsú² cáun² tsí³ ñí¹con² Dió³², jáun² né³² né³, cuí¹ liáu²¹ Dió³² ní¹juáh³ hi³ tson² hniau³; quí¹ Jon² Dió³² yáh³ ní³² má²ca³juáh³ ñí¹con² dí².

44 Hí¹ la³ tí³ tsá² háin² jmí¹ ná¹tón²¹ jáun² crei²¹ cu³tsa³² quionh³ yáh³ tsú² ca³quiu³ ca³je³ siáh³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-37)

45 Hí³ jáun² jmí¹ tí³ chí³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ tí³ la³ nió¹ hni³² tí³ ca³hláu³. 46 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Elí, Elí, ¿lema sabactani? (hi³ hnió³ juáh³ “Dió³² Juóu³² jná¹³, Dió³² Juóu³² jná¹³, ¿he³ láih³² huen² jná¹³ má²lí²zeh² hnú²?”)

47 Ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³nái³², hi³ jáun² ca³juáh³:

—Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² má²ñí¹téh¹³ tsá² ní².

48 La³ cun³ jmí¹jáun² né³ ngau³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² cú²hé², hi³ ca³ñí¹quián¹³ cáun² chí² náh² hinh²³ jmái² hi³ ca³ñí¹cuóuh¹³ quionh³ mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ mi³ uóun²jieh¹³, hi³ jáun² ca³dí³chí³ dí² hná¹³ hmá² tiéi¹³ hi³ ca³ñí¹hiéih¹³ dí² ho³ Jesús, hi³ hnió³ dí² hính³.

49 Tí³la³ tsá² ñí¹ hná¹ hí³ né³ ca³juáh³:

—Ní² tín² cuí¹ lí³ cu³ ní²; cuí¹ neh²¹ ní¹juáh³ hi³ já³² Líh³ hi³ ja³liau³.

50 Jáun² Jesús ca³hóh³² siáh³ cónh^{3í1} cu³ jéin³² tiá³ lín³², hi³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³ cua³ha³ tsí³. 51 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³zen³ tí³ tun³ zainh²¹ hmi^{h32} jmí¹ hí¹ jnáí²³ ñí¹ jlánh¹ híen¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹, hi³ ca³lí³ liau³ tí³ chí³ cuú² hi³ tsa³ la³ tí³ hué³². Jmí¹ jáun² ca³ jie³ siáh³ hué³², hi³ jáun² hláu² né³, ca³ juú² ca³ tsúnh², 52 hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³ qui³ ca³ níá³ siáh³ tá² hón³²; hi³ hí¹ ca³ la³ tí³ juóun³² lín³² yáh³ hla¹ ca³ jenh¹³, tsá² jmí¹ má² ná¹ chan¹ joh¹ Dió³². 53 Tsá² hí³ ca³ huén² hñu³ tá² hón³² jmí¹ má² ca³ jenh¹³ jáun² Jesús máh³, hi³ jáun² taunh³ já¹ juú² Jerusalén, juú² ná¹ chan¹ ñí¹ con² Dió³²; ñí¹ jáun² ca³ jie³² juóun³² lín³² tsáu².

54 Né³² né³, jmí¹ ca³ jie³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² romano hi³ má² jie³ hué³² jí³ la³ jí³² hi³ ná¹ lí²³ ñí¹ hná¹ jáun² ní² siáh³, quionh³ hliáu³ joh¹, tsá² jmí¹ ná¹ jmu² hí³ hua³ hí¹³ Jesús, jí³ lín² bíh¹ tsú² ca³ juénh² lín³², hi³ jáun² ca³ juónh³ tiáunh¹:

—¡Cu³ tí³ bíh¹ la³ Jon² Dió³² bíh¹ hla¹ ní²!

55 Có³² jáun² jmí¹ tionh¹ juóun³² tsá² mi³ hi³ jmí¹ ná¹ jie²³ ñí¹ uóunh³, tsá² hí³ jmí¹ má² ca³ ñí³ táunh¹ cu³ hna²¹ Jesús ca³ la³ tí³ hué¹³ Galilea, jí³ hi³ jmí¹ má² ca³ ma³ cáu³² siáh³. 56 Ja¹ tsá² hí³ jmí¹ zenh¹ Má² réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, jí³ Má² réi³ mí¹ ziú¹³ Jacobo quionh³ Sé³², jí³ mí¹ ziú¹³ tsá¹ jon² Zebedeo ní² siáh³.

Jmí¹ já¹ haun³ Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

57 Jáun² jmí¹ má²ja³quián³ tá¹tsi²¹ hiú² né³, cuan³ jan² tsá²ñuh² tsá² hánh³, tsá² jmái² Sé³², tsá² hí³ zian² juú² Arimatea; ja³bí¹ tsá² hí³ jmí¹ má²lín³ tsá² hen² tí³ con² Jesús. 58 Jáun² ñéi¹ hí³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato; jmí¹jáun² ca³jmú³ Pilato héih³² hí³ jienh³ tsú² hla¹ Jesús ñí¹con² tsá² hí³. 59 Jáun² Sé³² ca³cón³² hla¹ hí³ ca³tsáinh³² dí² cáun² hmih³² jmuh³ tiáu² hí³ ná¹ji²¹ hí³ lí³ cun³quionh³ mí²ñi³² lino; 60 hí³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² cáun² hñu³ tá²hón³² hmai²¹ ñí¹ jmí¹ má²ca³hó³ dí² hnga² hñu³ hláu². Jmí¹ má²lí²jnái³² dí² jáun² ho³ tá²hláu² quionh³ cá² mái³ quín¹ pa²¹ né³, jáun² ngah³. 61 Hí³ jáun² la³ re² ho³ tá²hón³² jáun² jmí¹ tionh¹ tá¹ gon³ Má²réi³, tsá² ja³ hí³ juú² Magdalá ji³ Má²réi³ jan² ní² siáh³.

*Hliáu³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ tá²hón³² quioh²¹
Jesús*

62 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² hí³ ná¹jueh³² *Jmí¹hien¹, jáun² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tsá² *fariseos ca³ñí¹jien¹³ Pilato, 63 hí³ ca³ñí¹zeh¹ dí² la³ lá²:

—Hnú² tsá² ho² ta²¹, má²tsau³² tsí³ jnoh¹ hí³ tá¹la³ jmí¹ zian² tsá² tí¹ jáin² hí³ ca³juáh³ hí³ ñí¹ cá²hí² jmái¹ néh¹ jenh¹³ dí² ja¹ hla¹. 64 Jáun² né³, chú³² zen¹³ nú² tsá² tsa³jmú³ hua³hí¹³ ca³la³ tí³ ñí¹ ca³táih¹³ cá²hí² jmái¹, qui¹ ní² lí¹ já¹taunh²¹ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ta³ já¹niéi² hí³ tsa³chin² hla¹, hí³ má¹lí³² jáun² né³ záih³² tsáu² la³ lá²: “¡Má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹ hla¹!” Qui¹ jú¹ tí¹jái² ñí¹

ca³táuh³ jáun² dá² lí¹³ cáun² hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ la³ cónh³ bíh¹ tí¹jái² la³ñí¹ jáun².

⁶⁵ Jáun² ca³juáh³ Pilato:

—Ó³² tionh² cun³ nió³ hliáu³. Cuá²táunh¹ náh² quiúnh¹ tsú², cuá²jmu³ náh² hua³hí¹³ re² lín³² tá²hón³² la³ cun³ ñí¹lí²³ jen²³ náh².

⁶⁶ Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú² hi³ ca³ñí¹jnaí¹ re² lín³² tá²hón³², hi³ ca³tón³ dí² cáun² lí²¹ ñí¹ quín¹ jáun² hi³ lín¹ hi³ má²dí¹jnaí³² tiá³, hi³ jáun² ca³chan³ dí² cun³ nió³ hliáu³ ñí¹ jáun² hi³ jmu³ hua³hí¹³.

28

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

¹ Jáun² né³, jmí¹ má²ca³nga² *jmái¹ hi³ tianh³² tsú² tie³, jmí¹ má²já²jnia² la³ñí¹ jmái¹ hi³ ca³lí³liau³ sí²ma¹ná¹, ngau³ Má²réi³ tsá² ja³ hí³ juú² Magdalá, la³ má²quionh³ Má²réi³ jan² ní² siáh³ hi³ ca³ñí¹jíe¹³ tá²hón³². ² Cu³diá²jan² jmí¹ ca³jíeh³ hué³² tiá³ lín³², quí¹ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí² la³ ca³son² hñu³mi³cuú² hi³ cuan³ ho³ tá²hón³², hi³ jáun² ca³lín³ tsú² tí³ có³² quín¹ hi³ jmí¹ dí¹jnaí²³ jáun² ho³ tá²hón³², hi³ jmí¹ lí²¹ jáun² né³ ca³cua³tsí¹ tsú² ñí¹ quín¹ jáun². ³ Tsá² hí³ jmí¹ jniá³ cú²tú² cú²zín³ la³jmí¹ jniá³ sí² quioh²¹ miíh³², hi³ jáun² ha¹ tsú² né³, jmí¹ tiáu² la³jmí¹ tiáu² jan³². ⁴ Jmí¹ ca³jíe³ hliáu³ hi³ jáun², jáun² lí¹ ca³juan³ bíh¹ hi³ ca³juénh²; hi³ jáun² ca³ta³tonh¹ la³jmí¹ tionh² tsá² má²ná¹jún¹.

5 Jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá² jmí¹ ca³cha³táunh¹:

—Ha³ lí² juenh³ náh². Jná¹³ ño¹ hi³ hnoh² hnah²³ Jesús Tsá² ca³taun³ hí³ crei²¹ bíh¹. 6 Tí³la³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², qui¹ má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú², rón³² la³ cun³ hi³ qui³ ca³juáh³ tsú² jáun² jmí¹tin². Sá¹ní² dúh¹ ñá²jie³ náh² ñí¹ jmí¹ ca³quión³² tsú² hla¹. 7 Jáun² né³, tia³jui³² cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² la³ lá²: “Má²ca³jenh¹³ bíh¹ tsú² ja¹ hla¹; hi³ jáun² né³² né³, má²tsó³² tsú² chí¹ján³ tí³ Galilea la³ cun³ bíh¹ hnoh², hi³ jáun² ñí¹ jáun² lí¹³ cuá¹jien¹ náh² tsú²”. Jí³²la³ hi³ ní² bíh¹ ja³ jná¹³ hi³ ja³juánh³² ñí¹con² hnoh².

8 Hi³ jáun² tia³jui³² lín³² bíh¹ ja³tanh²¹ tsá²mi³ hí³, hi³ hí¹juen²¹, jí³ hi³ hí¹tsah³ siáh³ tá¹la³ jáun²; hi³ ca³ñí¹caun² dí² jái¹³ ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú². 9 Tá¹la³ hí¹tsá²tánh¹ jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ma³jnia³² Jesús ñí¹con², hi³ ca³juáh³:

—Hia² náh².

Jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ma³janh³² ñí¹con² Jesús hi³ ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí² tsú², hi³ ca³zanh³ dí² ta³ tsú². 10 Jáun² Jesús ca³juáh³ ñí¹con² tsá²mi³ hí³:

—Ha³ lí² juenh³ náh². Cuá²zéih³ náh² renh² jná¹³ hi³ hniáuh³² tsa³táunh¹ tsú² Galilea, hi³ jáun² ñí¹ jáun² jenh¹³ jnoh¹.

Jái¹³ hi³ ca³chá³ hliáu³

11 Tá¹la³ má²hí¹tsá²tánh¹ jáun² tsá²mi³, ja³bí¹ ma³ jan² hliáu³ hí³ ja³tanh²¹ tí³ já¹ juú², tsá² jmí¹ ná¹jmu² hí³ hua³hí¹³ tá²hón³², hi³ ca³ñí¹zeh¹ tsá² ná¹lín³

mi³jmú³ la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí³² jáun². 12 Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ñí¹lien¹³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², hi³ ca³ñí¹jmú¹³ cá²hon³ quionh³; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³cuéh³ dí² hliáu³ hliáun³ lín³² quie³, 13 hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² juáh¹³ náh² hi³ ta³ hua² tá¹la³ ná¹cuóun¹ bíh¹ náh² ca³cha³táunh¹ tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús hi³ cuí²ñí¹han¹³ hla¹ Jesús. 14 Hi³ ní¹juáh³ ca³lí³ ñí³² tsá² ho² ta²¹ jái¹³ ní² né³, jnoh¹ tauh¹³ tiá³ hi³ má¹hiún¹³ jnoh¹ tsí³ tsú², hi³ jáun² tiá² lí³ zia³² uu³mí²tsí³² ñí¹con² hnoh².

15 Hi³ jáun² jmí¹jáun² né³ ca³héi³ hliáu³ quie³, hi³ jáun² ñí¹jmú¹³ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ tsú² jáun². Hi³ jáun² la³ jáun² bí¹ ná¹juáh²³ tsá² *judíos la³ tí³ ta³né³².

Ta²¹ hi³ ca³cué³ Jesús ñí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23; Hechos 1:8)

16 Jáun² né³, tán¹ quian³jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ja³taunh²¹ tí³ tsí³ máh³ có³² Galilea ñí¹ jmí¹ má²ca³juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin². 17 Hi³ jáun² jmí¹ ca³jién³² tsú² Jesús, ca³ma³tsu³ ma³jónh³² dí²; uá¹jinh¹ ma³ jan² tsáu² jmí¹ ná¹tioh³ tun³ tsí³. 18 Jáun² Jesús ca³ja³janh³² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jná¹³ má²ho² jái¹³ ñí¹ ca³la³ jí³² hñu³mi³cuú² jí³ ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³. 19 Cuá²táunh¹ náh² ñí¹con² la³jáh³ dúh¹ ñí¹ juo³ tsá² jma², cuá²jmu³ náh² hí³ han³ tsú² tí³ con² jná¹³; cuá²zion³ náh² tsú² jmái² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jméi² dí², jí³ Jon² tsú², jí³

cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ ní² siáh³.
 20 Cuá²ma³tin¹³ náh² tsú² hi³ ma³tí³² la³jí³² héih³²
 hi³ má²cá²jmú³² jná¹³ ñí¹con² hnoh². Hi³ cuí¹ lí³
 ñíh¹ náh² siáh³ hi³ jná¹³ zenh² ná¹ quiúnh¹ hnoh²
 ca³la³ tí³ ñí¹ cá¹táuh³ jmái¹. [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jáí¹³.]

Jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús tsá² lín³ Cristo
New Testament in Chinantec, Sochiapam
(MX:cso:Chinantec, Sochiapam)

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Sochiapam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Sochiapan [cso], Mexico

Copyright Information

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Sochiapam

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

6f949189-17f1-57a8-bc53-e209204aa59c